

**Wyższa Szkoła Teologiczno Humanistyczna
The Ukrainian Institute of Arts and Sciences
The Ukrainian Adventist Theology Institute**

**МАТЕРІАЛИ
XIV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
«Антикризовий розвиток соціальних та
економічних процесів в умовах глобалізації»
17 квітня 2019 року**

БУЧА, 2019

**XIV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«Антикризовий розвиток соціальних та економічних процесів в умовах
глобалізації»**

***Рекомендовано Вченою радою
Українського Гуманітарного інституту
Протоколом №9 від 13 травня 2019 р.***

***Адреса редколегії
Україна, 08292, Київська обл., м. Буча, вул. Інститутська, 14
ПВНЗ «Український гуманітарний інститут»***

©ПВНЗ «Український гуманітарний інститут», 2019
©Автори, 2019

«Антикризовий розвиток соціальних та економічних процесів в умовах глобалізації» Матеріали XIV міжнародної науково-практичної конференції, Буча, 2019 р.: Тези доп.: – К.: Міленіум, – 2019.

Розглянуто питання антикризового менеджменту міжнародного, національного та регіонального рівнів, також висвітлено тему теорії та практики фінансового менеджменту. Питання інформаційних технологій розглянуто як інноваційний шлях розвитку України.

В матеріалах конференції досліджено історичний аспект, сучасний стан та перспективи розвитку засоби масової інформації та комунікації. Розглянуто питання суспільних гуманітарних наук у просторі глобалізованого знання, а також питання сучасної лінгвістики та проблеми пошуку національної ідентичності.

Проаналізовано концепції пізнання глобального світу через призму філософії та релігії, а також визначено актуальні проблеми здорового способу життя на сучасному етапі.

Матеріали конференції видано в авторській редакції.

Редакційна колегія:

Голова оргкомітету: Штанько Л.О., к.е.н., доцент, ректор ПВНЗ «Український гуманітарний інститут».

Співголова оргкомітету: Понятовський Ф.К., PhD., проректор з науково-педагогічної роботи.

Секретар конференції: Синчак Б.А., секретар науково-організаційного відділу.

Члени оргкомітету:

Гриненко І.В., в.о. завідувача кафедри журналістики;

Ношин Я.І., заступник завідувача кафедри філософії та релігієзнавства;

Поліна Г.В., завідувач кафедри романо-германської філології та порівняльно-історичного й типологічного мовознавства;

Проданюк Ф.М., завідувач кафедри педагогіки та психології

Терещенко Л.О., завідувач кафедри економічної кібернетики, фінансів та менеджменту

Терещенко В.І., завідувач кафедри теорії та методики фізичного виховання

ЗМІСТ

АЛЬКЕМА В.Г.	6
ЛОГІСТИЧНИЙ ПІДХІД В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	
АНТОНЕЦЬ М.О.	8
ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВНЗ	
БОЖКО К.В.	10
ТИПОВІ ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАДСЬКИХ АКТИВІСТІВ	
БОЛЫЧЕВА Е.В.	13
ИССЛЕДОВАНИЕ СТРАТЕГИЙ ПЕРСОНИФИКАЦИИ ЗНАНИЙ В ПРОСТРАНСТВЕ ГЛОБАЛИЗИРОВАННОГО ЗНАНИЯ	
ВЯТОХА И.Ю.	15
ПРОЕКЦИИ РАЗНОКОНФЕССИОНАЛЬНОСТИ В МУЗЫКЕ КАК ФАКТОР ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ВОЗДЕЙСТВИЯ	
ГАЛЬЧИНСЬКА А.В.	18
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ НАПИСІВ ТА ТЕКСТІВ НА ТАБЛИЧКАХ ТА ВКАЗІВНИХ ЗНАКАХ	
ГІМАЄВА Н.С.	21
КОРПОРАТИВНА-СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР ЕФЕКТИВНОСТІ БІЗНЕСУ	
ГЛАДКА М.А.	23
НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМУНІКАТИВНОЇ МЕТОДИКИ	
ГРИДКОВЕЦЬ Л.М.	26
РОЛЬ СУСПІЛЬНИХ НАУК У ФОРМУВАННІ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ	
ДАНИЛЮК Л.В.	29
РОЗВИТОК ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОНЕТИЧНИХ НАВИЧОК АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ З ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ	
ЕВДОКИМОВА Л.В.	32
ВЛИЯНИЕ АНТИЧНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ НА РАЗВИТИЕ МИРОВОГО ЛИТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕССА	
ІЛЬНИЦЬКА Л.В.	34
РОЗГЛЯД ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ АНАЛІТИКИ ІНФОРМАЦІЙНОГО КУЛЬТУРОГЕНЕЗУ В РАМКАХ НАУКОВОЇ ТЕОРІЇ БРОНІСЛАВА МАЛИНОВСЬКОГО	
КУЗЕНКО Г.М.	36
ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ТЕКСТУ – ОСНОВА ПЕРЕКЛАДАЦЬКОГО СЕМІОЗИСУ	
КЛІМУК В.В.	38
ХАРАКТЕРИСТИКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЕДЮТЕЙНМЕНТУ ЯК ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	
КОЛІСНИК О.П.	40
РОЗВИТОК ПРИНЦИПІВ ПІДГОТОВКИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	
КУРИЛЯК Б.І.	43

ПРИРОДА ГРІХА УПАЛИХ АНГЕЛІВ В ПОСЛАННІ ЮДИ

КУРИЛЯК Б.І.	45
СІМ ТРУБ У КНИЗІ ОБ'ЯВЛЕННЯ ІВАНА БОГОСЛОВА: АНАЛІЗ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ГРЕГОРІ БІЛА	
КУРИЛЯК В.В.	48
ЛГБТ: РЕАКЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОТЕСТАНТСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ	
КУРИЛЯК І.І.	50
ЕСХАТОЛОГІЧНИЙ ОБРАЗ БОЖОГО ЦАРСТВА В КНИЗІ ДАНИЇЛА: АНАЛІЗ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ДМИТРА ЩЕДРОВИЦЬКОГО	
ЛІВАК П.Є.	52
ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СФЕРИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ УКРАЇНИ ЗА РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ	
РОМАН С.В., ЗЕНЯ Л.Я., КОЛОМІНОВА О.О.	57
ДИДАКТИЧНЕ МОВЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМУНІКАТИВНО- НАВЧАЛЬНОЇ ІНШОМОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	
ПЕТРЕНКО Л.М.	59
ПРАВОВА ІНФОРМАТИКА – ІННОВАЦІЙНИЙ НАПРЯМОК ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА	
ПОЛИНА А.В.	61
РЕЛИГІОЗНА РЕКЛАМА И РЕЛИГІОЗНЫЕ КОНЦЕПТЫ В РЕКЛАМЕ	
ПРОДАНЮК Ф.М.	65
ОБРАЗИ ГЕТЬМАНА ІВАНА МАЗЕПИ В ТВОРЧОСТІ ВІДОМИХ РОСІЙСЬКИХ ПОЕТІВ КІНДРАТА РИЛЄЄВА ТА ОЛЕКСАНДРА ПУШКІНА	
СТЕШИЦ А.В.	68
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ ПОКАЗНИКІВ ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ З ТИПОМ ТІЛОБУДОВИ	
ТЕРЕЩЕНКО В.І.	70
ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ В СИСТЕМІ ЦІННОСТЕЙ	
ТЕРЕЩЕНКО В.І.	74
КУЛЬТУРА ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я ЯК НОВА ПАРАДИГМА В КОНТЕКСТІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ	
ТЕРЕЩЕНКО Л.О.	76
ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ НА РОЗВИТОК РЕІНЖИНІРИНГУ БІЗНЕС- ПРОЦЕСІВ	
ЧЕРНЕЛЕВСЬКИЙ Л.М.	79
ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ	
ШТАНЬКО Л.О.	82
МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СФЕРИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УКРАЇНІ	
ЩЕРБАКОВА О.А.	84
АСИМІЛЯЦІЯ ЗАПОЗИЧЕНИХ АНГЛІЦИЗМІВ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ	

Алькема В.Г.
доктор економічних наук, професор
Український гуманітарний інститут

ЛОГІСТИЧНИЙ ПІДХІД В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасний логістичний підхід в економіці спрямований на підвищення конкурентоспроможності не лише окремих підприємств, але й регіону, галузі та держави. Науково-практичну основу логістики становлять чотири складові: економічні та технологічні основи, технічне і інформаційне забезпечення. Логістична стратегія у провідних країнах світу передбачає об'єднання не лише логістичних компаній, а й дослідницьких центрів, консультаційних відділів, банків інформації, навчальних центрів, фінансових установ. У Європі існують понад 20 національних асоціацій логістики. Аналіз стану логістичних утворень у розвинених країнах світу свідчить про високу ефективність застосування логістичного підходу. У США логістичний підхід розглядається у системі державного управління як ефективний механізм управління ресурсами і витратами.

Незважаючи на існуючі розробки вчених, сучасний розвиток національної економіки вимагає осмислення проблем впровадження логістичних концепцій на державному рівні у форматі якості товару, праці та життєдіяльності людей. Адже політика, яку формує держава безпосередньо впливає на діяльність суспільства і в першу чергу бізнес-середовища. На сьогодні залишаються малодослідженими питання забезпечення результативності та ефективності логістичної системи вантажних перевезень в міжнародному сполученні.

Метою дослідження є аналіз закономірностей та особливостей розвитку національної логістичної системи вантажних перевезень в сучасних умовах.

Об'єктом дослідження є процеси функціонування логістичної системи вантажних перевезень в сучасних умовах.

Предметом дослідження є теоретичні і методичні аспекти функціонування та розвитку логістичної системи вантажних перевезень в сучасних умовах.

Для досягнення поставленої мети в процесі дослідження було поставлено і вирішено такі завдання:

- проаналізовано стан вантажоперевезень в Україні і за кордоном та способи перевезення вантажів у міжнародному сполученні;
- ідентифіковано потреби транзитних вантажоперевезень та здійснено прогноз їх зростання;
- розкрито проблеми формування транзитного статусу держави.

Теоретичною і методологічною базою дослідження послужили праці вітчизняних та зарубіжних вчених і практиків, які опублікували за останні роки фундаментальні і прикладні роботи в області національної і світової економіки, логістики та транспорту. Зокрема, проблеми формування логістичних систем, концептуальні засади функціонування і розвитку

логістичної інфраструктури висвітлювалися в роботах В. Г. Алькеми, Є. В. Крикавського, О. М. Сумця, І. В. Смерічевської, Н. І. Чухрай, В. І. Сергєєва, В. В. Дибської, В. С. Лукінського, О. А. Корольової, М. Портера, Д. Уотерса, Д. Стока, Д. Ламберта та інших. Інформаційною базою дослідження стали законодавчі акти Верховної Ради України, урядові рішення і постанови, дані Державного комітету статистики України.

Методи дослідження. В процесі дослідження використовувалися методи: абстрактно-логічний (теоретичні узагальнення та формулювання висновків); монографічний і системного аналізу (вивчення й аналіз сучасного стану транзитних вантажоперевезень); аналітичний (SWOT-аналіз, для детального аналізу нового логістичного маршруту), метод побудови сценарію (здійснення прогнозування обсягу вантажних перевезень за видами сполучення та видами вантажів).

На першому етапі дослідження проаналізовано стан вантажоперевезень в Україні і за кордоном та способи перевезення вантажів у міжнародному сполученні [1-4]. Встановлено, що транспорт - одна із найважливіших галузей економіки будь-якої країни. Реалізуючи основну частину зовнішньоекономічних зв'язків, транспорт сприяє міжнародному розподілу праці.

На другому етапі проаналізовано потреби транзитних вантажоперевезень та здійснено прогноз їх зростання. Визначено організаційний базис сучасних економічних систем, яким є логістичні системи. В цьому дослідженні основний аспект здійснено на логістичні системи вантажних перевезень. Ефективність функціонування логістичної системи вантажних перевезень України в значній мірі залежить від раціональної координації роботи різних видів транспорту, оптимального перерозподілу між ними обсягів перевезень та формування на цій основі необхідних управлінських рішень. Інтеграційні процеси, які відбуваються в транспортному комплексі на даному етапі його функціонування, не можуть забезпечити його поступовий розвиток і не відповідають існуючим вимогам. Організація процесу перевезень повинна забезпечити зниження витрат по заводу і вивозу вантажів в порівнянні з варіантом самостійного виконання цих операцій самими вантажовласником.

Заключним етапом дослідження було розкриття напрямів вирішення проблеми формування транзитного статусу держави. Для виконання стратегічних цілей вдосконалення логістичної системи вантажних перевезень необхідно провести ряд структурних перетворень та здійснити заходи із забезпечення розвитку як традиційних перевезень, так і нових продуктів і послуг сегмента логістики, тобто формування бізнес-вертикалі, до складу якої увійдуть відповідні філії, залежні господарські товариства, які будуть спеціалізуватися на різних функціях вантажної, комерційної і логістичної роботи на центральному, регіональному та міжнародному рівнях.

Список використаних джерел та літератури

1. Алькема В.Г. Система економічної безпеки логістичних утворень: [монографія] / В.Г. Алькема. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2011. – 470 с.
2. Ермаков И. А. Постановка проблемы развития национальной логистической системы / И. А. Ермаков, Д. В. Петухов // Логистика. – 2014. – № 11. – С. 5659.

3. Міністерство інфраструктури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://www.mtu.gov.ua>
4. Чернявська Т. А. Стратегічні напрями розвитку транспортно-комунікативної системи України в контексті забезпечення національної безпеки і самодостатності / Т. Чернявська // Екон. вісн. Нац. гірн. ун-ту. – 2015. – № 3. – С. 68–76.

Антонець М.О.
кандидат психологічних наук, доцент
Український гуманітарний інститут

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВНЗ

Наближення до загальноєвропейських стандартів освіти вимагає від викладача ВНЗ особливого ставлення до педагогічної майстерності. Вона формується на базі психолого – педагогічних знань, а розвивається у процесі викладання спеціальних дисциплін. Актуальність теми обумовлена необхідністю пошуку нових підходів у педагогіці та впровадження інноваційних методів викладання навчальної дисципліни «Соціальна психологія» на кафедрі педагогіки і психології ПВНЗ «Український гуманітарний інститут» та «Квітникарство і декоративне садівництво» на кафедрі рослинництва Полтавської державної аграрної академії. Метою дослідження є обґрунтування аспектів вдосконалення педагогічної майстерності викладача ВНЗ. Предметом дослідження є особливості педагогічної майстерності викладача ВНЗ.

М.Ярмаченко визначає педагогічну майстерність як «високе мистецтво навчання і виховання, що доступне кожному педагогові, який працює за покликанням і любить учнів. Педагог-майстер – це фахівець високої культури, який гарно знає свій предмет, глибоко розбирається у питаннях загальної та вікової психології, досконало володіє методикою навчання і виховання» [8, с.300]. «Педагогічну майстерність можна визначити як комплекс властивостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі» [5, с.36]. До таких властивостей належать гуманістична спрямованість діяльності викладача, його професійна компетентність, педагогічні здібності та педагогічна техніка.

Як стверджує Г.Єльнікова, «гуманістична спрямованість – це спрямованість на особистість іншої людини, утвердження словом і працею найвищих духовних цінностей» і моральних норм поведінки [5, с.37]. «Сучасне студентство знаходиться під впливом секулярних тенденцій. Зло не тільки примножилася, але придбало нові форми. Нечестя, нахабна поведінка, невдячність, жорстокість, безвідповідальність – проблеми, від яких страждає людина у третьому тисячолітті. У цій системі немає Бога, а є тільки егоїзм, цинізм, самовихваляння зі впертими амбіціями та єдиною метою – збагатитися» [2, с.55]. Духовні цінності майже відсутні.

Тому головним показником педагогічної майстерності сьогодні є здатність формування духовних цінностей у здобувачів вищої освіти,

викладаючи гуманітарні та фахові дисципліни. Згідно ідеї свого покликання викладач є вірним сином своєї Батьківщини. Справжня любов у дії до студентів виявляється у вихованні за гаслом Г.Ващенко – «Служба Богові й Батьківщині» [4, с.137].

Найкращим індикатором педагогічної майстерності є оцінка праці викладача студентами. «У цьому сенсі високий рівень рефлексії педагога завжди допомагає йому зрозуміти, над чим треба далі працювати, що змінювати у власному стилі викладання, яку літературу читати, які новітні педагогічні технології треба опанувати, як швидко реагувати на впровадження у навчальному процесі виникаючих технічних засобів донесення інформації» [3, с.44]. Підтвердженням цієї думки є вислів апостола Павла: «Браття, я себе не вважаю, що я досягнув. Та тільки, забуваючи те, що позаду, і поспішаючи до того, що попереду, я женусь до мети за нагородою високого поклику Божого в Христі Ісусі» [1, Фил.3:13-14].

М. Черенков проголошує гасло розвитку професіоналізму педагога: «Найкращі інвестиції – в освіту» [7, с.71]. Справжній педагог завжди є людиною, яка постійно вчиться і завдяки цьому відкриває у собі нові можливості, реалізує їх під час викладання свого предмета і повсякденного виховання студентів. З цього приводу він зазначає: «Якщо ми відчуваємо потребу в освіті, у постійному інтелектуальному, культурному і духовному оновленні, то ми можемо співчувати і брати участь в освіті молодого покоління» [7, с.72].

Д. Уілхойт і Л. Райкен стверджують, що «ознаки або якості ефективного викладача зазвичай виходять за межі конкретних методів, особистісних характеристик і технологій навчання. Вони групуються навколо двох головних вимірів освіти: міжособистісного контакту та інтелектуальної сутності» [6, с.52]. А успіх викладання, як правило, визначається кількістю ефективних студентів, які зможуть застосувати у житті знання, отримані від викладача і вплинути на зміни у суспільстві.

Сльникова Г. виділяє чотири рівні педагогічної майстерності: елементарний, базовий, досконалий і творчий рівень. Останній характеризується ініціативністю і творчим підходом до організації професійної діяльності [5, с.39]. Серед здобувачів вищої освіти було проведено дослідження за методом письмового опитування – анкетування щодо розуміння професійної майстерності викладача ВНЗ.

У першому питанні анкети студенти розкрили власне розуміння терміну «педагогічна майстерність». Це вміння стисло, ґрунтовно і у доступній формі викладати матеріал для ефективного засвоєння. Друге питання анкети стосується впливу процесу викладання на рівень знань студентів. Усі опитувані визнали, що процес викладання безпосередньо впливає на рівень їх знань. Щодо рис, які на думку досліджуваних мають бути притаманні авторитетному викладачеві (третє питання анкети), найважливішою студентами визнана кваліфікованість (55%). На другому місці ввічливість і порядність (30%). Третє місце посіла вимогливість (15%).

У відповіді на передостаннє запитання анкети: «Яка поведінка має бути притаманна викладачеві?», 80% студентів прагнуть мати дружні стосунки з викладачами. На їх думку, це стане запорукою покращення навчального процесу. Приємно констатувати, що половина опитуваних (51%) хоче бачити творчу спрямованість у праці викладача, що відповідає найвищому рівню професійної майстерності.

Викладач вищої школи несе велику відповідальність за формування мислення здобувачів вищої освіти. Навчальний процес, який включає викладання природничих дисциплін у ВНЗ, повинен бути спрямований на критичну оцінку студентами двох моделей світу – еволюційної та креаційної. Нові підходи і нові методи у теорії сучасної освіти, що формують критичне мислення студентської молоді, створюють педагоги-християни.

Інноваційні тренінги, а саме «Стать і гендер», «Я-мама», «Цінуй життя», «Я-патріот України», «Шлюб на все життя», «Мої слова» введено у викладання гуманітарних дисциплін і кураторські години. Впровадження цих програм, що розроблені на християнських принципах, дає можливість формувати духовні цінності у здобувачів вищої освіти і впливає на удосконалення педагогічної майстерності викладача ВНЗ.

Список використаних джерел та літератури

1. Біблія або книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту. – Українське біблійне товариство. –2002. – 1296 с.
2. Антоненко М.О. Впровадження програми розвитку духовності здобувачів вищої освіти / М. Антоненко // Наукові записки НУ «Острозька академія». – Серія «Психологія». – Острог: Вид-во НУ «Острозька академія», 2016. – Вип.4. – С.54-64.
3. Антоненко М.О. Удосконалення професійної майстерності викладача гуманітарних дисциплін / Матеріали Міжнар. наук-практ.конф. «Соціально-психологічні виміри професійної майстерності особистості в умовах глобалізованого світу» - Тернопіль, 16-17 травня 2013 року // Психологія і суспільство.-2013.- Спецвипуск. - С.44-45.
4. Ващенко Г.Г. Виховний ідеал / Г. Ващенко. – Полтава: Полтавський вісник, 1994.-190 с.
5. Єльнікова Г.В. Методика викладання економічних дисциплін.-К.: Міленіум, 2003.
6. Уилхойт Д. Эффективное преподавание Библии / Д. Уилхойт и Л. Райкен. – Харьков: «СИМ», 2013. – 220 с.
7. Черенков М.М. Накануне. Предчувствие Реформации / М. Черенков.–К.: ООО «Книгоноша», 2013.– 229 с.
8. Ярмаченко М.Д. Педагогічний словник / М.Д.Ярмаченко.– Київ: Педагогічна думка, 2001.–516 с.

Божко К.В.
кандидат психологічних наук
доцентка кафедри педагогіки та психології
Український гуманітарний інститут

ТИПОВІ ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАДСЬКИХ АКТИВІСТІВ

Питання розбудови громадянського суспільства в цілому та формування громадянськості зокрема багато років належать до найдискутованіших тем у вітчизняній психології, а концепти «громадянське суспільство», «громадянськість», «громадський активізм» набули

небувалою поширення в політичній риторичі. Посилена увага до громадянського суспільства та громадських активістів, з одного боку, зумовлена тим, що в цих поняттях в концентрованому вигляді зосереджено багато ідеалів розвитку та утвердження гуманістичних форм соціального устрою та зразків гідної поведінки людини. Сфера «громадянського» пронизує всі найважливіші галузі життєдіяльності суспільства – політичну, правову, економічну, соціальну, духовну, екологічну та всі його інститути, ідеологію, культуру, етнонаціональні та конфесійні відносини. Те, як розвивається громадянське суспільство, тобто еволюція «громадянськості» суспільства, значною мірою впливає як на сутність політичного процесу, так і на механізми реалізації суспільно-політичних змін [3, с.291] Станом на 1 квітня 2018 року в Україні існує 81 598 зареєстрованих громадських організацій. [4]

Узагальнення проблем психологічного спектра, з якими зверталися до авторки тез під час індивідуальних психологічних консультацій волонтери, громадські активісти, правозахисниці, молоді політикині, було представлено на розсуд учасниць I та II Студій політичної взаємодії, проекту Громадської організації «Українська основа», який здійснювався за сприяння відділу преси, освіти та культури посольства США в Україні. За кількістю звернень до психолога найпоширенішими темами виступали: 1) інтолерантність до невизначеності; 2) вигорання; 3) особисті кордони. У подальших дослідженнях будуть розглянуті теми-пари: «недовіра та делегування», баланс «давати-брати», «відповідальність – жертвність» та важливість знань з конфліктології у діяльності громадських активістів.

Топова тема усіх звернень для надання консультації – про толерантність та інтолерантність до ситуацій невизначеності. Про який світі мріє кожна людина? Зазвичай про світ, де є стабільність, визначеність, простота і однозначність. Однак сучасна реальність така, що доводиться жити в іншому світі: нестабільному, невизначеному, складному і неоднозначному. Для такого світу американські вчені придумали спеціальний термін - світ VUCA.

VUCA це акронім англійських слів volatility (нестабільність), uncertainty (невизначеність), complexity (складність) і ambiguity (неоднозначність). Світ VUCA – це світ, в якому завдання прогнозування важко реалізувати. Отже, SPOD-світ змінився VUCA-світом. SPOD-світ являє собою стійкий, передбачуваний, простий і певний світ: (steady (стійкий), predictable (передбачуваний), ordinary (простий), definite (певний)). Це світ, що існував до VUCA-світу.

Volatility (мінливість, нестабільність, нестійкість, волатильність) – ситуація змінюється швидко і непередбачувано, на основі даних змін не можна передбачати майбутню ситуацію або планувати дії. Uncertainty (невизначеність) – «місце», де основні руйнівні зміни трапляються. І минуле в даному місці не є провісником майбутнього. Complexity (складність) – «місце», де безліч складних для розуміння фактів, причин і факторів складаються в проблеми. Ambiguity (неоднозначність, неясність, двозначність, невизначеність) – «місце», де складно відповісти на питання «хто, що, коли і чому».

Нові часи вимагають нових людей. Саме тому краще до нових реалій пристосуються щасливі власники такої психологічної риси, як толерантність (від лат. *Tolerantia* – терпіння) до невизначеності – ситуацій, коли немає

достатньої кількості даних; в яких неможливо передбачити, як будуть розвиватися події; де присутній високий ступінь ризику при плануванні та прийнятті рішень.

В умовах перехідного періоду, коли зростають виклики, невизначеність людина потребує додаткового ресурсу, глибокого внутрішнього потенціалу, щоб подолати різноманітні труднощі та проблеми. Більшість людей, відчуваючи страх і навіть «відразу» перед незвіданим, незрозумілим, новим, прагнуть піти від таких ситуацій, лише деяким це може навіть приносити задоволення. Зазвичай, ті, хто прагнуть до визначеності, відзначаються стереотипністю способу мислення, гіпертофованою (перебільшеною) шаную до влади. Часто це супроводжується нерозумінням людей, нездатністю аналізувати їх поведінку, а також наявні проблем особистісного характеру.

Іншою важливою перешкодою для громадських організацій та активістів, що підтверджується і дослідженням форум НДО в Україні, є професійне вигорання (41% з опитаних ГО). Робота у громадському секторі щільно пов'язана зі стресом.[4] Феномен вигорання є актуальним серед представників професії «людина – людина», який в останні двадцять років набув глобального поширення. Професійне вигорання – це реакція організму та психіки людини, що є наслідком тривалого впливу стреса різного рівня інтенсивності, обумовленого як правило професійною діяльністю; результат тривалого стресу; психічний стан, який позначається емоційним спустошенням, втратою; передумова або/і різновид професійного викривлення особистості.

І останньою найпоширенішою темою роботи психолога з громадськими активістами є тема особистих кордонів. Щоб впоратися з хаосом 21 століття, потрібно встановити особисті кордони. Це наші рішення, які керують поведінкою і взаємодією з оточуючими. І якщо правильно вибудувати їх, вони захистять від впливу та контролю оточуючих, дадуть можливість активувати позитивні зміни в житті. Особисті кордони свого роду персональний кодекс, що змінюється з плином часу і під впливом обставин. За останні тридцять років життя змінилося до невпізнання. Активність соціальних мереж, зростаючий обсяг робіт в результаті розвитку технологій, суперечливі думки про дієту і здоров'я, перфекціонізм у питаннях виховання дітей та особистих відносин. Ми функціонуємо двадцять чотири години на добу сім днів на тиждень, і невидимі зв'язки об'єднують нас з усім світом. Але лише деякі навчилися справлятися з наслідками такого темпу життя. І без опрацювання даної теми з психологом успіхи у суспільному, та й особистому житті мінливі.

Психологічною практикою та роками спостережень відзначена одна риса, спільна для усіх особистостей громадських активістів – це особиста відповідальність. Наявність даної риси у сукупності з надбанням толерантності до невизначеності, знань з подолання явища вигорання та побудовою міцних особистих кордонів, дає впевненість у майбутньому нашої країни. Як за минулих часів, коли переклад Біблії різними для багатьох націй і народностей мовами, стимулювання грамотності і освіченості, індивідуальність і саме особиста відповідальність стали основою побудови нових економічних відносин і стрімкого економічного розвитку [1, с.196]

Список використаних джерел та літератури

1. Шеремета Р., Романенко О. Реформація: успіх Європи і шанс для України: колективна монографія за ред. Романа М. Шеремети та Ольги Романенко / Р.М. Шеремета, О. Романенко, В. Л. Сміт [та ін.]; Університет менедж. освіти. – К.: Самміт-Книга, 2017. – 256 с.: іл.

Большева Е.В.
кандидат психологических наук, доцент
Украинского гуманитарного института

ИССЛЕДОВАНИЕ СТРАТЕГИЙ ПЕРСОНИФИКАЦИИ ЗНАНИЙ В
ПРОСТРАНСТВЕ ГЛОБАЛИЗИРОВАННОГО ЗНАНИЯ

Концепция глобализации отражает, процессы связанные «с информационным этапом современной научно-технической революции, ее реальным влиянием на развитие мировой экономики, финансов, телекоммуникационных и транспортных систем, науки, образования» [1].

Глобализационные процессы в психологии отражают тенденции личностной саморегуляции в пространстве изобилия и избыточности знаний и информации. В пространстве глобализованного знания исследования стратегий персонификации как индивидуального уникального способа управления системами знаний, усвоения и “высвоения” (по Выготскому), позволяет учитывать результаты в образовательном процессе; обеспечивает реализацию природной органической способности человека не только к сохранению и развитию традиционных значимых систем, но также к инновационной деятельности и научным открытиям.

Сегодня уровень развития общественных систем определяется главным образом степенью интеллектуализации общества и личности, их реализованной и реализующейся способностью производить, усваивать и применять новые знания. К знанию предъявляются принципиально новые требования, которые связаны с необходимостью перехода систем ценностей общества в направлении открытости, толерантности, культуры. Исследователи [1] подчеркивают, «что сущность понятия 'знание' остается ключевым фактором для любого периода истории человечества». Это понятие всегда указывает на порядок и одновременно среду, которые являются контекстом “становления, взращивания личности, развитие человека и человечества в их единении” [1]. Автор приводит высказывание Гегеля, об определении образованности как владении и управлении знанием, и как “то, благодаря чему индивид обладает значимостью и действительностью” и располагает силой. В контексте персонификации знаний мы бы говорили также об образованности, как об опыте владения и управления самим собой в пространстве избыточности и изобилия знаний и информации в современном мире.

Персонификация знаний (ПЗ), как индивидуальный процесс организации знаний, способ и стиль управления знаниями, психологически обеспечивает участие человека в тех или иных сферах общественной деятельности, в которых он личноно проявляется, реализуется и одновременно толерирует развитие этих сфер. Этот процесс ассоциируется

с «событием бытия» (по М. Бахтину) как показателя преобразования человеком своего «избытка видения» в действительность. Таким образом, происходит процесс персонификации знаний, которые циркулируют в данных системах и обеспечивают их устойчивое развитие.

Конструирование определения феномена ПЗ отражает многоаспектность его содержания в интерпретациях разных авторов. Так, ПЗ описывается таким образом: процесс «построения человеком образа мира путем переноса своих первоначальных впечатлений и ощущений на неизвестные предметы»; процесс и результат приобретения идеей (абстракцией) форм и качеств конкретного объекта; процесс функционирования «специальных механизмов «упаковки» опыта взаимодействия с объектами мира в структуры и актуализации этих структур навстречу новой стимуляции»; «кристаллизации опыта»; особая диспозиция в отношении между субъектами, которая обозначается как «я – ты»; «сознание собственного присутствия в культуре и обязанностью поддерживать это трудно сохраняемое сознание, придающее смысл научной работе»; процесс семантического опосредования знания; процесс организации знаний; способ выражения определенного мировосприятия; «ассимиляции интеллектом реальности»; процесс, отражающий приложение «интеллектуальных сил страсти поиска в процессе познания»; процесс обмена знаниями между специалистами и «экспертами»; способность предоставлять информационное наполнение и услуги в соответствии с требованиями конкретных людей и с учетом данных об их предпочтениях и поведении (отражение в феномене «социокультурно опосредованная совместная деятельность») [2].

Таким образом отметим, что данный феномен связан с изменением, трансформацией, модификацией и обеспечивает функциональность личностной системы знаний. Феномен ПЗ представляет собой процесс изменения системы знаний личности, процесс перехода от одного условного уровня знания к другому; этот переход осуществляется как в определенной предметной области, так и может распространяться на всю систему личностного знания человека. Феномены, ассоциирующие с ПЗ на различных этапах личностного роста, выступают в качестве иницирующих, сопровождающих, результирующих факторов возникновения новой идентичности личности. Эти феномены представляются нам процессом, способствующим интеграции новой идентичности; процессом, имеющий социальный эффект [2].

Это положение является наиболее актуальным в рассматриваемом контексте глобализированного знания, учитывая нынешний украинский социально-психологический и политический тренд перехода от идентичности сопротивления к идентичности проекта.

Дальнейшее исследование феномена ПЗ и практическое его применение в психологической практике, психолого-педагогической, социально-педагогической работе позволит обеспечить экологичный переход к новым формам циркуляции знаний и информации и развитие инновационных направлений в пространстве глобализированного знания.

Список использованных источников и литературы

1. Ананьева Е.П. Развитие глобализационных тенденций в концептологии научного знания [Электронный ресурс]. - Режим доступа:

https://knowledge.allbest.ru/sociology/3c0a65635b2ad68a4d53b98521306c27_0.html

2. Боличева О. В. Персоніфікація знань: до визначення поняття / О. В. Боличева // Вісник післядип. освіти: зб. наук. праць – К., 2009. – Ч.2. – С. 36–44

Вятоха И.Ю.
кандидат психологічних наук
Український гуманітарний інститут

ПРОЕКЦИИ РАЗНОКОНФЕССИОНАЛЬНОСТИ В МУЗЫКЕ КАК ФАКТОР ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ВОЗДЕЙСТВИЯ

Актуальность исследования состоит в той впечатляющей разнице, с какой разные лики духовности, кристаллизированные в феномене многоконфессиональности и запечатленные в искусстве, действуют на сознание и душу человека. Фундаментальные начала, составляющие инвариантное содержательное поле духовности (Бог, Истина, Добро, Любовь, Красота), в преломлении художнического сегмента сознания групповых общностей, формованных критерием единств вероучений, обретают интерпретации и акценты, специфицируются, «отливаясь» в неповторимые/особые арт-каноны творчества и воздействия. Чувственно полно это представлено в музыкальном искусстве, коммуницирующем с душой человека через эмоции – область концентрации ее субъектности. Множественность этих канонов, которая есть неслучайность, в свете их работы с внутренним миром человека, порождает ряд вопросов: об специфичности каждого и ее психогенезе, об оптимизационном потенциале, ранжирующем их, о комплиментарности этих традиций в ее гипотетической способности довести полное число таковых до грани психогармонизирующего универсума, поддерживающего человечество и отдельного человека. Ныне проблематика научных работ локализована темой специфичности воздействия искусства разных конфессий, и сконцентрирована преимущественно на изобразительном. Так, воздействию на сознание человека цветов религиозной символики и духовной живописи посвящены исследования Е. Геллер, Ф. Порталя, Н.В. Серова. Сравнительные исследования воздействия музыки разных конфессий на душу человека в психологической литературе представлены далеко не достаточно.

Поэтому целью данной работы будет исследование особенностей психологического воздействия музыки основных конфессий христианства на современного слушателя.

Объект исследования: психологическое воздействие духовной музыки.

Предмет исследования: психологические особенности воздействия протестантского, католического и православного хора на слушателей школьного возраста.

Указанная цель подразумевает решение следующих задач:

1) совершить краткую психологическую интерпретацию основных тезисов протестантизма и ортодоксии, придающих им конфессиональную специфичность;

2) провести эмпирическое исследование психологического воздействия на человека протестантской и ортодоксальной музыки;

3) виявити особенности ассоциаций и эмоционального отношения слушателей, вызываемого воздействием программных произведений указанных конфессий.

В качестве методов исследования были взяты: эмпирические – экспериментальное исследование воздействия звучащей музыки на слушателя, интерпретационные – количественный и качественный анализ полученных данных, метод обобщения – при выборе стимульного материала по критерию его показательности как артефакта данной конфессии, а также при поведении результатов работы с полученными экспериментальными данными.

Ход исследования. На первом этапе исследования совершена краткая психологическая интерпретация основных тезисов протестантизма и ортодоксии, придающих им конфессиональную специфичность С позиции психологии, главный тезис протестантизма – «*Sola scriptura*», есть объективизация сущностных когнитивных представлений, составляющих основу духовной жизни людей. Образно говоря, это было наведение когнитивного фокуса на объект наиболее возвышенных мыслей и чаяний постсредневекового человека. Оно свершилось путем корректировки восприятия, поставляющего указанный имажиативный «материал», точным обозначением его адекватного объекта, сужающим направленность перцепции. Действительно, информативным первоисточником христианской духовности объективно является только Библия. В свете глобальности события ко всем приведенным категориям психологии приложимо определение «исторический»: историческое восприятие, исторические когнитивные представления (по аналогии с исторической памятью). Известно, как трудно протекал этот процесс [Помилка! Джерело посилення не знайдено., с. 58], являясь, казалось бы, потребностью и естественным актом общественного мышления, давшим благодатные ростки. Рефлексиование принципов протестантизма у части населения Европы не развернулось в глубину, без оглядки на их конструктивность, будучи заблокировано механизмами социально-психологического сопротивления, непосредственным содержанием которых выступила идеология. Как результат – отношение к протестантизму крайне поляризовало европейское общество. Так, с одной стороны, композитор Ф. Мендельсон-Бартольди пишет вдохновенную симфонию оп. 107, посвященную 300-летию Реформации. С другой стороны, русский писатель Ф. М. Достоевский в своем романе «Братья Карамазовы» связывает личность М. Лютера с мрачными образами книги Откровение. А поскольку психологически протестантизм имеет общечеловеческое звучание (уточнение, выверение информативного первоисточника утерявших четкость ментальных представлений человека), и касается самой сокровенной части внутренней жизни человека (области его веры), можно предположить, что она вызывает к себе живое эмоциональное отношение людей, а психологическое изучение этого отношения может выявить истинную меру гуманистичности ее идей.

Второй этап был посвящен эмпирическому исследованию психологического воздействия на человека протестантской и ортодоксальной музыки. С целью доказательства наличия эмоционального отношения слушателя к основополагающим моментам протестантизма, нашедшим музыкальное воплощение, выявления психологических особенностей этого отношения, был проведен эксперимент.

Эксперимент заключался в том, чтобы воздействовать на аудиторию стимулом, ясно выражающим суть и характер протестантизма, а так же зафиксировать наличие эмоционального отклика и его психологические особенности. Проблема стимула стала наиболее сложной. Чтобы избежать заидеологизированности реакции, требовалось взять такой компонент данной эпохи, который отвечал двум условиям: 1) показательность (некий эрзац Реформации); 2) внешняя идеологическая нейтральность. Исходя из мысли Э. Уилсон-Диксон о том, что «микрокосм, отражающий все проблемы христианского мира» [**Помилка! Джерело посилання не знайдено.**, с. 120] – это духовная музыка, нами был избран музыкальный гимн Реформации, в нейтральном материале музыки тонко индицировавший ее идеи, овеществивший их по законам красоты. Это хорал М. Лютера «Ein feste Burg ist unser Gott» на слова библейского 45 Псалма [**Помилка! Джерело посилання не знайдено.**, с. 589]. Как стимулы для сравнения были еще взяты образцы духовной музыки, принадлежащие двум другим направлениям христианства, типичные для них: католический хорал «Kyrie» из Missa Prolationum И. Окегема (Франция) и православный знаменный распев Валаамского монастыря «Благослови, душе моя, Господа» (Россия). Их роднит время и, глобально, место создания (Европа, XVI век), библейский текст (книга Псалтирь), жанр (литургическое песнопение), лад (мажор), вокальный исполнительский состав (мужской хор+дискант). Инструментом диагностики эмоционального отклика стал «*Направленный ассоциативный тест*», где в ответ на воздействие стимула испытуемым предлагалось записать первые, ассоциативно пришедшие на ум, прилагательные (до 5 слов). Наличие эмоциональной реакции доказывалось фактом выполнения теста. Психологическими особенностями эмоций аудитории взяты их знак и интенсивность, входящие в круг основных стабильных специальных характеристик эмоциональных процессов [**Помилка! Джерело посилання не знайдено.**, с. 356]. Они выявлялись позитивной/негативной эмоциональной окрашенностью употребленных прилагательных и их интенсивностными признаками. В инструкции испытуемым не сообщалась конечная цель эксперимента (элиминация дополнительных переменных идеологического характера: среди слушателей – католики, протестанты, православные и нехристиане); сказано лишь об исследовании эмоционального отклика на звучание старинной европейской духовной музыки разных стран. Испытуемыми выступили учащиеся старших классов музыкальной школы, имеющие, таким образом, слушательский опыт и кругозор, способных показать развитую эмоциональную реакцию на такой сложный стимул, как духовная музыкальная классика.

На третьем этапе исследования выявлены особенности ассоциаций и эмоционального отношения слушателей, вызываемого воздействием программных произведений взятых конфессий. В результате эксперимента выявилось, что наиболее позитивные и интенсивные эмоции у слушателей

вызвал хорал Лютера: гораздо более половины (68,83%) его характеристик было положительными («радостный, торжественный, триумфальный, светлый, душевный» и тд.), подавляющее большинство (82,76%) – высокой силы. Католическое песнопение произвело не столь однородное, но положительное впечатление слабой силы: менее половины (40,26%) – позитивных определений, около трети (36,36%) – негативных, из всех них три четверти (72,22%) – низкоинтенсивных. Наконец, православное произведение воспринялось, согласно большинству слов (44,15%), негативно («темный», «однообразный», «тревожный», «холодный»), неопределенной степени интенсивности (по 50% характеристик слабой и высокой силы).

Выводы. Таким образом, главный тезис протестантизма – «Sola scriptura», с психологической позиции есть объективизация когнитивных духовных представлений, точная фокусировка их на конкретном объекте – Библии, в отличие от ортодоксального христианства, основывающегося на авторитете предания, не ограничивающего порождение духовной образности объективным информативным источником.

С целью доказательства наличия эмоционального отношения слушателя к основополагающим моментам разных конфессий в их музыкальном воплощении, был проведен эксперимент. Испытуемыми явились старшеклассники музыкальных школ, инструментом диагностики – «Направленный ассоциативный тест», стимульным материалом – программные хоровые произведения протестантизма и ортодоксального христианства.

В результате эксперимента выявилось, что наиболее яркое впечатление произвел на слушателей хорал Лютера, вызвавший положительный эмоциональный отклик высокой интенсивности. Это подтверждает актуальность, гуманистичность и эмоциональную привлекательность идей соответствующей конфессии.

Список использованных источников и литературы

1. Веккер Л. М. Психика и реальность: единая теория психических процессов / Л. М. Веккер. – М. : Смысл, 1998. – 685 с.
2. Кернс Э. Дорогами христианства / Э. Кернс. - М. : Протестант, 1992. – с. 414.
3. Серов Н.В. Цвет культуры: психология, культурология, физиология / Н.В. Серов. – СПб.: Речь, 2004. – 672 с.
3. Уилсон-Диксон Э. История христианской музыки : Пер. с англ. / Э. Уилсон-Диксон. – СПб. : Мирт, 2001. – 428 с.

Гальчинська А.В.

викладач

Український гуманітарний інститут

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ НАПИСІВ ТА ТЕКСТІВ НА ТАБЛИЧКАХ ТА ВКАЗІВНИХ ЗНАКАХ

Дана робота присвячена опису написів та текстів на табличках та вказівних знаках як особливого жанру мови. Об'єктом дослідження стали

відповідні тексти англійської мови, предметом – способи передачі таких текстів українською мовою.

В нашій роботі досліджувані одиниці ми відносимо до «малих письмових форм». Досі немає єдиного погляду лінгвістів на те, яке конкретно утворення можна вважати текстом. І.Р. Гальперін дає наступне визначення: «текст – це результат процесу творення мовлення, що характеризується завершеністю, об'єктивованим у вигляді письмового документа, літературно оброблений відповідно до типу цього документа, складається із назви (заголовка) та низки особливих одиниць (надфразових едностей), об'єднаних різними типами лексичного, граматичного, логічного та стилістичного зв'язку, має визначену цілеспрямованість і прагматичну установку» [2, ст.42].

В своєму дослідженні ми вважатимемо «малими текстами» тексти, що є обмеженими по об'єму, але при цьому мають такі важливі характеристики, як відокремленість, формальну та семантичну самодостатність, тематичну визначеність та завершеність.

Одним із найважливіших аспектів, що мають бути притаманні перекладу, є його прагматика. Прагматичний аспект перекладу – це вплив на хід і результат перекладацького процесу необхідності справити на адресата відповідний вплив. Переклад має бути не лише еквівалентним оригіналу, а й викликати у адресата таку ж реакцію, як і оригінал [4, ст.60].

Для досягнення еквівалентності та вирішення прагматичної задачі в процесі перекладу використовуються перекладацькі трансформації. За визначенням В.Н. Комісарова, перекладацькі трансформації – це перетворення, за допомогою яких можна здійснити перехід від одиниць мови оригіналу до одиниць мови перекладу у вказаному сенсі. Тобто, перекладацькі трансформації є способами перекладу, які може використовувати перекладач у тих випадках, коли відповідник зі словника відсутній, або його використання не може бути прийнятним в конкретному контексті [3, ст.149].

На сьогоднішній день вченими виділяються різні види трансформацій. Загалом їх можна поділити на три групи: лексичні – до них відносяться конкретизація, генералізація, модуляція та цілісне переосмислення; лексико-граматичні – додавання, упущення, антонімічний переклад, компенсація; та граматичні, які включають перестановки, заміни членів речення, заміни частин мови та членування і об'єднання речень.

Слід зазначити, що дані види перекладацьких трансформацій на практиці «в чистому вигляді» зустрічаються рідко – зазвичай вони поєднуються між собою, набуваючи характеру складних, комплексних трансформацій [1, ст.189].

В ході нашого дослідження ми дійшли до висновку, що трансформацією, яка використовується при перекладі англійських написів та текстів на табличках та вказівних знаках, є цілісне переосмислення.

Прийом цілісного переосмислення – це трансформація, при якій зміни, які відбуваються з текстом, мають більш значущий та глибокий характер, ніж у випадку всіх інших трансформацій. Його цілісність полягає в тому, що трансформації піддається не окремо взяте слово, а цілий комплекс – словосполучення чи речення. При цьому жоден з елементів цього комплексу, взятий окремо, не є семантично пов'язаним з новою формою

вираження – тобто, при перекладі замінюється весь опис предметної ситуації [4, ст.176].

За типом інформації написи, тексти на табличках та вказівних знаках доречно поділити на чотири типи: інформаційні, наказові, заборонні та попереджувальні.

До інформаційних ми віднесли вирази: «Out of order» – *Не працює*, «Dead end» – *Тупик/Глуха вулиця*, «Closed Sundays» – *Закрито по неділях* – в перекладі з'являється прийменник, «Lost and Found» – *Бюро знахідок*. Оскільки маємо справу з текстами малої форми, для яких характерними є стислість та лаконічність вираження, часто використовуються неповні речення, тексти можуть складатися з одного слова, або словосполучення.

Прикладом наказових текстів є фрази: «Keep right» – *Тримайтеся правого боку* – при перекладі використовується прийом додавання, «Keep off the grass» – *Не ходіть по газонах* – цілісне переосмислення здійснюється на основі антонімічного перекладу – заміни стверджувальної конструкції оригіналу на заперечну конструкцію в перекладі, «Silence! Examination in progress» – *Зберігайте тишу! Йде іспит* – в тексті оригіналу відсутній присудок, який з'являється в перекладі, «Fender bender? Move vehicles to shoulder» – *Аварія? З'їдьте на узбіччя* – крім цілісного переосмислення застосовується також прийом конкретизації до слова shoulder.

Загалом, варто зазначити, що для англійської мови характерним є уникання використання імперативу, з метою зменшення прямого впливу на співрозмовника. Однак, робимо висновок, що в силу контексту та ситуативності, і для збереження лаконічності та категоричності, використання наказового способу в написах та текстах на табличках та вказівних знаках є часто вживаним.

Вирази на зразок «No smoking» – *Курити заборонено* – відносимо до заборонних. В наведеному прикладі варто відзначити використання антонімічного перекладу. Англійське заперечення *no* передається в українській мові стверджувальною конструкцією, однак з допомогою лексичного засобу, що виражає заборону.

Попереджувальні фрази представлені такими прикладами: «Mind the step» – *Обережно, сходинка*, «Watch the door, please» – *Обережно, двері зачиняються*, «Caution! Cars!» – *Бережись автомобіля* – в перекладі використовуються імператив, при цьому, відрізняється число слова cars, яке стоїть в множині в оригіналі і в однині в перекладі, «Mind your head» – *Обережно, не вдартеся головою* – в даному прикладі слід відмітити упущення – прийом, що застосовується при надлишковості інформації при перекладі, зумовленої нормами мови – в українській мові упускаються присвійні займенники, «Beware of the dog» – *Обережно, зла собака* – в тексті оригіналу відсутня характеристика собаки, яка однак, мається на увазі, чим і пояснюється попередження про неї, «Caution! Wet paint!» – *Обережно, пофарбовано!* – в даному прикладі можна відмітити заміни частин мови – *Caution* – *Обережно*, *Paint* – *Пофарбовано*.

Наведені приклади показують, що дані відповідники не мають спільних семантичних компонентів, мають різну внутрішню форму, але в той же час передають однаковий зміст засобами різних мов.

Таким чином, робимо висновок, що використання прийому цілісного переосмислення є одним із найбільш виправданих способів передачі

написів, та текстів на табличках та вказівних знаках, що забезпечує лаконічність інформативність та прагматичність перекладу.

Список використаних джерел та літератури

1. Бархударов, Л. Язык и перевод: вопросы общей и частной теории перевода / Л. Бархударов. – М. : ЛКИ, 2010. – 240 ст.
2. Гальперин И. Текст как объект лингвистического исследования / И. Гальперин. – М. : Ком Книга, 2007. – 144 ст.
3. Комиссаров В. Теория перевода (лингвистические аспекты) : Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. / В. Комиссаров - М.: Высш. шк., 1990. – 253 ст.
4. Рыбин П. Теория перевода : курс лекций / П. Рыбин. – Москва, 2007. – 263 ст.

Гімаєва Н.С.

аспірантка

Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

КОРПОРАТИВНА-СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР ЕФЕКТИВНОСТІ БІЗНЕСУ

XXI ст. характеризується високим рівнем загроз та низькою прогнозованістю результатів діяльності бізнесу, що сприяє пошуку інструментів для їх успішного розвитку. Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) є одним із таких інструментів.

Впровадження засад КСВ на підприємствах дозволяє максимізувати ринкову вартість підприємства у довгостроковому періоді, сприяє залученню інвестицій та збільшенню матеріальних та нематеріальних активів, як показує світовий досвід. Практика імплементації принципів КСВ на українських підприємствах не дуже розповсюджена. Відсутність ефективних інструментів КСВ призводить до втрати підприємствами не тільки показників конкурентоспроможності та ділової активності, а й соціальної значимості у суспільстві, які в свою чергу відображаються на фінансових результатах його діяльності. Впровадження успішних заходів КСВ на підприємстві буде сприяти відповідному фінансовому забезпеченню підприємства.

В Україні течія розвитку КСВ знаходиться на етапі становлення. У 2006 році був представлений Глобальний договір ООН, який являє собою ініціативу у сфері КСВ, та об'єднує учасників по всьому світу. Його головні принципи лежать у наступних сферах: протидія корупції, дотримання прав людини, провадження чесних трудових відносин, підтримка (турбота про) навколишнє середовище. Обов'язковим для учасників є публікація нефінансової звітності, яка показує стекхолдерам відкрито інформацію про освітні, екологічні, соціальні ініціативи та підвищує прозорість компанії. По всьому світу договір уклали 9531 компаній [1]. В Україні учасниками є 22 компанії, з яких 10 є представниками малого та середнього бізнесу, бізнес-компаній, та бізнес асоціацій на локальному рівні.

Проведення соціальної діяльності в Україні підприємствами здійснюється на добровільній основі. Нормативна-правова база, яка прямо регулюють питання корпоративної-соціальної відповідальності на території

нашій країні відсутня. Досвід світової економіки демонструє, що розвиток економіки підприємства грає важливу роль в капіталізації корпорацій. Зарубіжні вчені укладають багато уваги дослідження взаємодії КСВ з показниками фінансової ефективності. Зазвичай виокремлюють наступний ряд теорій: теорія стейкхолдерів, де зростання КСВ відповідає зростанню фінансової ефективності (за допомогою покращення конкурентоспроможності); сигнальна теорія, яка використовує показники КСВ, для аналізу підприємства інвесторами (краще показники КСВ – менше ризик інвестуванням у дане підприємство); теорія недостатності ресурсів (чим більше інвестиції у КСВ – тим більше коштів у під-ва); теорія опортунізму (обернена до Теорії недостатності ресурсів); теорія заміщення, передбачає, що соціальні інвестиції – безповоротні; теорія синергетичної дії. Передбачає, що інвестиції у КСВ впливають на фінансову ефективність утворюючи замкнутий цикл взаємного впливу [2].

Дослідження взаємозв'язку між показниками фінансової ефективності та інвестиціями у КСВ проводилося на матеріалах наступних компаній: ПрАТ «ОБОЛОНЬ», АО «СКМ», ДП НАЕК «ЕНЕРГОАТОМ», які публікують соціальну звітність. У нефінансових звітах даних підприємств приведені дані, що стосуються трудових відносин і заходів із захисту здоров'я і безпеки споживачів, заходів щодо захисту природних ресурсів (корисних копалин), налагодження взаємодії з громадою, – аналіз і результати яких підтверджено/засвідчено кількісними показниками.

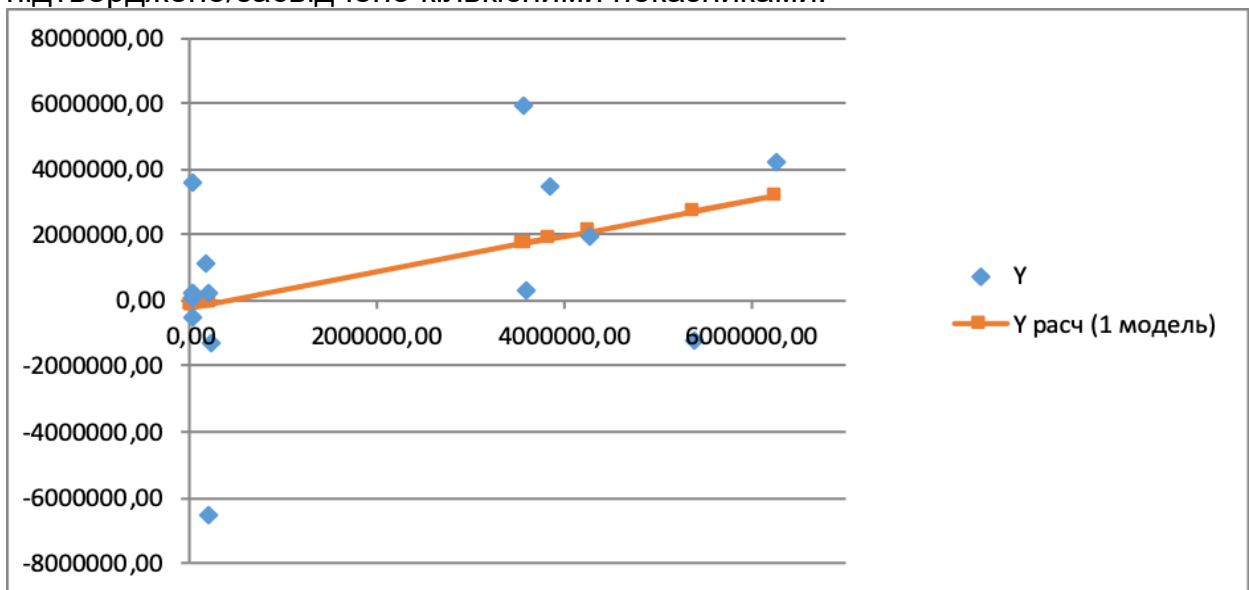

Рис. Залежність чистого прибутку від затрат на природоохоронні заходи, млн. грн

Джерело: [3,4,5]

Лінійно-статистичний зв'язок побудовано на рисунку. За X прийняте показник витрат на природоохоронні заходи, Y – чистий прибуток (збиток) вищенаведених компаній. Кореляція між показниками становить 0,43. Розсіювання точок на діаграмі велике.

Отже, впровадження принципів нефінансової звітності в Україні знаходиться на етапі становлення. Провадження соціальної діяльності підприємствами здійснюється на добровільній основі. Нормативна-правова база, яка прямо регулюють питання корпоративної-соціальної відповідальності на території нашій країні відсутня. Проаналізований лінійно-статистичний зв'язок показав, що існує додатна кореляція.

Розсіювання точок на діаграмі (рис.1) велике, що говорить про існування інших факторів, які впливають на зміну прибутку, але розглянутий фактор теж чинить вплив.

Список використаних джерел та літератури

1. Мережа Глобального Договору в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://globalcompact.org.ua/>
2. Корпоративное управление, социальная ответственность и финансовая эффективность компании [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/korporativnoe-upravlenie-sotsialnaya-otvetstvennost-i-finansovaya-effektivnost-kompanii>
3. ЗПрАТ «ОБОЛОНЬ»: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.efesukraine.com>
4. АО «СКМ»: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.scm.com.ua/about>
5. ДП НАЕК «ЕНЕРГОАТОМ»: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.energoatom.kiev.ua/ua/>

Гладка М.А.
викладач
Український гуманітарний інститут

НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМУНІКАТИВНОЇ МЕТОДИКИ

Чимало викладачів відзначають, що навчання студентів граматичних структур через багаторазове повторення у вправах, швидко їх втомлюють. Якщо запитати студентів, що найбільше їм не подобається у вивченні англійської мови, то, скоріше всього, почуєте наступну відповідь – граматики. Чи можливо зробити процес опанування граматикою цікавим, продуктивним і творчим? Так, якщо граматики матиме комунікативну і функціональну спрямованість.

Об'єктом нашого дослідження є процес навчання комунікативної граматики англійської мови студентів.

Предмет дослідження – комунікативні методи в навчанні граматики англійської мови.

Актуальність роботи визначається тим, що питання навчання комунікативної граматики у вітчизняній методиці є не достатньо дослідженим.

У ході аналізу науково-методичної літератури, яка описує різні дидактичні підходи до навчання іноземної мови, ми взяли за основу джерела, що містять теоретичні та практичні питання, пов'язані як з комунікативним підходом у навчанні іноземної мови взагалі, так і граматики зокрема: (І.Л. Бім, А.А. Вербицький, А.В. Воловик, Н.А. Корбипа, Д. Шейлз, М. Брил, Ч. Брумбіт, П. Берд, М. Канале и М. Свейн).

Комунікативна методика більшою мірою націлена на практичні навички: граматики – в дуже обмеженому вигляді з урахуванням

необхідності, лексика – за необхідністю для практичних завдань, практика – у вигляді діалогів та життєвих ситуацій.

При визначенні цілей комунікативного навчання важливим є те, що за меншою мірою, взаємодіють дві сторони, де одна з них має наміри, а інша або реагує на них. Обговорення справжніх життєвих ситуацій привертає увагу учасників, викликає живий інтерес і бажання ділитися своїми ідеями. Викладач направляє студентів до виконання мовного завдання. Важливу роль у комунікативному навчанні іноземній мові відіграють такі чинники, як: ігрова ситуація; робота в парі з партнером або партнерами; завдання на пошук помилок (мають на меті збагачення лексичного запасу, формують аналітику). Все це мотивує студентів до висловлювання власних ідей і думок, до самостійності. Наступні вказівки і фактори, які підтримують і розвивають творчість студентів: бажання реалізувати себе, дізнатись нове, здатність до фантазії, гнучкість, оригінальність, відкритість до нових знань. Комунікативна методика, насамперед, це прагматичний підхід до вивчення іноземної мови. В певній мірі тут жертвують основними знаннями для того, щоб за короткий термін підготувати студентів до використання іноземної мови у справжніх ситуаціях, наприклад, відвідування англomовних країн, під час прийому іноземних студентів в університеті або країні, при переписці і т. д.

Завдяки комунікативному методу необхідні вміння та навички формуються в процесі виконання цілої серії граматично направлених завдань. Мета даних завдань – опанування граматичними характеристиками або заповнення пробілів у власному досвіді щодо конкретного граматичного матеріалу. На відміну від традиційних тренувальних вправ, що дозволяють проводити навчання по мовній формі і при частому повторенні, комунікативні вправи концентрують увагу учасників на змісті, однак при цьому забезпечують і часту повторюваність мовної форми, тренувань тренуючи всі види навичок: аудіювання, читання, письмо, і говоріння. Комунікативні завдання володіють високим ступенем наочності і надають студентам можливість відчувати мову як засіб живого спілкування. Вони обумовлюють різноманітність мовних тем, що зумовлено самою ситуацією, яка передбачає підтримання контакту, бесіди, реакцію на співрозмовника, висловлення своєї точки зору і т. д. на фоні однієї домінуючої теми. Навчальна комунікативна ситуація повинна забезпечити потребу студентів у спілкуванні. Така ситуація представляє собою сукупність умов, що спонукає до мислення іноземною мовою. Такі задачі реалізуються за допомогою різних карточок, буклетів та інших роздаткових матеріалів. Багато прибічників комунікативного підходу підтримують використання в класі аутентичних матеріалів. Це можуть бути такі різні мовні реалії, як: знання, журнали, рекламні оголошення та газети або візуальні джерела, які можуть бути побудовані на комунікації (карти, картинки, символи, графіки, таблиці і т.д.).

Головним в презентації граматичного матеріалу є показ його функціонування в релевантній діяльності (особа, що викладає) та особливості особистості. Мова йде про презентації нового граматичного явища. На цьому етапі дуже важливі правила, інструкції, котрі обробляються, в першу чергу, на справжню функцію, в точності копіюючи, те що має місце в реальному процесі говоріння, коли з'являється думка, а потім і форми її втілення. Наступний етап – це автоматизація. Розуміючи

граматичну форму, студент спочатку виробляє мовний зразок, а потім створює структурні зміни, підставляючи, після чого змінює граматичне явище у відповідності до вимог. А трансформація, правила-інструкції подаються при цьому по мірі виконання вправ в процесі автоматизації, тобто так само вони попереджають помилку. І кінцевий етап – коли студент самостійно використовує даний граматичний матеріал в мовленні.

Ефективність комунікативного завдання збільшується, якщо попередньо проводиться традиційна робота над словниковим запасом і граматичними здібностями. При цьому виникає «чистота комунікативного методу», але підвищується результативність роботи. Орієнтиром для організації навчання є справжні життєві і навчальні ситуації, тобто завдання, які моделюють життєві обставини.

Деякі прийоми, які були використані зі студентами не мовної спеціальності, і допомогли уникнути однорідної, механічного тренування на парі.

1. Завдання називається «What happens next?» дозволяє тренувати простий теперішній час, третю особу однини в теперішньому простому часі або просто майбутній час. Ми показуємо студентам коротке відео і зупиняємо на середині, студенти висловлюють свої очікування. Після цього ми вмикаємо продовження і перевіряємо правильність припущення. Це завдання можна спростити, запропонувавши учасникам лексику, яка буде використовуватись у відповідях.

2. Для тренування питань, що пропонуються, існує велика кількість комунікативно-спрямованих заходів. Наприклад, для тренувань загальних питань і відповідей ми проводимо гру «Знайди того, хто ...». Студенти отримують карточки з завданням і пишуть ім'я людини, яка, наприклад, може кататися на лижах, народилась в той же день, і так далі. Для цього студенту необхідно обійти майже всіх одногрупників й опитати їх.

3. Також, студенти грають в настільні ігри. Група ділиться на дві-три команди. Команда отримує ігрове поле, кубик і фішки. На ігровому полі відмічені квадратики з питаннями, у відповідях на які потрібно використовувати певну граматичну конструкцію. Хто о відповідь граматично правильно, отримує бал. Витягує той, хто набрав найкраще число балів.

4. Для автоматизації теми Present perfect використовуємо питання: «Have you ever...?» Група ділиться на дві-три команди. Учасники отримують по 5 «бонусів». За часовою стрілкою ставлять по 1 питанню на групу. Наприклад: Ви коли-небудь літали літаком? Всі, хто це робив, віддають свій «бонус» автору питання. І так 5 раундів. Хто набере найбільшу кількість «бонусів» – виграє

На завершення потрібно сказати, що діапазон типів завдань, які можуть застосовуватися в рамках комунікативного підходу, надзвичайно широкий. Передбачається, що вправи, які забезпечують досягнення учасників комунікативних цілей навчального плану, залучають до процесу загального вивчення і передбачають використання таких комунікативних процесів, як обмін інформацією, обговоренням, взаємодією. З огляду на це звернімо увагу на те, що при комунікативному навчанні учитель відіграє іншу роль у порівнянні з традиційним навчанням. Учитель виконує дві основні ролі: *по-перше* він здатен провести процес комунікації між усіма учасниками, що займаються в аудиторії та між учнями і різноманітними вправами, завданнями і текстами. *По-друге*, він залучений до комунікативного процесу

в якості незалежного й рівноправного партнера й учасника діалогу на рівні з іншими.

Список використаних джерел та літератури

1. Пассов Е. И. Современные направления в методике обучения иностранным языкам. Воронеж: Интерлингва, 2002. С. 38–40.
2. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. М.: Просвещение, 1991. С. 23–27.
3. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам. М.: АРКТИ, 2006. С. 78–81.
4. Розен Е. В. О некоторых клише немецкой устной речи // Иностранный язык в школе. 2004. № 4. С. 30–34.
5. Бим Н. И. Сборник упражнений с грамматическим справочником немецкого языка. М.: Просвещение, 2003. С. 42–49.
6. Гергенредер Ж. С. Обучение коммуникативной грамматике в рамках практического овладения иностранным языком // Открытый урок: сайт. URL: открытыйурок.рф/статьи/312423/ (дата обращения: 06.03.2017).

Гридковец Л.М.
кандидат психологічних наук
Київський інститут бізнесу та технологій
Українська асоціація християнської психології

РОЛЬ СУСПІЛЬНИХ НАУК У ФОРМУВАННІ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

Останнім часом у світі спостерігається тенденція до активізації лівоцентристських сил [1; 2], що наполегливо просувають деструктивні ідеології в широкому спектрі неомарксизму: від політичних до суб'єктцентрованих. Прикриваючись лібералізмом, новополітичні сили активізують ліберальні погляди у прибічників традиційних цінностей, натомість самі діють на засадах деструктивних тоталітарних сект, що потребує термінового реагування різних галузей суспільних наук на це деструктивне явище. Так наприклад, ведення поняття «гендер» у освітній простір створює умови для введення в дію всього спектру гендерних проявів. Зокрема, дає дозвіл на введення в подальшому в освітній процес загального спектру гендерів (тобто не тільки бінарної складової гендерних проявів (чоловік-жінка), але й небінарної складової (полігендер, пангендер, агендер, трансгендер, та ін. [3], а також нового спектру гендерів, які в сучасному світі починають відстоювати право на власний гендер: людино-кіт, людино-пес тощо).

Гендерні ідеологи формують негативне ставлення у дітей та молоді до вироблених у процесі філогенезу людства конструктивних стереотипів, тим самим знецінюючи роль тих стереотипів, які сприяють виживанню не тільки роду, народу, нації але й всього людства (наприклад: заявляють, що «обов'язок жінки народжувати дітей є стереотипом», при цьому потреба жінки до народження дитини розглядається як фіксація на деструктивній сперетипічній поведінці; відповідно для подолання цього «стереотипу» пропонують в навчальних програмах наголошувати на тому, що дівчина та

жінка не повинні орієнтувати своє життя на передачу нового життя, а можуть просто отримувати задоволення «тут і тепер». Тож мовчання на подібні закиди здатне призвести не тільки до поглиблення демографічної кризи в європейському соціумі, але й до зникнення європейських народів [4; 5].

Протидією цьому явищу можуть слугувати просвітницькі навчальні проекти з усвідомлення цінності молоддю себе як дитини своєї землі, свого народу, свого роду; цінності себе як представника своєї статі; формування навичок побудови гармонійних стосунків в системі «людина-людина», «чоловік-жінка», «батьки-діти».

Оскільки гендерні студії та гендерні акценти в навчальному процесі сприяють підміні історичних подій та фактів і призводять до руйнування культурних надбань народу, наприклад: до висвітлення питань взаємодії статей залучаються фахівці-історики із кріпосного права (при цьому обходять стороною фахівців культурологів, етнографів, етнопсихологів тощо); історія боротьби за права інших націй автоматично переноситься на простір української культурної реальності (тим самим руйнуючи національну ідентичність та гідність у дітей) – то всі навчальні програми мають відтворювати гідне ставлення до історичного досвіду народу, до базових принципів розподілу ролей у суспільстві, в тому числі ролі жінки та чоловіка, формувати глибокий цілісний образ власної ідентичності у дітей та молоді.

В урбанізованому світі відбувається тенденція до зміщення акцентів дитини з повної гармонійної сім'ї, де є батько, матір та діти, на неповну сім'ю, як «нормативний» спосіб наслідування. Тим самим відбувається руйнація ідеалу, як такого, що в свою чергу може призвести до відмови дитини у набутті вмінь, навичок, почуттів для побудови власної гармонійної повної сім'ї, і прийняття за основу моделі, котра базується на принципах задоволення і відсутності обов'язків перед іншою особою. Тож протидією подібній моделі має стати загальна національна програма відновлювальної та реабілітаційної функції сім'ї. До розробки такої програми мають залучатися різнопрофільні фахівці суспільно-соціальної, психолого-педагогічної та духовно-релігійної сфер, що мають забезпечити своїми розробками два спектра впливу: протидію деструктивним впливам (в першу чергу за рахунок розвитку критичного мислення) і формуванню духовно-ціннісно-орієнтованої особистості. А саме наповнення програм має відбуватися в тісній взаємодії із фахівцями психології впливу та медіа грамотності.

Оскільки різного роду гендерні програми використовують стигматизацію негативних явищ, які зустрічаються в сучасному суспільстві (відсутність поваги до жінки та до чоловіка, знищення чоловічості як прояву шляхетності, знищення жіночості як прояву ніжності тощо, виведення в норму безшлюбності, фрі-чайлд та ін.) [6], розроблені новітні програми мають не тільки нейтралізувати подібну стигматизацію, а сформувати у суспільства усвідомлення цих явищ як деформацію певних сегментів (а не вцілому) спільнотних інституцій з опануваннями навичок їх подолання.

У сучасному світі для маніпуляції свідомості використовуються різні технології [4; 7], одна з яких – це знегіднення особистості. Так, в програмах протидії насильству над жінками, чоловіки, як такі, виставляються в якості агресорів, а в програмах протидії психологічному насильству над чоловіками, жінки демонструються як неурівноважені особи від яких варто захищати чоловіків. Тобто подібні програми попри первинний позитивний

посил містять факт приниження гідності людини за статевою ознакою. Тому надзвичайно важливо розробляти програми, які розглядають деструктивні суспільні явища без знищення гідності особи. Основний акцент при цьому має робитися на: гідності кожної людини як такої, і протоколі дій у деструктивних ситуаціях.

В умовах впровадження гендерної ідеології в освітній процес, передбачається обов'язкове проходження вчителями та викладачами гендерних курсів в якості підвищення кваліфікації. Тобто мова йде не про підвищення професійних знань та компетенцій у викладачів та педагогів, а про примусовість (гендерні студії стають свого року державною вимогою), в основі якої лежить нецільове використання державних чи особистісних коштів працівників освіти, що порушує їх права і свободи. Тож проблема розвитку критичності мислення як у окремих осіб, так і суспільства в цілому з метою протидії маніпуляціям, набуває все більшої актуальності і потребує міждисциплінарних досліджень, в яких провідну роль мають відіграти ціла низка суспільних наук.

Список використаних джерел та літератури

1. Склярів Р. Тиха революція: відродження марксизму в ліберальній подобі. – ZN.ua, 2016. – режим доступу: https://dt.ua/HISTORY/tiha-revoluciya-vidrodzhennya-marksizmu-v-liberalniy-podobi_.html
2. Турчинов О. Неомарксизм або подорож у безодню.–2018.–режим доступу: https://lb.ua/news/2018/12/11/414681_neomarksizm_abo_podorozh_bezodnyu.html?fbclid=IwAR2jD-BloMops6tpZyhYfWCAAhEzw4DE80xgKcXTLDIHAc-EvHOLIXPohskk
3. Genderqueer/ Wikipedia - <https://en.wikipedia.org/wiki/Genderqueer>
4. Гридковець Л.М. Використання психологічних маніпуляційних технологій для просування законів на користь ЛГБТ.// // Science and education a new dimension: Pedagogy and Psychology. – IV (38), Issua 77, 2016. – с. 79-86
5. Hrydkovets L. Psychological manipulation of gender and sexual identity in the field of mental health/ Психологічні маніпуляції з питань статевої ідентичності у сфері психічного здоров'я // Science and education a new dimension: Problems of Humanities and Social Sciences, 2018. - <http://scaspee.com/all-materials/psychological-manipulation-of-gender-and-sexual-identity-in-the-field-of-mental-health-l-hrydkovets>
6. Кубі Г. Гендерна революція: релятивізм в дії/ пер. з німецької О.Степанишин, С.Матіяш; під науковою редакцією: П.Гусака. – Л., 2012. – [електронний ресурс]: http://family-institute.org.ua/tl_files/News/gabriela-kubi_gender.pdf
7. Гридковець Л. Деструктивний вплив культового мислення на духовно-психологічні процеси особистості в період особистісних криз//Наукові записки УКУ, число IV (серія „Педагогіка Психологія”, вип. 1. – Л.: УКУ, 2014. – 336 с. – режим доступу: <http://press.ucu.edu.ua/book/naukovi-zapiski-uku-chislo-ii-seriya-sotsialna-pedagogika-vip-1/>
8. EdCamp: гендерна паралель шкільної освіти. – режим доступу: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/osvita-i-prosvita/edcamp-genderna-paralel-shkilnoi-osviti-134079.html>

Данилюк Л.В.
кандидат філологічних наук, доцент
Український гуманітарний інститут

РОЗВИТОК ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОНЕТИЧНИХ НАВИЧОК АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ З ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Стаття кається фонетического аспекта и его составных в обучении и развитии английскому языку студентов-филологов, будущих учителей английского языка. Особо подчеркивается значение самостоятельной работы студентов и необходимости создания учебных материалов для ее организации.

Ключевые слова: фонетика, английский язык, самостоятельная работа, учебное пособие.

The article deals with teaching and developing phonetic aspect in the process of training would-be teachers of English. The need to have proper teaching materials for the students to work with on their own is emphasized.

Key words: English, phonetic aspect, would-be teachers, work on students own.

Філолог у сучасному світі глобалізаційних процесів бачиться сьогодні як гуманітарій, тобто досить високоосвічена людина, що володіє фаховими знаннями мови та літератури, основами вітчизняної і світової культури, знає історію своєї країни і має відповідні комунікативні навички спілкування не лише рідною, але й однією-двома іноземними мовами, що дає їй доступ до необхідних джерел інформації і самовдосконалення.

Український студент-філолог, що вивчає іноземну мову, має сьогодні небачені до недавнього можливості для опанування фаховими знаннями та розвитку необхідних навичок, які забезпечуються новими навчальними програмами, доступом до аутентичного навчального матеріалу та інтернет ресурсів. Одним із основних нових підходів у навчальному процесі сьогоднішньої української школи, як відомо, є розвиток креативності, розуміння необхідності та уміння самостійного безперервного навчання й самовдосконалення впродовж усього життя.

Зміни у суспільно-політичному житті українців, спричинені отриманням Україною своєї незалежності та розширенням різноманітних міжнародних зав'язків та контактів, висунули кардинально нові вимоги до ступеня володіння українськими громадянами іноземними мовами, а отже і до якості підготовки, перш за все, вчителів іноземних мов. За роки, що минули, стан викладання іноземних мов та загальний рівень володіння ними, особливо англійською, значно поліпшився. Сьогодні недавні випускники середніх шкіл, а також студентська молодь, завдяки їхньому володінню іноземною мовою, мають чудову можливість (за бажання та своєї наполегливості) продовжувати навчання, стажуватися, вивчати кращий досвід і навіть працювати в різних країнах світу, пізнаючи світ і розвиваючись як особистість. Іноземна мова сьогодні в Україні вивчається вже не задля того

аби лишень уміти читати, розуміти та з допомогою словника перекладати прочитане. Сьогодні мета вивчення мови – володіння нею задля практичного використання [8, с. 11] . Та ступінь володіння іноземною мовою зазвичай буває різним – від уміння порозумітися до практично вільного володіння мовою в професійній діяльності. Та у будь-якому випадку фонетична сторона мови є дуже важливим компонентом мовлення, котрий або сприяє порозумінню і комунікації, або гальмує її.

Мета статті – звернути увагу викладачів вищих навчальних закладів та учителів англійської мови, а також і їхніх студентів та учнів (і загалом усіх тих, хто вивчає англійську мову), на фонетичний аспект навчання англійської мови та шляхи досягнення необхідних знань і розвитку практичних навичок володіння мовою.

Як показує **аналіз спеціальної літератури**, у теорії та практиці навчання ця тема не нова, в останні роки почали з'являтися цікаві і серйозні праці, посібники та методичні рекомендації з навчання, розвитку, корегування та поліпшення якості засвоєння фонетичного матеріалу і його місця в процесі опанування англійською мовою [1; 2; 4; 5; 7] . Тема залишається **актуальною**, особливо з огляду на необхідність пошуку дієвих шляхів запобігання та корекції численних фонетичних, орфоепічних та просодичних помилок, які допускаються тими, хто вивчає англійську мову, розробки й укладання відповідного навчального матеріалу.

Виклад основного матеріалу. До фонетичного аспекту мовлення відноситься ціла низка проблем, таких як артикуляція звуків, засвоєння ритму та інтонації, оволодіння технікою читання тощо. Ось чому при підготовці сучасного вчителя, скажімо, англійської мови або філолога-перекладача, фонетика є однією з базових дисциплін. Проте, за невеликої кількості аудиторних годин, що відводяться на цю дисципліну сьогодні (десь від 12 до 30 годин), поставленої мети досягти неможливо (якщо враховувати ще й те, що у середній загальноосвітній школі цьому аспекту вивчення мови приділяється обмаль часу, а підручники поки що не містять необхідного навчального матеріалу).

Основними причинами масових фонетичних помилок і досить низького рівня володіння фонетичним аспектом мовлення, як показує проведений аналіз, є , перш за все, недосконалість базових підручників у загальноосвітніх школах та вищих навчальних закладах, де студенти вивчають англійську мову як іноземну.

Сподівання на те, що відповідні фонетичні навички можна набути під час навчання аудіювання та роботою з аутентичним матеріалом на електронних носіях, не є реалістичним, оскільки навчання взагалі (а особливо навчання іноземної мови) потребує індивідуального підходу, оскільки кожна людина оволодіває тим чи іншим навчальним матеріалом і рухається вперед у своєму власному темпі.

Ситуацію, що склалася, може поліпшити лише самостійна робота студента чи учня та використання широко доступних сьогодні електронних навчальних програм та інтернет-ресурсів. Але якщо ми хочемо щоб самостійна робота студента чи учня була ефективною (аби він не “загубився” у цьому морі інформації), її потрібно скеровувати й перевіряти. Укладання паперових та електронних посібників для самостійної роботи та дистанційного навчання фонетичного аспекту англійської мови є сьогодні нагальною потребою кафедр, які займаються підготовкою сучасних фахівців

з іноземної філології – майбутніх вчителів іноземної (англійської) мови. І такі матеріали сьогодні з'являються [1; 4]. Прикладом одного з таких посібників є також і посібник з навчання техніки читання англійською мовою, укладений автором [3], що проходить сьогодні апробацію у двох ВНЗ (у Полтаві та у Бучі). Техніка читання – це не лише вміння перекодування графічний символ у його звуковий образ, але й оволодіння навичками англійської інтонації, основними компонентами якої є ритм та інтонаційні моделі англійської мови. Зазвичай при навчанні іноземної мови сьогодні застосовується комплексний підхід, при якому на заняттях з практики англійської мови реалізуються зв'язки між фонетичними, лексичними та граматичними мовними явищами, відбувається інтеграція знань та навичок усіх видів мовленнєвої діяльності, а саме читання, говоріння, аудіювання та письма. Проте для опанування кожним аспектом цієї діяльності передбачаються різні технології.

Висновки. Досконалі фонетичні навички англійської мови – один з основних показників якості професійної підготовки сучасного вчителя, а отже і нагальне завдання викладачів ВНЗ, які готують учителів іноземної мови. З огляду на обмежену кількість годин аудиторних занять, розвиток необхідних фонетичних навичок можливий лише за систематичної самостійної роботи студента з аутентичним матеріалом. Самостійна робота сьогодні є важливим компонентом навчального процесу у вищому навчальному закладі і нею необхідно керувати, одним із ефективних способів чого є укладання відповідних навчальних посібників.

Список використаних джерел та літератури

1. Англійська мова. Фонетика. Ч.1: Голосні фонемі : метод. рек. та практикум для самост. роботи з дисципліни «Іноземна мова» для студ. I курсу мед. і фармац. ф-тів / [Уклад. : А. К. Куліченко]. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2015. – 90 с.)
2. Брода М.В. Дидактичні умови забезпечення інноваційних процесів у вивченні фонетики англійської мови у вищих навчальних закладах / М. В. Брода // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки : зб. наук. праць. – Харків, 2011. – Вип. 18. – С. 46–55
3. Данилюк Л.В. Опанування технікою читання англійською мовою (12 кроків). Навчальний посібник для самостійної роботи з навчання читання та корекції фонетичних навичок. – К., 2018. – 110 с.
4. Зайковська С.А. Англійська мова. Вчимося читати. Цікаво. Легко. Швидко: навчальний посібник/ С.А.Зайковська, Л.М.Адамовська. – Тернопіль: Навчальна книга, 2003. – 56 с.
5. Kalyta A.A. Developing Ukrainian learners' pronunciation skills through different types of speech activity / A.A. Kalyta, Taranenko L.I.// Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». - Острог. Видавництво Національного університету «Острозька академія». - 2015. _ Вип.58. – С. 312-315.
6. Мартинюк О. В. Організація самостійної роботи студентів-філологів під час вивчення теоретичної фонетики англійської мови [Електронний ресурс] / О. В. Мартинюк // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2013. – Вип. 2. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps_2013_2_13.pdf.

7. Мельник В.О. Роль постановки вимови на початковому етапі навчання англійської мови/ В.О.Мельник. – Луцьк, 2011.
8. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних зкладах: підручник / колектив авторів під керівництвом С.Ю.Ніколаєвою _ К.: Ленвіт,2002. (328 с.)

Евдокимова Л.В.
преподаватель
Украинский гуманитарный институт

ВЛИЯНИЕ АНТИЧНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ НА РАЗВИТИЕ МИРОВОГО ЛИТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕССА

Роль античной литературы в развитии мирового литературного процесса заключается не только в становлении основных его канонов и жанров. Важно то, что греческая и римская литература продолжает оставаться творческим источником и для современной литературы, что в свою очередь обуславливает актуальность данной темы.

Объектом исследования является развитие мирового литературного процесса.

Предметом исследования: античная литература, как важный фактор развития этого процесса.

Историческое значение античной литературы не требует доказательств. Достаточно отметить, что само развитие европейской и (по сути) мировой литературы в целом было бы невозможным без идей античности. Именно античной литературе обязаны своим рождением такие науки как: теория литературы, теория красноречия, филология, грамматика и многие другие. Большинство стихотворных размеров европейских языков носят такие греческие наименования, как: ямб, хорей, дактиль, анапест, амфибрахий и др.

Античность определила классификацию литературы по родам (эпос, лирика и драма) и многочисленным жанрам. А мифологическая тематика, философское осмысление действительности, вера в силы человека и его способность к постоянному всестороннему развитию, доблесть, мужество – все это нашло отражение в литературных течениях на всех этапах её развития. Особенно следует сделать акцент на литературе эпохи Возрождения, а также классицизме и романтизме.

Гуманисты эпохи Возрождения прославляли человека как Божье творение и провозглашали его право на земное счастье и свободу. Античные сюжеты и стилистические формы перенимали молодые европейские литераторы, тем самым обогащая свое творчество. Например, Уильям Шекспир довольно часто обращался к сюжетам античной истории и мифологии и нам известны его произведения «Антоний и Клеопатра», «Венера и Адонис» и многое другое. Французские драматурги Корнель и Мольер перерабатывали сюжеты произведений Еврипида и Плавта. Взяв за основу поэтику Аристотеля основатель школы классицистов Буало представил основные принципы и законы классицизма в своем трактате «Искусство поэтическое». Позже этот трактат оказал значительное влияние

на развитие европейской литературы. На фоне просветительского классицизма развился так называемый «веймарский» классицизм, представителями которого стали Гете и Шиллер. Античность здесь воспринималась как идеал красоты и гармонии способный воспитать сильную и свободную личность. Ярким примером этого является стихотворный гимн Гете «Прометей», который был написан в форме монолога самого титана.

Несмотря на ход времени и развитие истории мы наблюдаем, что античная литература сохраняет свою актуальность. Работы А.Шопенгауэра и Р.Вагнера открывают новое значение понятия «трагическое». Критика Ницше со стороны ученого мира и ответная полемика рассматриваются сегодня как источник большинства современных взглядов на античную духовность и психологию. Также можно проследить взаимодействия с античным материалом в современной поэзии и прозе. Например, влияние Вергилия на творчество Т. С. Элиота, Гомера – на Дж. Джойса («Улисс»). Переосмысление античных сюжетов под влиянием новейших течений мысли в таких произведениях: «Мухи» Ж.– П.Сартра, «Калигула» А.Камю.

То есть с уверенностью можно сказать, что античная литература изначально была и оставалась первоисточником и тем самым важным фактором, которое давало толчок к развитию любого другого литературного явления. Поэтому можем обозначить античную словесность как наиболее устойчивую и универсальную константу в развитии европейской литературы.

Кроме того, в современной литературе сейчас создаются произведения, которые трудно отнести к тому или иному направлению. Писатели само реализуют себя в разных направлениях и жанрах. И обращение к мифу и его трансформации до сих пор актуально и пользуется широкой популярностью (особенно в жанре кинодраматургии).

Подводя итог, следует отметить, что произведения античных поэтов и писателей на протяжении веков считались идеалом художественного совершенства и служили непревзойденными образцами для подражания. Они вдохновляли великих поэтов Данте Алигьери, Франческо Петрарку, Шекспира, Фридриха Шиллера, Джорджа Гордона Байрона и др. Большой интерес к античности проявляли деятели украинской культуры – Григорий Сковорода, Тарас Шевченко, Леся Украинка, Иван Франко, Павло Тычина, Бажан, Лина Костенко.

Античная литература, вместе с античным изобразительным искусством, пережила века. Поэтому и древнегреческие эпические поэмы, и лирика, и греческая драма, и произведения выдающихся римских поэтов, и до сих пор воспринимаются нами как эстетически значимые художественные произведения, а не только как исторические документы далекого прошлого.

И возможно ещё не раз послужат источником вдохновения для будущих поколений.

Список использованных источников и литературы

1. Аверинцев С.С. Риторика как подход к обобщению действительности // Поэтика древнегреческой литературы / Отв. ред. С.С.Аверинцев. М., 1981.

2. Гаспаров М.Л. Средневековые латинские поэтики в системе средневековой грамматики и риторики // Гаспаров М.Л. Избр.труды. Т.1: О поэтах. М., 1997.
3. Михайлов А.В. Античность как идеал и культурная реальность XVIII–XIX веков // Античность как тип культуры / Под ред. А.Ф.Лосева. М., 1988. [Перепеч. в: Михайлов А.В. Языки культуры. Учебное пособие по культурологии. М., 1997.]
4. Михайлов А.В. Идеал античности и изменчивость культуры. Рубеж XVIII–XIX веков // Быт и история в античности. М., 1988.
5. Петрарка Фр. Эстетические фрагменты / Сост., пер., коммент. и вступ. статья В.В.Бибихина. М., 1982.
6. Эстетика Ренессанса / Сост. В.П.Шестаков. М., 1981. Т.1.

Ільницька Л.В.

кандидат філософських наук, старший науковий співробітник
УКРПАТЕНТІНФОРМ
м. Київ

РОЗГЛЯД ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ АНАЛІТИКИ ІНФОРМАЦІЙНОГО КУЛЬТУРОГЕНЕЗУ В РАМКАХ НАУКОВОЇ ТЕОРІЇ БРОНІСЛАВА МАЛИНОВСЬКОГО

Інформаційна своєрідність наповненого соціально-культурного життєпису демонструє власну структуру взаємозалежних зв'язків, тлумаченням яких має займатися предметна площина дотичних до представлених процесів векторна висхідна узагальнюючого семантичного понятійного принципу. Самобутня мова раціональної інформаційної швидкості бездоганно інтерпретується інноваційними сполучниками технологічного середовища, яке налаштовує людину на миттєве входження у ціннісний масштаб отриманих інформаційних результатів. Відшліфована канва різногалузевих даних поєднується із потоком синтезуючого наукового розвитку іншого органічного підпорядкування, адже будь-яка сфера культурної соціалізації життя чітко підтримується інформаційною інфраструктурою. Поява цього об'єднуючого фактору становлення рушійної домінанти – зародження сучасного етапу трансформації культурного світосприйняття – так би мовити, сприяє робити наголоси на безперервності цивілізаційного шляху, в середині якого на даний час превалює винахідливий спосіб аналітичного мислення, що і позначає нестримну інформаційну еволюцію структурним характером налагоджених системних чинників.

Тим не менш, аналітичний підхід до пошуку принципового методологічного підґрунтя задля усунення вірогідності у наукових позиціях з приводу визначення генеруючої природи інформаційних даних, змушує віднаходити теоретичну основу для окреслення наративних пояснень тих інформаційно-технологічних транскрипцій, де у повній мірі проявляється культуро-творчий генезис сучасної епохи. Явище функціональної залежності від постійної обробки інформації, яка є і умовою, і перспективою загального становлення, відкриває горизонти для новітніх культурологічних досліджень.

Ґрунтовна праця «Наукова теорія культури» [1] всесвітньовідомого антрополога та культуролога Броніслава Малиновського (1884 – 1942 рр.) відображає функціонально підпорядковану модель аналізу культури на тлі базових «інтегративних імперативів» та «інструментальних елементів». Науковий обіг вчення Б. Малиновського доповнюється власною систематикою доказових позицій, тобто віддзеркалюється висхідний спосіб аналітичної аргументації, при якому відтворюється внутрішня методологічна складова розподілу культури як спадкової цілісності на умовивідність непорушних частин теоретичної інтегративності. Слід підкреслити, що у передмові до наведеного видання вказується, що осмислення культури Броніславом Малиновським спирається на «реальність, а це і робить його концепцію потрібною для нових поколінь дослідників» [1, с. 9].

Співставлення однокорених гілок спільної цілісності – культурного життєпростору: інформаційного чинника формування базових потреб інноваційно-технологічної діяльності з функціональним критерієм генезисного принципу – відповідає знаковим поглядам Броніслава Малиновського, завдяки яким основою для тривалого занурення у дослідницький предмет інформаційного культурогенезу має розпочинатися з «мінімально необхідного визначення науки». За твердженням самого автора «Наукової теорії культури», зміст цього аналітичного умовиводу «полягає в тому, що у такій зовсім новій сфері дослідження, як вивчення культури, загрозливою помилкою може стати запозичення методів у будь-якій з вже існуючих дисциплін» [1, с. 23]. Варто погодитись із європейським класиком функціональної школи антропологічного аналізу, адже саме таке представлене неупереджене обґрунтування соціо-культурного буття інформаційності має відходити від оглядовості загально визнаних парадигм цивілізаційного становлення. Зрештою, науково-теоретичний ресурс залучення прийомів функціональної аналітики відшліфовує змінну площину «реально відособлених одиниць організаційної поведінки», тому що, за Броніславом Малиновським, «у всьому цьому незмінним джерелом правок до теоретичних побудов слугує імпульс, який йде від практичних завдань» [1, с. 23].

Таким чином, науковий функціоналізм намагається досягнути сучасні явища інформаційного світу. Відтак, завдячуючи інтегруючому синтезу функціонального налаштування і аналітичного вектору трансформації теоретичних завдань у масштаб методологічної структури, відбувається надходження дифузного принципу оцінки оновлених, не менш важливих інноваційних площин культурогенезу. Праці Броніслава Малиновського дають новий підтекст щодо впровадження, зокрема і такого функціонально-змістовного спектру авторської проблематики, як аналітичний розгляд моделюючих факторів введення у науковий обіг поняття інформаційного культурогенезу.

Список використаної літератури

1. Малиновский Б. Научная теория культуры. М.: ОГИ. 2005. 184 с.

Кузенко Г.М.
кандидат філологічних наук, доцент
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ТЕКСТУ – ОСНОВА ПЕРЕКЛАДАЦЬКОГО СЕМІОЗИСУ

Інтерпретація змісту тексту залежить не тільки від творчої діяльності перекладача, а й типу тексту. У перекладознавчих розвідках на особливу увагу заслуговує загальновідома класифікація текстів, запропонована німецькою вченою К. Райс. Згідно вказаної класифікації тексти поділяються на три основні типи: 1) з домінантною функцією опису (повідомлення інформації); 2) функцією вираження (емоційних чи естетичних переживань); 3) функцією звернення (заклик до дії чи реакції) [3]. Ці три типи можуть бути доповнені четвертою аудіомедійною групою текстів. Йдеться про зафіксовані на матеріальних носіях тексти, що надходять до адресата в усній формі та сприймаються на слух. Різниця між чотирма типами текстів зумовлює характер перекладацького методу, стратегій та тактик, що застосовуються для перекладу таких текстів.

Належного наукового розгляду вимагає класифікація текстів та специфіка їх тлумачення запропонована Н. П. Мухешвілі і Ю. А. Шрейдером. Автори виділяють три види текстів та сім рівнів їхнього розуміння: **інструктивний** вид тексту: розуміння як повторення, уточнення, переформулювання; **креативний** вид тексту: розуміння як відтворення сенсу, вибір смислу, суми незведених смислів; сьомий рівень (розуміння як профанація сенсу) названий «осягненням» характерний для третього виду текстів, так звані особливі (**сакральні**) тексти.

Результати перших двох рівнів розуміння відносяться до парадигм, уявлень та понять, наступні два – до синтагм, переформулювання визначають як парадигматичні ситуації, три наступних – до текстів мистецтва (вибір змісту можна визначити і як «синтагматичну» ситуацію), останній рівень – до текстів релігії. Результати перших двох рівнів розуміння представлене тільки значенням, наступних двох значенням і сенсом, здатним перейти в значення (автентичну предикацію з подальшою можливістю конвенційного закріплення), трьох наступних значення і сенс, нездатний перейти в значення (неавтентичну предикацію з подальшою неможливістю конвенційного закріплення), останній – значення і сенс, семіотично характеризується, так само як два попередні, але має функціональний статус, що припускає перехід в значення в особливих (сакральних) умовах.

Автори аналізованої концепції говорять про креативність четвертого, п'ятого й шостого рівнів розуміння, і вже на п'ятому рівні починається осягнення «текст слугує не тільки для передачі ідеї, але для залучення в іншу реальність» [2, с. 12].

Хороших перекладів одного й того ж тексту, як відомо досвідченим перекладачам, може бути кілька. Кожен інваріант перекладу має як сильні так і слабкі сторони, і є відкритим для покращення. В інтерпретації та оцінці художніх творів постійно виявляються глибокі відмінності. Така можливість закладена вже в дискурсивній природі тексту. Гіпотетично припускається, що в самому тексті є знаки, що зумовлюють стабільність його сенсу, і наявні ті, які дозволяють множинність інтерпретацій.

Множинність перекладацьких рішень, варіативність перекладного тексту, потенційне покращення обумовлені сукупністю об'єктивних (розбіжність ВМ та МП в системі, нормі, узусі, соціокультурних стереотипах) і суб'єктивних факторів перекладу (форма комунікації, особистість комунікантів).

Розбіжність в інваріантах перекладу створює базу для подальшого теоретичного розвитку перекладної множинності. У зв'язку з цим особливого значення отримують роботи Г. Т. Хухуні, присвячені модернізації та діакронії перекладу, що розкривають множинність перекладацьких рішень в умовах комунікації, що змінюється (зміна теоретичних підстав перекладу, орієнтація на реципієнта ПТ, здійснення перекладу в певну історичну епоху) [1]. Вихідний текст може мати декілька перекладів залежно від того, яку саме інформацію перекладач (орієнтуючись на адресата) вважатиме першочерговою: смисловою (в складі якої виокремлюють фактуальну й концептуальну) чи естетичну (аксіологічну, катартичну, сугестивну, формальну), що особливо актуально у перекладі творів художньої літератури.

Широке комунікативне світобачення перекладача дозволяє інтерпретувати ВТ й ревербалізувати його кількома перекладними варіантами. Усвідомлюючи трансцендентальність (множинність, поліваріантність ПТ, адаптивність перекладу), перекладач повинен не тільки швидко генерувати нетотожні варіанти ПТ, а й здійснювати оцінку їх потенційної успішності на адресата. Для цього потрібно враховувати суб'єктивні чинники процесу перекладу: компетенції перекладача (професійні, когнітивні, комунікативні), психофізіологічні дані (гендерну приналежність, вік, тип вищої нервової діяльності, психічний стан), умови комунікації (усна / письмова форма, синхронність / асинхронність, індивідуальність / масовість). Для демонстрації множинності альтернативних перекладацьких рішень (вибір прагматичної адаптації / прагматичної трансформації) слід звернути особливу увагу на відмінність статусів потенційних одержувачів вихідного та перекладного текстів.

Пошук оптимізації міжмовної передачі надмірності й недостатності призводить до лінгвістичної об'єктивації холізму (методології цілісності й системності як методології перекладу. Осмислення динамічно комплементарних теоретичних підходів до перекладу в сполученні з практикою є основою формування холістичного підходу, що об'єднує найбільш значущі перекладацькі парадигми, інтерпретативну й трансформаційну. Холізм в перекладі має широкі практичні перспективи: дозволяє розширити парадигму перекладацьких рішень й досягти адекватності, особливо в ситуаціях кризового спілкування.

Викладене дає підстави стверджувати, що текст як фундаментальне поняття сучасної семіотики – першоелемент базисної одиниці культури

може розглядатися як єдиний текст з єдиним кодом і як сукупність текстів з відповідними кодами. Кожен тип культури являє собою надзвичайно складну ієрархію кодів й систем. Результатом поєднання двох сумісних ієрархічних кодів є виникнення нового культурного типу. Поєднання несумісних кодів спричиняє їх взаємне руйнування: культура втрачає свою мову. Інтерпретація сумісних / несумісних кодів лежить в основі перекладацького семіозису і, відповідно, параметрів індивідуальної свідомості людини. У процесі семіозису створюється потенційно нескінченний ряд інтерпретант. Процес інтерпретації як семіотична основа перекладу, фактично безмежний й пояснює в прикладному аспекті феномен множинності перекладів.

Викладене дає підстави стверджувати, що текст як фундаментальне поняття сучасної семіотики – першоелемент базисної одиниці культури може розглядатися як єдиний текст з єдиним кодом і як сукупність текстів з відповідними кодами. Кожен тип культури являє собою надзвичайно складну ієрархію кодів й систем. Результатом поєднання двох сумісних ієрархічних кодів є виникнення нового культурного типу. Поєднання несумісних кодів спричиняє їх взаємне руйнування: культура втрачає свою мову. Інтерпретація сумісних / несумісних кодів лежить в основі перекладацького семіозису і, відповідно, параметрів індивідуальної свідомості людини. У процесі семіозису створюється потенційно нескінченний ряд інтерпретант. Процес інтерпретації як семіотична основа перекладу, фактично безмежний й пояснює в прикладному аспекті феномен множинності перекладів.

Список використаних джерел та літератури

1. Хухуни Г. Т. Перевод как средство достижения межкультурного понимания / Г. Т. Хухуни // Психолінгвістика и межкультурное взаимопонимание: X Всесоюз. симп.: тезисы докл. –М., 1991. – С. 314-315.
2. Шрейдер Ю. Смысл // Новая философская энциклопедия: В 4 тт. М.: Мысль, 2001.
3. Nord Ch. Text Analysis in Translation: Theory, Methodology, and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis / Ch. Nord. – Amsterdam: Rodopi, 1991. – 250 p.

Клімук В.В.
аспірант

Національний університет «Острозька академія»

ХАРАКТЕРИСТИКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЕДЮТЕЙНМЕНТУ ЯК ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Актуальність дослідження цієї теми зумовлена необхідністю розглянути проблеми, пов'язані із оптимізацією викладання навчальних дисциплін у закладах вищої освіти та з'ясувати ефективність едютейнменту як сучасної педагогічної технології. Адже запровадження модернізованих способів у освітньому процесі для формування у студентів позитивної мотивації до навчальної діяльності – одне із важливих завдань

індивідуалізації, диференціації, інтенсифікації навчання у ЗВО[1;2]. Зважаючи на цей чинник, особливої вагомості набуває принцип «навчання через розваги», який знаходиться в епіцентрі едютейнменту як сучасної освітньої технології для викладання навчальних дисциплін у ЗВО.

Об'єктом дослідження є педагогіка.

Предметом дослідження є едютейнмент як технологія викладання навчальних дисциплін.

Мета дослідження полягає у визначенні ефективності «едютейнменту» як сучасної педагогічної технології [4].

Для досягнення мети ставились наступні завдання:

1) здійснити теоретичний аналіз поняття «едютейнмент» у рамках педагогіки та психології;

2) дослідити методи та підходи, які є характерними для едютейнменту;

3) здійснити узагальнення щодо доцільності реалізації інтенсивнішого запровадження едютейнменту в освітньому просторі.

Для з'ясування характеристики ефективності едютейнменту для викладання навчальних дисциплін у закладах вищої освіти використовувалися методи аналізу, синтезу, конкретизації, визначення та системного аналізу. Активне дослідження теми едютейнменту здійснювалося такими науковцями у галузях педагогіки, психології, філософії як Р. Донован, Я. Ванг, Ш. Де Варі, С. Фріга, О. Гнатюк, В. Букатов, І. Феклістов, А. Попов, О. Богданова, Н. Кобзева, М. Еддіс, О. Дьяконова тощо

Використовуючи результати дослідників теми едютейнменту, можна надати такі визначення цьому терміну:

Едютейнмент – це поєднання соціального замовлення із розважальним механізмом (Р. Донован).

Едютейнмент – це надання досвіду і розваг через творчість(Я. Ванг).

Едютейнмент – це ефективний баланс між інформацією, мультимедійними продуктами, психологічними прийомами та сучасними технологіями(Ш. Де Варі).

Едютейнмент – це освітня технологія, що розглядається як сукупність сучасних технічних і дидактичних засобів навчання, яка базується на концепції навчання через розваги(Н. Кобзева).

Едютейнмент – це особливий тип навчання, який ґрунтується на розвазі і формуванні первинного інтересу до предмету, подальшому залученні із отриманням залученні з отриманням задоволення від процесу навчання і в остаточному захопленні зі стійким інтересом до процесу навчання(О. Дьяконова).

Для сучасного викладача ЗВО запровадження едютейнменту та його ключового принципу(навчання через розваги) потенційно може відобразитися в надзвичайно вагомих результатах, адже є висока ймовірність, що внаслідок ефективного імплементації едютейнменту студенти почнуть чіткіше усвідомлювати: 1) для чого вони виконують ту чи іншу діяльність; 2) яку користь(навчальну, пізнавальну, естетичну, прагматичну тощо) вони отримують під час вирішення певної навчальної задачі; 3) наскільки праця, яку вони роблять вносить позитивні результати в їхнє життя. Більше того, основною метою едютейнменту є викладання матеріалів у максимально цікавій, комфортній та доступній для сприйняття формі і це істотно сприяє зростанню у студентів рівня зацікавленості

вивчати певні навчальні дисципліни. Також застосування едютейнменту має суттєве значення для повноцінної реалізації принципу мотиваційного забезпечення навчального процесу, а основний акцент ставиться на ключових видах внутрішньої мотивації, а саме: пізнавальній, ігровій, комунікативній, соціокультурній, естетичній та мотивації породжуваної усвідомленням прогресу в оволодінні новими компетентностями. Ключовими факторами тут постають а) особистість викладача; його професійні та моральні якості у застосуванні розважальних методик; б) усвідомлення студентом значущості предмета та його рецептивність до розважальних методик; в) новизна змісту; г) форми й прийоми викладання; ґ) почуття задоволення, яке відчуває студент в процесі навчальної діяльності. [3, с.88-89]

Висновки. Спираючись на результати дослідження можна стверджувати, що едютейнмент – це сучасна продуктивна технологія, яка здатна не тільки урізноманітнювати навчальний процес, але й істотно покращити якість здобуття фахових компетентностей студентами за рахунок урахування їхніх індивідуальних психологічних потреб та активного запровадження розважальних методик під час викладання навчальних дисциплін з метою ефективною реалізації принципу мотиваційного забезпечення у закладах вищої освіти.

Список використаних джерел та літератури

1. Addis Michela New technologies and cultural consumption// Edutainment is born. – Vocconi: Vocconi University – Marketing Department, 2002. P. 1-13
2. Donovan Rob, Henley Nadine Principle and Practice of Social Marketing, an International Perspective – Cambridge: Cambridge University Press, 2010. P.504
3. Дьяконова О.О. Дидактичний утилітаризм: едютейнмент як інноваційне вирішення проблем освіти дорослих // Вісник ТвГУ. Серія: «Педагогіка і психологія». 2015 №3 с. 27-276
4. Кобзаєва Н.А. Edutainment як сучасна технологія навчання // Ярославський педагогічний вісник 2012 №4 Т.П.(Психолого-педагогічні науки). с. 192-195
5. Феклістов І.Ф. Посібник по освіті в області прав людини за участю молоді. М.: Council of Europe. 2002. с. 478

Колісник О.П.

кандидат економічних наук доцент

Університет державної фіскальної служби України

РОЗВИТОК ПРИНЦИПІВ ПІДГОТОВКИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

«Креативність» природи управлінського обліку унеможливорює розробку уніфікованих стандартів побудови внутрішньогосподарської (управлінської) звітності, але залишає можливість створення таких механізмів, які б регулювали даний процес. Важливим напрямом створення системи регулювання процесу підготовки внутрішньогосподарської звітності

є розробка системи принципів, які мають враховуватись відповідальним управлінським персоналом.

Загалом розробка принципів підготовки управлінської звітності повинна базуватись на тому, що управлінська звітність має на меті надавати оперативну, правдиву та релевантну інформацію відповідно до вимог, які ставить управлінський персонал.

В сучасних умовах, прийняття ефективних управлінських рішень набуває важливого значення, оскільки конкуренція зростає, а інновації та новаторство щоденно порушують статус-кво. Ситуацію ускладнює швидкість обміну неструктурованими даними та їхній обсяг. Щоб залишатись конкурентоспроможними, компанії часто діють імпульсивно, не аналізуючи ситуацію. Саме для таких умов ведення бізнесу було створено Глобальні принципи управлінського обліку. Ці Принципи визначають передову практику бухгалтерського обліку, яка сприяє прийняттю складних рішень, що забезпечують сталу цінність [2] (Рис.1).

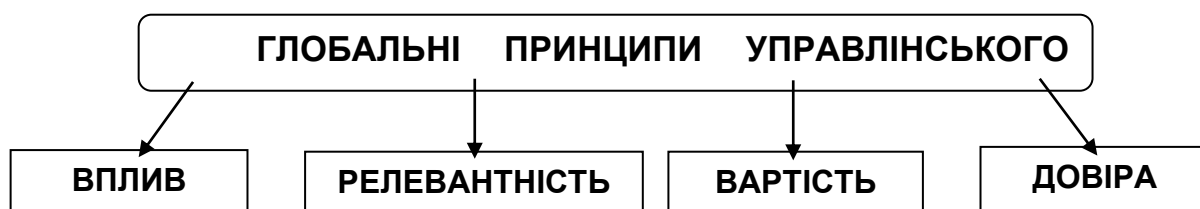

Рис. 1. Глобальні принципи управлінського обліку

Згідно Глобальних принципів, управлінський облік починається і завершується спілкуванням, таким чином комунікація породжує інформацію, що має вплив. Принципи управлінського обліку були розроблені з тим, щоб допомогти організаціям подолати розрізненість та стимулювати інтегроване мислення, яке забезпечить більш ефективне прийняття рішень.

Управлінський облік забезпечує керівників релевантною інформацією тоді, коли це необхідно. Принципи дають змогу виявити минулу, поточну, майбутню інформацію, зокрема й фінансові та нефінансові дані з внутрішніх та зовнішніх джерел. Сюди входять соціальні, екологічні та економічні дані.

Управлінський облік ув'язує стратегію організації з її бізнесмоделлю. Цей Принцип допомагає організаціям опрацьовувати різні сценарії з метою розуміння їхнього впливу на створення та збереження вартості.

Розумне керування вибудовує довіру. Завдяки підзвітності та критичному підходу процес прийняття рішень стає більш об'єктивним. Створення оптимального балансу поміж короткостроковими комерційними інтересами організації й довгостроковою вартістю для зацікавлених сторін посилює довіру та створює ефект надійності [2].

Основні принципи підготовки управлінської звітності мають ґрунтуватися на принципах Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [5]. Проте, деякі з них не розкривають основних закономірностей і протиріч процесу управлінського обліку, а саме, принципи періодичності, оцінки за історичною (фактичною собівартістю) та єдиного грошового вимірника.

Такі зарубіжні вчені як, зокрема, А. Апчерч і К. Друрі, прояснюючи сутнісні риси управлінського обліку, наголошують на важливості таких принципів формування звітності для прийняття рішень якими є внутрішні звіти, зокрема, аналіз собівартості, аналіз витрат та капітальних інвестицій,

поточні оперативні звіти центрів відповідальності, звіти про понесені витрати, окремі кошториси за бюджетними центрами тощо [1; 3].

Деякі вітчизняні автори спрямовують увагу на принципах доцільності, адресності, зрозумілості, оперативності (своєчасності), об'єктивності, оптимальності, точності, достовірності, порівнянні з планами та кошторисами, іншими звітами та аналітичними даними, можливості використовувати показники внутрішньої звітності для внутрішньогосподарського контролю [4; 6].

Система управлінської звітності повинна будуватися таким чином, щоб дані, які в ній містяться дозволяли отримати відповідь на всі питання управлінців.

Одним із основних принципів формування обліково-аналітичної інформації управлінської звітності вважається принцип *оперативності*. На противагу принципу *достовірності*, він має на меті забезпечити як корисність, так і адресність репрезентації звітності в якомога коротші строки після завершення певного періоду звітності.

Якщо врахувати мету складання управлінської звітності, основні принципи підготовки управлінської звітності можна доповнити наступними – *адресність, факультативність, проблемність та мотивація*.

Принцип *адресності* конкретизує користувача інформації за запитом якого сформований звіт.

Такий принцип, як *факультативність*, має на меті підготувати інформацію, яка покликана допомогти прийняти краще рішення. Таке рішення приймається за умови, якщо користь або зиск є більшим ніж витрати, що пов'язані зі збором і поданням інформації.

Принцип *проблемності* сприяє не лише підготовці звітних даних, а й розробці проектів управлінських рішень, а спонукання до активного складання управлінської звітності забезпечує принцип мотивації.

Огляд вищезазначених принципів лежить в основі формування управлінської звітності. Такі принципи не є константами, а «змінюються за своїм складом, рівнем важливості так, як цього вимагає суспільство та ціннісно-цільові структури пізнання. Загальне визнання принципів формування управлінської звітності залежить від того, наскільки вони відповідають трьом критеріям: доцільності, об'єктивності та здійсненості» [2].

Отже, розкриття сутності основних принципів управлінського обліку та звітності уможливорює інтерпретацію управлінської звітності як такої. В першу чергу, йдеться про *економічну модель управління*, яка власне і відіграє роль інструмента контролю в загальній системі управління підприємством. По-друге, управлінська звітність є низкою взаємопов'язаних і упорядкованих показників про об'єкт управління. Вони сформовані на основі результатів обліково-аналітичної інформації за такими відповідними вимогами, як: зміст, формат, обсяг, термін і визначаються суб'єктом управління.

Список використаних джерел та літератури

1. Апчерч А. Управленческий учет: принципы и практика / А.Апчерч; [пер с англ. под ред. Я.В. Соколова, И.А. Смирновой.]. – М.: Финансы и статистика, 2002.– 952 с.

2. Глобальні принципи управлінського обліку. Ефективний управлінський облік: оптимізація рішень та створення успішних організацій. URL: <https://www.cgma.org/content/dam/cgma/resources/reports/downloadabledocuments/ukranian-full-gmaps-document.pdf>
3. Друри К. Управленческий и производственный учет. / Management & Cost Accounting 6-е издание. Пер. с англ. Учебник. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007. – 1423 с.
4. Матвієнко Г. Внутрішня управлінська звітність / Г. Матвієнко // Баланс. – 2011. - № 15 (1053). – С. 34.
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України від 16.07.1999 р. № 996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
6. Шатковська Л.С. Внутрішня звітність підприємства в інформаційному забезпеченні управління / Л.С. Шатковська // Економічний вісник університету. – 2011. - № 17. – С. 12-19.

Куриляк Б.І.
магістрант релігієзнавства
Український адвентистський теологічний інститут

ПРИРОДА ГРІХА УПАЛИХ АНГЕЛІВ В ПОСЛАННІ ЮДИ

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що існує популярна інтерпретація, згідно якої фразу «Сини Божі» з книги Буття 6:2-4 розуміють як посилення на ангелів [3, с. 6-10]. Однак сьогодні екзегети Старого Завіту приходять до висновку, що «Сини Божі» в книзі Буття 6:2-4 – це не упали ангели, а грішні люди. Але деякі дослідники звертають увагу на послання Юди 6,7. В даному творі автор цитує книгу Еноха, і говорить про упалих ангелів. Вони стверджують, що Юда порівнює блуд людей з блудом ангелів, і таким чином підтверджує інтерпретацію, згідно якої «Сини Божі» – це духовні істоти. В посланні Юди написано: «І Ангелів, що не зберегли початкового стану свого, але кинули житло своє, Він зберіг у вічних кайданах під темрявою на суд великого дня. Як Содом і Гоморра та міста коло них, що таким самим способом чинили перелюб та ходили за іншим тілом, понесли кару вічного огню, і поставлені в приклад» (Юди 1:6-7).

Метою роботи є аналіз грецького тексту послання Юди, та юдейської традиції, щоб визначити природу гріха упалих ангелів. Згідно аналізу грецького тексту займенник «цей», грецьке οὗτος вперше зустрічається в 7-му вірші в давальному відмінку множини: «Подібним чином цим» τὸν ὅμοιον τρόπων τοῦτοῖς (Jude 1:7 BGT). Виникає запитання, на кого вказує даний займенник, на людей чи ангелів? Слід зазначити, що в наступних текстах, всі випадки вживання займенника οὗτος – відносяться тільки до людей: (τοῦτοῖς (Юди 1:7); οὔτοι (Юди 1:8); οὔτοι (Юди 1:10); οὔτοι (Юди 1:12); τοῦτοῖς (Юди 1:14); οὔτοι (Юди 1:16); οὔτοι (Юди 1:19). Всі тлумачі єдині в тому, що в шести випадках Юда посилається на людей, яких він згадав в 4-му вірші: «Бо крадькома повходили деякі люди, на цей осуд віддавна призначені, безбожні, що благодать нашого Бога обертають у розпусту, і відкидаються єдиного Владика і Господа нашого Ісуса Христа» (Юди 4). Твердження про те, що займенник з 7 вірша «τοῦτοῖς» відноситься до 4-го вірша до людей,

стикається з запереченням: іменник «люди» знаходиться дуже далеко від 7 вірша: набагато ближче знаходиться іменник «ангели». Але аналіз використання займенника οὗτος вказує, що даний аргумент невірний. Тому що іменник 4-го вірша «люди» знаходиться ще далше від займенника 8 вірша. А всі дослідники згодні, що 8 вірш посилається на людей 4-го вірша.

Також слід зазначити, що точно така ж форма займенника τούτοις в 7-му вірші, вживається в 14-му вірші по відношенню до людей: τούτοις (Юди 1:14). Той факт, що всі інші шість займенників οὗτος (цей) явно відносяться до лжеучителів, побічно вказує на те, що і займенник 7-го вірша також має на увазі людей. Даний висновок підтверджується паралелями між 7 і 8 віршами: «7 τὸν ὁμοιον τρόπον τούτοις ἐκπορνεύσασαι καὶ ἀπελθοῦσαι ὀπίσω σαρκὸς ἐτέρας 8 Ὁμοίως μέντοι καὶ οὗτοι ἐνυπνιαζόμενοι σάρκα» (Юди 7,8). Паралелізм розкриває, що Юда використовує ті ж слова як в сьомому вірші, так і в восьмому:

Словникова форма	Вірш 7	Вірш 8
ὁμοιος – подібний	ὁμοιον	ὁμοίως
οὗτος – цей	τούτοις	οὗτοι
σάρξ, σαρκός – плоть	σαρκὸς	σάρκα

Отже стає ясно, що в 7-му вірші займенник τούτοις вказує на тих же особистостей, що і займенник у восьмому вірші. Тобто в сьомому вірші Юда побіжно порівнює жителів Содому з лжеучителями, а у восьмому вірші він прояснює і розвиває далі свою думку [2].

Слід навести ще один аргумент на користь даного висновку – це більш широкий контекст. Відомо, що існує сильний зв'язок між Другим посланням Петра і посланням Юди. Обидва піднімають одну і ту ж тему лжеучителів, і обидва приводять в якості ілюстрації старозавітні приклади Божого суду. Як Юда, так і Петро пишуть про ангелів, які згрішили і були засуджені Господом. У самому описі немає згадки про сексуальні злочини ангелів. Зате Юда та Петро недвозначно і ясно пишуть про сексуальні гріхи лжеучителів: «Це ремствувачі, незадоволені з долі своєї, що ходять у своїх пожадливістях, а уста їхні говорять чванливе; вони вихваляють особи для зиску!» (Юди 1:16); «Їхні очі наповнені перелюбом та гріхом безупинним; вони зваблюють душі незміцнені; вони, діти прокляття, мають серце, привчене до зажерливості» (2 Петра 2:14). Обидва послання пов'язують сексуальний гріх конкретно з людьми. Таким чином, саме в цьому сенсі потрібно тлумачити сьомий вірш послання Юди, де автор проводить зв'язок між сексуальними гріхами Содому і Гоморри з блудом відступників серед християн [1, с. 154].

Деякі богослови стверджують, що оскільки в юдаїзмі була дуже широко поширена інтерпретація фрази «Сини Божі» як ангелів, то потрібно в такому сенсі розуміти Буття 6 розділ, і послання Юди 6,7 віршах. Однак слід зазначити, що, хоча дана традиція дійсно була популярною, вона не була загальноприйнятою. Багато юдеїв її не приймали. Наведемо кілька прикладів.

В Септуагінті, перекладі Старого Завіту грецькою мовою, фраза «Сини Божі» з'являється п'ять разів в єврейському тексті: У книзі Йова 1:6, 2:8, 38:7 і в книзі Буття 6:2 і 6:4. У всіх трьох текстах книги Йова фраза «Сини Божі» переведена як οἱ ἄγγελοι τοῦ θεοῦ «ангели Божі». Однак в книзі Буття перекладачі не вжили слово «ангели», а буквально перевели οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ «Сини Божі». Різниця в перекладі однієї і тієї ж фрази показує, що

перекладачі не розглядали Синів Божих в книзі Буття як упалих ангелів. Таку ж картину можна побачити і в інших грецьких перекладах Старого Завіту: Переклад Феодотіона, Аквілі і Симмаха.

Тепер перейдемо до таргумів – це переклади Старого Завіту на арамейську мову. В таргумах Онкелоса і Псевдо-Ионатана використовується вираз «сини великих», а в таргумі неофітів – «сини суддів». Це свідчить про те, що в таргумах книги Буття під виразом «Сини Божі» перекладачі мали на увазі людей. Але на відміну від таргумів Буття, таргум на книгу Йова переводить фразу «Сини Божі» як «сини ангелів» або «групи ангелів». Прослідковується явне небажання перекладачів ототожнювати синів Божих з ангелами в шостому розділі Буття. Як грецькі, так і арамейські переклади не підтримують тлумачення, згідно якого гріх ангелів – це статеві відносини ангелів з жінками. Також у Мідраші на книгу Буття (Берешіт рабба 26.5) юдейський вчитель Сімеон Йохай, який жив у II столітті проголошує прокляття на всіх, хто вважає «Синів Божих» ангелами.

Аналіз послання Юди та єврейської традиції свідчить, що гріх ангелів – це не сексуальний гріх. Всі аргументи про те, що Юда в шостому і сьомому віршах мав на увазі «Синів Божих» з книги Буття – не витримують критики. Гріх Содому і Гоморри порівнюється з блудом людей – тобто лжеучителів. Популярність ангельської інтерпретації за часів Ісуса – не може бути основою для прийняття ідеї, що ангели, це Сини Божі, оскільки існувало альтернативне тлумачення. Юда наводить приклад повстання ангелів проти Бога і жителів Содому і Гоморри щоб донести дуже важливу звістку: гріх призводить до вічної загибелі.

Список використаних джерел та літератури

1. Auffarth C. The fall of the angels / C. Auffarth, L. Stuckenbruck. – Leiden, Boston: Brill, 2004. – 313 с.
2. Kruger M. A. Τούτοις in Jude:7 / Kruger. // Neotestamentica. – 1993. – №27. – С. 119–132.
3. Yoshiko A. R. Fallen Angels and the History of Judaism and Christianity / annette Reed Yoshiko. – New York: Cambridge University Press, 2005. – 336 с.

Куриляк Б.І.
аспірант богослов'я НПУ
ім. М.П. Драгоманова

СІМ ТРУБ У КНИЗІ ОБ'ЯВЛЕННЯ ІВАНА БОГОСЛОВА: АНАЛІЗ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ГРЕГОРІ БІЛА

Книга Одкровення є однією із самих досліджуваних книг Нового Завіту. Серед різноманітних символічних образів важливу роль відіграє уривок «сім труб» (Одкр 8:6-9:21; 11:15-19), який дослідники називають одним із найскладніших [4, с. 116]. Заплутана символіка новозавітної апокаліптики сприяла появі різноманітних тлумачень, що актуалізує критичний аналіз деяких із них, зокрема тлумачення відомого протестантського богослова

Грегорі Біла. Тому метою дослідження є комплексний аналіз інтерпретації семи труб в коментарі Грегорі Біла [1].

Грегорі Біл є служителем пресвітеріанської церкви та популярним теологом. Значний вклад в біблійні дослідження були внесені ним в область герменевтики, зокрема використання Старого Завіту в тексті Нового Завіту. Його дисертація була посвячена темі вживання тексту книги Даниїла в міжзавітній юдейській літературі та книзі Об'явлення Івана Богослова [7]. Відповідно в своєму монументальному коментарі на книгу Апокаліпсис Грегорі Біл особливу увагу звертає на важливість тлумачити книгу Одкровення через призму Старого Завіту [6]. В результаті його праці стали поштовхом для богословів вивчати використання старозавітного тексту в апокаліптичній літературі.

Грегорі Біл притримується символічного методу інтерпретації уривку «сім труб» книги Одкровення. Для підтвердження правомірності такого підходу до тлумачення апокаліптики він посилається на біблійний текст Одкр 1:1. На початку свого коментаря теолог детально аргументує свою позицію, аналізуючи значення грецьких слів (δεδίκνυμι і στήλαις) та вказуючи на паралелі з текстом книги Даниїла. Оскільки в другому розділі книги Даниїла історія землі представлена у вигляді статуї з різних металів, які були символами світових імперій, в такому ж самому руслі потрібно трактувати текст Об'явлення. Також Грегорі Біл зазначає специфіку апокаліптичного жанру та неможливість буквального сприйняття метафоричних образів [1, с. 11-17]. На наш погляд символічний метод інтерпретації використаний Грегорі Білом є найбільш об'єктивним, оскільки відповідає особливостям біблійної апокаліптики. Футуристичний підхід до тлумачення семи труб, який тяжіє до буквалістського сприйняття образів книги Об'явлення, призводить до створення фантастичних картин, і слабо узгоджується з символічною природою апокаліптичної літератури. Однак треба враховувати небезпеку надмірної алегоризації, яка властива символічному підходу.

Характерною особливістю тлумачення семи труб в коментарі Грегорі Біла є посилання на єгипетські кари. Як покарання проти єгиптян були вираженням Божого гніву, так і сім труб є символом Господньої люті. Для протестантського теолога єгипетські кари є типологічним прообразом покарання невіруючих. Втім Божий суд семи труб є масштабнішою подією і охоплює всю планету [1, с. 262]. Першу трубу (Одкр 8:7) Грегорі Біл пов'язує з сьомою єгипетською карою (Вих 9:24), на основі подібності граду, змішаного з вогнем. Дев'ята єгипетська кара (Вих 10:21-29), коли Бог послав непроглядну темряву є прообразом суду четвертої труби. Друга і третя труби мають відношення до першої єгипетської кари, коли води річки Ніл перетворились в кров (Вих 7:20-25). Коментатор також знаходить паралелі між п'ятою трубою та восьмою карою над Єгиптом. Незвична саранча, яка представлена Апостолом Іваном є алюзією на нашестя саранчі по єгипетських землях [1, с. 266-286].

На нашу думку розглянуті приклади доводять важливість використання тексту Старого Завіту для інтерпретації апокаліптичних символів Одкровення. Відомо, що автор книги Апокаліпсис був євреєм, який добре знав Святе Письмо [3, с. 6]. Також книга Об'явлення Івана Богослова, яка завершує канон Нового Завіту на думку вчених буквально пронизана

алюзіями на Старий Завіт. Зважаючи на це, без знання старозавітних книг буде складно зрозуміти апокаліптичні символи [5, с. 24,25].

Відомо, що виконання видіння семи труб дослідники відносять до різних часових епох. Деякі богослови вказують на I століття нашої ери, інші вбачають виконання пророцтва в короткий часовий проміжок, безпосередньо перед другим приходом Ісуса Христа. На відміну від претеристів та футуристів Грегорі Біл вважає, що видіння про труби, це повторення часових проміжків семи печаток. Тому в своєму коментарі він висловлює думку, що час злиття Божого гніву в образі семи труб відноситься до історії християнства в цілому. Бог відповідає на молитви святих мучеників про захист (Одрк 6:9-11), і починає карати їхніх гнобителів [1, с. 260].

Вище наведені факти дають підставу говорити, що Грегорі Біл в деякій мірі застосовує історичний метод інтерпретації. На наш погляд, історичний метод має серйозне обґрунтування в Святому Письмі, та підтримку в історії Церкви. Суть цього методу полягає в тому, що видіння Одкровення сприймаються як вселенський погляд на історію Землі. Аналіз Уільяма Джонсона апокаліптичних образів книги Об'явлення Івана Богослова підтверджує біблійну основу історичного підходу [2, с. 573-575]. Проте на відміну від інших дослідників, які притримуються історичного методу тлумачення, автор не наводить жодних історичних подій, які можна було б розглядати як виконання видіння семи труб. З одного боку це виключає можливість спекуляцій, які характерні для цього методу, однак з іншого боку бажано було окреслити певні часові проміжки та події в історії християнської релігії.

Крім того, варто звернути увагу на аналіз Грегорі Білом неконічної юдейської літератури. Його коментар на книгу Об'явлення Івана Богослова містить чимало екскурсів ключових богословських термінів або фраз в юдейській літературі. Зокрема в уривку «сім труб» є два екскурси: «Символічне значення труб в древніх джерелах» [1, с. 264-266] та «Образ померклих світил як передвістя божественного суду в Старому Завіті і єврейських псевдоепіграфах» [1, с. 271-273]. Грегорі Біл висвітлює значення труб в кумранських рукописах, Талмуді та інших юдейських джерелах. В дослідженні протестантський теолог виконує порівняльний аналіз, розкриваючи подібність та відмінні особливості між юдейським розумінням символізму труб та семи трубами книги Одкровення. На нашу думку екскурси допомагають автору знайти додаткові підтвердження своїх висновків та надають цікаву інформацію про розуміння апокаліптичного символізму. Тому вважаємо, що екзегетичне дослідження тексту має враховувати релігійний та історичний контекст біблійної апокаліптики.

Аналіз інтерпретації видіння «сім труб» в коментарі Грегорі Біла дозволяє зробити висновок про основні принципи тлумачення протестантського богослова. Апокаліптичні образи теолог трактує за допомогою символічного методу. Сім труб Одкровення Грегорі Біл розглядає як символи Господнього гніву над нечестивими ідолопоклонниками, які переслідують Божий народ. Він використовує історичний метод зазначаючи, що Бог посилає моторошні суди протягом існування християнства, починаючи від I століття нашої ери і закінчуючи другим приходом Ісуса Христа. Також Грегорі Біл акцентує увагу на важливості тексту Старого Завіту як основного ключа розуміння книги

Апокаліпсису. Підводячи підсумок слід зазначити, що методи Грегори Біла не є унікальними та новими, однак є доволі об'єктивними. Йому вдалось їх розвинути та популяризувати.

Список використаних джерел та літератури

1. Бил Г. Откровение / Г. Бил, Д. Кэмпбелл. – Черкаскы: Коллоквиум, 2019. – 806 с.
2. Джонсон У. Библейская апокалиптика / Уильям Джонсон // Настольная книга по теологии / Уильям Джонсон. – Заокский: Источник жизни, 2010. – (Библейский комментарий АСД).
3. Дукал Ж. Тайны Откровения. Апокалипсис через призму еврейского мышления / Жак Дукал. – Заокский: Источник жизни, 2017. – 224 с.
4. Родригес А. Проблемы интерпретации семи труб в книге Откровение / Анхел Родригес // Ключевые темы книги Откровение / Анхел Родригес. – Заокский: Источник жизни, 2017.
5. Стефанович Р. Комментарий на книгу Откровение / Ранко Стефанович. – Заокский: Баланс, 2018. – 592 с.
6. Gregory B. The Book of Revelation: A Commentary on the Greek Text / Beale Gregory. – Grand Rapids, MI: Eerdmans Publishing Company, 1998. – 1309 с. – (New International Greek Testament Commentary).
7. Gregory B. The Use of Daniel in Jewish Apocalyptic Literature and in the Revelation of St. John / Beale Gregory. – Lanham, MD: University Press of America, 1984. – 349 с.

Куриляк В.В.

докторант кафедри культурології та філософії
Національний університет «Острозька академія»

ЛГБТ: РЕАКЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОТЕСТАНТСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ

Гострий дискурс, який розгорнувся між богословами й просімейними активістами досягнув апогею після першого маршу рівності організованого 6 червня 2015 року. Варто підкреслити, що спроба організувати в Україні такий захід почалася у 2012 році, але була скасована по причині загрози сутичок із просімейними активістами. Скасування маршів відбулося у наступні два роки, і тільки 2015 рік мав успіх, завдяки серйозній підтримці влади. Відповідно в результаті того, що ЛГБТ спільнота Україна зуміла вийти в публічний простір, сторінки ЗМІ широко представили тематику інакшості разом із позиціями категорично налаштованих активістів із традиційними уявленнями про сім'ю.

Таким чином **основним завданням** нашої роботи є встановлення того, наскільки християни самі розуміють власну мотивацію захисту сімейних цінностей і наскільки щиро про неї говорять. Від цього й залежатимуть методи захисту сім'ї українськими протестантами та іншими просімейними активістами.

Перерахуємо головні тези і заклики, що звучали у 2018 році як з боку активістів вуличного руху, так і з боку їхніх опонентів з числа самих протестантів.

Просімейні активісти вказували на:

1. Незаконність дій українських чиновників (з сайту Адміністрації Президента в кінці березня видалили петицію на захист сім'ї і сімейних цінностей, яка зібрала майже 24 тисячі підписів з необхідних 25 тисяч).

2. Християни стали мучениками (вперше в історії незалежної України поліція побила мирних протестувальників проти гей-параду в Києві 17 червня).

3. Поняття «батьківства й материнства» може зникнути з освіти (Міністерство освіти проводило антидискримінаційну експертизу шкільних підручників, яка була сприйнята суспільством неоднозначно, інформаційним бум навколо цієї експертизи прийшовся на червень); під загрозою – весь інститут сім'ї (активісти привертати увагу кричущою назвою брошури «в Україні вирізають сім'ю! Уже піднесено ніж») [1]. Що ж робити? Лідери й активісти просімейного руху пропонують: об'єднати в захисті сімейних цінностей всіх людей доброї волі (не тільки християн різних церков, а навіть тих, хто поза церквами). Мобілізувати якомога більше громадян і показати таким чином волевиявлення народу.

У свою чергу деякі богослови та представники освітньої сфери протестантів зайняли іншу позицію, яку можна вважати критичною або застережливою щодо дій просімейних активістів. Як вважає Олексій Гордєєв, «внутрішня опозиція всередині протестантів – це дві групи: або вірні з вищою освітою, які чогось досягли, або теологи, які віддають перевагу системній роботі, а не яскравим акціям» [2].

Опоненти вказували на:

1. брак критичного мислення серед активістів, наївне ставлення до політиків, які, як здається, легко маніпулюють християнами (використовуючи просімейні обіцянки чи гасла);

2. несформованість вітчизняного політичного богослов'я, пріоритет швидких дій над аналізом ситуації, рефлексією (спочатку робимо, потім думаємо);

3. фундаменталістську нетерпимість, яка може проглядати у просімейному русі;

4. навіть христофашизм (євангельських християн запідозрили у створенні протиприродної спілки з правими політичними силами – українськими радикальними націоналістами). Що робити з огляду на це? Використовуючи відомий фразеологізм, опоненти вуличного просімейного руху радять активістам: «Потрібно не воювати з темрявою, а множити світло – у своєму житті, у своїй сім'ї, у своїй церкві, у своєму співтоваристві» [3]. «Розмова біблійною мовою із суспільством ні до чого не доведе. Світське суспільство Біблію не сприймає – це логічний факт» [2].

Отже, ми перерахували лише основні сили, з якими виступають протестанти, що мають різні позиції відносно реагування на наступ ЛГБТ-лобі в Україні. Цікаво розглянути в більш розгорнутому вигляді деяку аргументацію, знов-таки, обох сторін, адже кожна з них має свою апологетику, або протестує проти неправильного розуміння чи викривлення їхніх справжніх мотивів чи дій.

Список використаних джерел та літератури

1. В Україні вирізають сім'ю [Електронний ресурс] // Сайт громадянського руху «Всі разом». – 2018. – Режим доступу: <http://www.vsirazom.ua/dontcut/>

–

Дата доступу: 26 грудня 2018.

2. Гордеев, А. Церковь на Майдане / А. Гордеев. – Київ: Книгоноша, 2015. – 304 с.
3. Дятлик, Т. Мрак и свет, ЛГБТ и христианство [Електронний ресурс] / Т. Дятлик // Особистий сайт. – 2018. – Режим доступу: <http://taras.dyatlik.net/mrak-i-svet-lgbt-i-hristianstvo/> – Назва з екрану. – Дата доступу: 26 грудня 2018.

Куриляк І.І.
аспірант богослов'я НПУ
ім. М.П. Драгоманова

ЕСХАТОЛОГІЧНИЙ ОБРАЗ БОЖОГО ЦАРСТВА В КНИЗІ ДАНИЇЛА: АНАЛІЗ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ДМИТРА ЩЕДРОВИЦЬКОГО

Есхатологічні очікування завжди були присутніми в середовищі християн. Протягом багатьох століть з'являлися безліч інтерпретацій есхатологічних образів пророчих книг Святого Письма, які передрікали кінець світу і настання Божого перманентного Царства. Серед біблійних книг виділяється книга пророка Даниїла, яка містить апокаліптичні тексти, есхатологічні елементи та яскраві символи [1, с. 375]. Науковці робили неодноразові спроби інтерпретувати апокаліптичні уривки цієї книги, та досягнути їхню сутність, і в результаті з'явилася велика кількість різнопланових тлумачень. Розмаїта дійсність в інтерпретаціях доводить актуальність в їхньому аналізі та дослідженні, зокрема інтерпретації есхатологічного образу Божого Царства Дмитра Щедровицького у другому розділі книги Даниїла. Це допоможе зрозуміти причину такої різноманітності і вияснити, які герменевтичні принципи та теологічні передумови були застосовані в тлумаченнях.

Дмитро Щедровицький являється відомим російським богословом, поетом, автором теологічних досліджень Святого Письма, який написав коментар на книгу пророка Даниїла [3]. Його праці внесли великий вклад в розвиток богослов'я в Східній Європі. Інтерпретуючи есхатологічні символи статуї, яка представлена у другому розділі книги Даниїла, він слідує тлумаченню Ієроніма Стридонського [2, с. 18-20]. За нашими спостереженнями, важливою характеристикою коментаря Дмитра Щедровицького є аналіз та посилання на мову оригіналу, що показує на високий рівень його дослідження. Він постійно у своїй аргументації звертається до біблійної арамейської та давньоєврейської мов, для того, щоб читач міг краще зрозуміти зміст пророцтв. Також Дмитро Щедровицький впевнено оперує біблійними текстами посилаючись на уривки інших книг Святого Письма, щоб зрозумілою мовою представити свою думку.

Інтерпретація есхатологічного образу Божого Царства автора досить глибока та істотна. Вчений тлумачить символ «Камінь», який руйнує статую у сні царя Навуходоносора, як нове, всесвітнє і вічне царство, яке на його думку є новим способом життя людства на землі. Автор посилається на уривок з книги Об'явлення (Об'яв. 21:3-4), де говориться про те, що Бог буде жити з Своїм народом. На думку деяких вчених, книга Об'явлення має

сильний зв'язок з книгою Даниїла і відіграє ключову роль у її інтерпретації [5, с. 132]. Дмитро Щедровицький зазначає, що в пророцтві представлена духовна єдність Отця і Сина з Його дітьми – людством. Камінь, який відкинули будівничі, став наріжним каменем (Пс. 118:22-24), і цей камінь є Словом Божим [3, с. 46].

Автор, посилаючись на слова Христа (Мт. 21:42,43), робить висновок, що «камінь» означає Царство Боже, яке прийде на зміну людським царствам і це буде царство благодаті і любові [3, с. 47]. Для православного теолога є типово інтерпретувати есхатологічний образ «камінь» з книги Даниїла як духовне царство, яке було встановлене під час Першого приходу Христа і врешті-решт воно витіснить всі земні царства. На подібне духовне розуміння «каменю» з книги Даниїла сильно вплинув Аврелій Августин, який написав відому працю «Про град Божий».

Використовуючи біблійний уривок Іс. 2:2,3, Дмитро Щедровицький аргументує, що Закон Господній, який представляє проповідь істинного шляху для всього людства, уподібнюється духовному каменю, який має зруйнувати земні царства і наповнити всю землю (Дан. 2:35) [3, с. 48]. Наповнення землі означає поширення пізнання Господнього, яке охопить всю землю (Іс. 11:9). Пізнання Господнє означає як інтелектуальну складову, так і містичний таємний зв'язок людського духа з Богом.

Інтерпретатор пояснює, що фраза «сам, не через руки» (Дан. 2:34), яка описує як «камінь» вдаряє статую, означає не матеріальний шлях виконання, а духовний. Тобто Боже Царство наступить не відразу, а поступово [3, с. 48]. Згідно слів Євангелія (Лк. 17:20, 21), настання Божого Царства залежить від прийняття цього царства все більшою кількістю людей. Тут ми бачимо, як автор звертає увагу на роль людей в настанні Божого Царства.

На наш погляд дана інтерпретація занадто сильно акцентує увагу на духовній складовій, ігноруючи при цьому біблійні тексти з Нового Заповіту, де говориться про матеріальне та фізичне зруйнування земних царств (1 Кор. 15:24; 2 Сол. 1:7-8; 2 Пет. 3:12; Об'яв. 6:14-17; 11:15; 14:14-20; 16:14-20; 17:12-14; 18:9-10; 19:15) [4, с. 350]. Камінь не може означати поступове розширення духовного царства, оскільки есхатологічний опис в книзі Даниїла вказує на велику катастрофу – потужний удар по земних царствах [4, с. 353]. Есхатологічний образ Божого Царства, представлений у вигляді «каменю», який руйнує земні царства, означає Другий прихід Ісуса Христа (Матв. 25:31-46).

Дмитро Щедровицький пише, що духовне пробудження людства під впливом Святого Духа, приведе до падіння земних царств [3, с. 51]. Нам здається, що автор неправомірно відносить пророцтва Старого Заповіту про Перший прихід Христа до есхатологічного образу Божого Царства другого розділу книги Даниїла. Адже подібне робили юдеї в першому столітті, очікуючи, що Месія встановить земне царство (Мр.10:35-38), посилаючись на пророцтва Старого Заповіту, де говориться про царювання Месії (Пс. 2; 95-98; Іс. 9:6-7; Дан. 7;). Тому важливо відрізнити пророцтва про Перший прихід Христа, які символізували смерть Христа і встановлення духовного царства від есхатологічних пророцтв, які вказують на Його Другий прихід, коли всі земні царства будуть зруйновані. Згідно Нового Заповіту, є два виміри Божого Царства – духовне і фізичне. Духовне настало при першому приході Ісуса, а фізичне, Царство Слави настане при Його Другому приході.

Отже, аналіз інтерпретації есхатологічного образу Божого Царства в коментарі Дмитра Щедровицького показав, що тлумачення аргументоване і добре структуроване, але на жаль акцентує увагу суто на його духовному аспекті, ігноруючи фізичний вимір. Інтерпретація не повністю враховує природу есхатології книги Даниїла, і її зв'язку з есхатологією апостола Павла та Івана (1 Кор. 15:24; 2 Сол. 1:7-8; Об'яв. 11:15; 14:14-20; 16:14-20; 19:15) [4, с. 350].

Список використаних джерел та літератури

1. Новый библейский комментарий. Часть 2. Ветхий Завет. Псалтырь - Книга пророка Малахии – Санкт-Петербург: Мирт, 2000. – 571 с.
2. Твореній блаженнаго Ієронима Стридонскаго – КІЕВЪ: Типографія Г. Т. Корчакъ Новицьаго, 1894. – 418 с. – (Книга 21).
3. Щедровицкий Д. В. Пророчества Книги Даниила / Дмитрий Владимирович Щедровицкий. – Москва: Оклик, 2007. – 278 с.
4. Holbrook F. Symposium On Daniel / Frank Holbrook. – Washington, D.C. 20012: Biblical Research Institute, 1986. – 557 с. – (Daniel And Revelation Committee Series; т. 2).
5. Holbrook F. Symposium on Revelation, Book 1 / Frank Holbrook. – Silver Spring, MD 20904: Biblical Research Institute, 1992. – 399 с. – (Daniel And Revelation Committee Series; т. 6).

Лівак П.Є.
кандидат юридичних наук, доцент
Український гуманітарний інститут

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СФЕРИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ УКРАЇНИ ЗА РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

З великою долею відповідальності можна констатувати: українські спортсмени приносять славу Україні не дякуючи, а швидше всього всупереч умов, в яких вони тренуються. Вишукувати «самородки», які можуть «кувати медалі» стає дедалі важче, позаяк на голому ентузіазмі далеко не заїдеш. Результативність виступів вітчизняних спортсменів, особливо параолімпійських видів спорту на міжнародних змаганнях характеризується відсутністю достатньої стабільності та стійкої тенденції до покращення. Занепокоєння викликає результативність підготовки резерву для національних збірних.

Щодо рівня охоплення населення масовим спортом, то проведений аналіз доводить, що українці значно поступаються за цим показником провідним країнам, оскільки лише 13 % наших співгромадян залучено до занять фізичною культурою і спортом, а під керівництвом тренера або інструктора у спортивних клубах, фітнес-центрах із сплатою наданих послуг займається 4 % населення.

Лише кожен п'ятдесятій мешканець України бере участь у спортивних змаганнях. Гіподинамія характерна для більшості людей працездатного та похилого віку (відповідно 92-94 % та 96-97 %). Лише кожна десята дитина 6-18 років займається у системі дитячо-юнацьких спортивних закладів.

Ризики нації від проблем у сфері фізичної культури і спорту та низький рівень оздоровчої рухової активності населення стримує формування здорового способу життя, від якого на 60 % залежить стан здоров'я людини, а від стану медицини – лише на 8-10%.

Проблемні питання. Одним із суттєвих факторів виникнення проблем в галузі спорту стався через низький рівень системи розвитку інформаційної політики держави у сфері фізичної культури і спорту, яка формується під впливом багатьох чинників, позаяк її розвиток відбувається синхронно із розвитком спортивної науки та практики.

Високий рівень впровадження систем інформатизації має величезний вплив на усі сфери життя сучасної цивілізації, а інформаційний простір будь-якої держави – невід'ємна складова її суверенітету та системи національної безпеки. Хто володіє ним, той фактично править країною.

Розвиток інформаційних технологій у будь-якій сфері людської діяльності дозволяє виробити принципово нові підходи до розв'язання поставлених проблем, зокрема:

- вдосконалення системи інформації галузі;
- оперування інформаційними процесами;
- створення єдиного спортивного інформаційного простору;
- створення ринку спортивної інформації і вироблення спільних методик її використання та розповсюдження;
- налагодження інформаційної взаємодії інформаційних посередників з метою задоволення потреб в інформації фахівців галузі;
- удосконалення системи кадрового, матеріально-технічного, наукового-методичного, медико – біологічного та інформаційного забезпечення розвитку фізичної культури і спорту.

Система наукової інформації в Україні щодо сфери фізичної культури і спорту започаткована була лише у 1988 року. На зорі незалежності України, відбулися кардинальні зміни суспільної формації, а заодно і підходи до спортивної науки та інформації. Так, в 1991 році зникло централізоване книгорозповсюдження та розподіл, система обов'язкового галузевого примірника, система попереднього замовлення інформаційних джерел на основі тематичних планів видавництва, планове поповнення фондів профільних вищих навчальних закладів за рахунок бюджетних призначень, стабільне їх фінансування, обмін інформаційними матеріалами, взаємозв'язок між вищими навчальними закладами [4, С.111].

В той же час, в Російській Федерації залишилися основні розпорядники галузевої інформації – Державний центральний інститут фізичної культури і спорту та Всесоюзний науково-дослідний інститут фізичної культури, видавництво «Фізкультура и спорт», інші галузеві видавництва, внаслідок чого українська сфера фізичної культури і спорту втратила звичний канал надходження сучасних фахових видань із загальних основ теорії та методики фізичного виховання, теорії та методики спортивної підготовки, безоплатні інформаційні видання, а основну частину інформаційних ресурсів становили навчальні посібники 20-30-річної давнини [5, С.33].

Зникла система інформаційного забезпечення спорту – спортивна журналістика, а жодний факультети журналістики не готував фахівців для потреб сфери фізичної культури і спорту. Така ситуація призвела до різкого зниження інформаційної діяльності та якості інформаційного забезпечення.

Відсутність добре організованої системи інформаційного забезпечення наукових досліджень відбивалося на якості та термінах виконання науково-дослідних робіт. Вихід із ситуації полягав у прийнятті відповідних законів.

З метою вирішення проблем у системі фізичної культури і спорту були прийняті законодавчі акти, а саме: Закон України «Про фізичну культуру і спорт» від 24.12.1993 № 3808-XII [1], де статтею 46 Інформаційне забезпечення у сфері фізичної культури і спорту було передбачено:

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування сприяють пропагуванню розвитку фізичної культури і спорту з метою зміцнення здоров'я, формування здорового способу життя, фізичного загартування та духовного зростання людини.

Засоби масової інформації, зокрема державні, здійснюють популяризацію оздоровчого значення фізичної культури, напрямів спорту, досягнень спортсменів України на міжнародних спортивних змаганнях тощо.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері фізичної культури та спорту, відповідно до закону забезпечує збирання адміністративних даних і проведення статистичних спостережень з метою одержання інформації про сферу фізичної культури і спорту.

До головних завдань статистичних спостережень у сфері фізичної культури і спорту належать:

збирання, розроблення, узагальнення та всебічний аналіз статистичної інформації щодо подій у сфері фізичної культури і спорту;

розроблення і впровадження статистичної методології, що базується на результатах наукових досліджень, міжнародних стандартах та рекомендаціях;

забезпечення достовірності, об'єктивності, оперативності, стабільності та цілісності статистичної інформації;

забезпечення доступності, гласності та відкритості зведених статистичних даних у межах законодавства.

У 1994 році виходить Указ Президента України «Про державну підтримку розвитку фізичної культури і спорту в Україні» від 22.06.1994 № 334/94 [3], а також Постанови Кабінету Міністрів України.

Враховуючи вимоги законодавства та нагальні потреби у вирішенні інформаційного забезпечення галузі спорту, в 1994 році при Національному університеті фізичного виховання і спорту України, було створено спеціалізоване видавництво «Олімпійська література», для друкування навчальних посібників, наукових видань, довідників, науково-популярної літератури, з високим науково-теоретичним рівнем, які мали відповідати світовим стандартам за змістом і повнотою викладеного матеріалу.

В той же час, в умовах впровадження сучасних інформаційних технологій змінилася технологічна основа функціонування системи наукової спортивної інформації, а поява новітніх електронних носіїв відкрила широкі можливості для роботи з інформацією. Виникли нові формати отримання та розповсюдження інформації і все більш популярними стають електронні журнали як сучасна форма подання результатів актуальних, галузевих досліджень через інформаційно-комунікаційні технології мережі Інтернет.

Розвиток інформаційних технологій дозволяє виробити принципово нові підходи до розв'язання поставлених проблем, зокрема вдосконалення системи інформації галузі, оперування інформаційними процесами, створення єдиного спортивного інформаційного простору, а відтак, ринку

спортивної інформації та вироблення спільних методик її використання та розповсюдження; налагодження інформаційної взаємодії інформаційних посередників з метою задоволення потреб в інформації фахівців галузі фізичної культури і спорту.

На сьогодні, спортивний інформаційний простір України представлений великою кількістю серверів та сайтів. Для прикладу є кілька офіційних сайтів спортивних федерацій України:

ffu.org.ua – Федерація футболу України;

fvu.com.ua – Федерація волейболу України;

shaping.org.ua – Федерація шейпінгу України.

Активна наукова діяльність, ініціативність, участь у наукових міжнародних заходах дозволило провідним ВНЗ галузі, окремим структурам увійти колективними членами до кількох авторитетних європейських та світових наукових інституцій, серед яких: Міжнародна Олімпійська Академія, Міжнародна рада здоров'я, фізичного виховання, рекреації, спорту і танцю (ICHPER-SD), Європейська мережа спортивної науки, освіти та зайнятості (ENSSEE) тощо. Такі кроки сприяють швидкій інтеграції української галузевої науки у світі.

Втім варто зазначити, що хоча нині в Україні сформовано певну науково-інформаційну базу спеціалізованої книжкової та журнальної продукції, але, виходячи із сучасних вимог і рівня світових стандартів, для свого розвитку і розширення вона потребує суттєвої фінансової підтримки від держави.

Прийняття нових законодавчих актів щодо розвитку фізичної культури і спорту, а саме: Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» від 9 лютого 2016 року № 42/2016 [3], на жаль не передбачає механізмів забезпечення задекларованих постулатів щодо здорового способу життя та здорової нації, позаяк питання інформаційного забезпечення таких процесів потребує значних фінансових вливань, джерела надходжень яких досить сумнівні і не гарантовані.

Наразі, для інформаційного електронного забезпечення наукових досліджень та сучасного підходу до роботи галузі спорту настало питання створення системи єдиного спортивного інформаційного простору.

Однак, процес створення сучасного єдиного спортивного інформаційного простору надзвичайно складний, при досить низькому рівні організаційно-технічної бази, а особливо вкрай низького рівня фінансового забезпечення діяльності усього комплексу фізичної культури і спорту України, а саме:

досить незначна кількість в інформаційних посередників фізкультурного профілю (бібліотек) комп'ютерів, мережі, сучасного ліцензованого програмного забезпечення, доступу до мережі Інтернет, що сповільнює процес надання інформації в електронній формі;

не всі вищі навчальні заклади фізичного виховання і спорту, мають сучасну власну систему автоматизації інформаційних процесів;

в багатьох ВНЗ спортивного спрямування не створено електронні каталоги та доступ до них із сформованими тематичними базами даних, про наявні примірники інформаційних джерел та електронні копії;

у ВНЗ, які володіють величезним обсягом інформації галузі спортивного спрямування, не організовано відкритий доступ до електронної інформації у читальних залах [6, С.77].

Враховуючи значну фінансову скруту, жоден з профільних вищих навчальних закладів не може надати весь спектр сучасної електронної інформації через об'єктивні причини:

- відсутність співпраці між ВНЗ спортивного профілю та бажання створення єдиного інформаційного середовища та інформаційного забезпечення;

- наявний інформаційний вакуум в питаннях відсутності обов'язкового примірника розповсюдження галузевих інформаційних видань;

- відсутність єдиної бази даних тем дисертаційних досліджень галузі, відсутність надходжень авторефератів дисертацій, збірників наукових праць, міжнародних конгресів, періодики, яку видають навчальні заклади, у т.ч. в електронному вигляді;

- низький рівень інформаційно-пропагандистської діяльності з питань фізичної культури і спорту в Україні та відсутність накопичення сучасної бази відеороликів з пропагандою спорту за участю спортсменів, для їх розміщення в телеэфірі телеканалів на всіх рівнях соціальної реклами.

Виходячи із реального стану справ щодо рівня інформаційного забезпечення фізичної культури і спорту та з метою створення єдиного інформаційного простору для надання якісних і ефективних послуг у системі фізичної культури і спорту та всієї освітньої сфери, насамперед необхідно:

- забезпечити на державному рівні комп'ютеризацію із сучасним програмним забезпеченням та підключенням до мережі Інтернет усіх вищих навчальних закладів, загальноосвітніх навчальних закладів, в тому числі і сільських;

- забезпечити доступність інформації для всіх споживачів, її достовірність і оперативність та відповідну фільтрацію інформації;

- завершити процес створення галузевого електронного інформаційного продукту на фундаменті єдиного програмного забезпечення для всіх вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту різних форм власності;

- забезпечити централізоване, державне накопичення та централізоване розповсюдження інформаційних видань із системою її постійного формування і розвитку;

- створити єдину галузеву інформаційну систему по вертикалі структурних підрозділів з фізичної культури і спорту органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;

- створити належні умови і широко культивувати в молодіжному середовищі зайняття спортом та фізичною культурою і пропагувати серед молодого покоління через ЗМІ здоровий спосіб життя;

- забезпечити розвиток інформаційної системи сфери фізичної культури і спорту за рахунок бюджетних асигнувань та спонсорської допомоги.

Реалізація та створення єдиної корпоративної інформаційної системи галузевої інформації дозволить поєднати діяльність вищих навчальних закладів різних форм власності, а також її представлення для інших закладів освіти держави Україна. Це дозволить досягти високого рівня ефективності її використання, і з високою ймовірністю можна прогнозувати, що такий електронний інформаційний продукт з підключенням його до Інтернету значно поліпшить доступ фахівців галузі до сучасної, актуальної,

інформації, створить умови для необмеженого її використання усіх учасників фізичної культури і спорту та навчально-виховного процесу і пропаганди здорового способу життя.

Список використаних джерел та літератури

1. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» від 24.12.1993 № 3808-XII
2. Про державну підтримку розвитку фізичної культури і спорту в Україні Указ від 22.06.1994 № 334/94.
3. Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність - здоровий спосіб життя - здорова нація» від 9 лютого 2016 року № 42/2016.
4. Андрющенко О. А. Бібліотечно-інформаційне забезпечення розвитку фізичної культури і спорту в Україні / О. А. Андрющенко // Культура та інформаційне суспільство XXI століття: Матеріали конф. мол. науковців. 17-19 квітня 2002 р. – Х., 2002. – С. 111-112.
5. Андрющенко О. А. Концептуальні основи створення єдиного інформаційного поля фізичної культури і спорту України / О. А. Андрющенко // Вісн. Кн. палати. – 2003. – № 1. – С. 33-36.
6. Андрющенко О. А. Український спортивний сегмент у мережі Інтернет / О. А. Андрющенко // Вісн. ХДАК: Зб. наук. пр. – Х., 2002. – Вип. 10. – С. 72-80.

Роман С.В.
кандидат педагогічних наук, доцент
Українського гуманітарного інституту

Зєня Л.Я.
доктор педагогічних наук, доцент, професор
Київського національного лінгвістичного університету

Коломінова О.О.
кандидат педагогічних наук, доцент
Українського гуманітарного інституту

ДИДАКТИЧНЕ МОВЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ
КОМУНІКАТИВНО-НАВЧАЛЬНОЇ ІНШОМОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ НА
УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Оновлення вітчизняної іншомовної освіти на тлі стрімких процесів глобалізації та інтеграції України в загальноєвропейський освітній простір підвищує вимоги до професійно-методичної компетентності вчителя іноземної мови (ІМ) нової генерації. Насамперед вимоги до сформованості його вмій кваліфіковано реалізувати на уроках сучасні принципи, методи, прийоми та засоби навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) іноземного спілкування на міжкультурному рівні з орієнтацією на провідні функції цієї компетентності, як от: комунікативно-навчальну, виховну, розвивальну, освітню [1, с. 38].

І цей фактор загострює увагу до способів реалізації лінгво-методичного аспекту комунікативно-навчальної діяльності вчителя на уроці ІМ, що і становить *предмет* нашого дослідження.

Інструментом реалізації таких складових, як: «автентичні вирази класного вжитку; зрозумілі цільові настанови; нормативність мовлення; дикція; зверненість мовлення; адаптивність мовлення; емоційно експресивне забарвлення мовлення; володіння прийомами комунікативного виправлення помилок; співвідношення мовлення вчителя та учня; уміння робити загальні висновки щодо мовленнєвої поведінки учнів, демократичний стиль спілкування в системі «учитель – учні» [2, с.48] – як доводить аналіз спеціальних досліджень (М. С. Карлайл, О. О. Леонтьєв, Г. В. Рогова, І. І. Верещагіна, С. В. Роман, В. В. Сафонова, С. Г. Тер-Мінасова, О. Dunn, Winn-Smith B. та інші) лінгво-методичних аспектів комунікативно-навчальної діяльності вчителя на уроці ІМ, – служить дидактичне мовлення вчителя.

Методична цінність формування дидактичного мовлення у майбутніх учителів ІМ і культури підтверджується наступними постулатами британської гуманістичної методології: «A teacher's pedagogic reasons for communicating in the classroom are fairly clear: to present new structures and new vocabulary, to give learners the opportunity to practise new language, to explain meaning, to provide a model for pronunciation, to correct errors – and for classroom organization, to give instructions, provide encouragement, and so on.

Teacher-generated classroom language, therefore, includes arranging classroom activities, forming groups, maintaining discipline, taking the register, and so on. It also includes the use of 'metalanguage' – the terminology, nomenclature and special expressions used to describe the structure of another language, a higher-level language used to talk about an object of study» [4, с. 13].

Дидактичне мовлення ми відносимо до складу професійних умінь вчителя ІМ як синтезу педагогічних, функціонально-мовленнєвих та дослідницьких вмінь, взаємозв'язок яких забезпечує саморегуляцію діяльності вчителя ІМ і успішне вирішення задач (завдань) навчання та виховання з урахуванням специфіки предмета «Іноземна мова і культура».

З позицій лінгвістики дидактичне мовлення передбачає володіння виразами класного вжитку, а також мовними засобами зверненості, модальності, ситуативності, адаптивності висловлювання, що забезпечує повноцінну форму спілкування вчителя ІМ цією мовою в ході реалізації навчально-виховного процесу.

Досвід вчить: оволодіння майбутніми вчителями ІМ культурою дидактичного мовлення є тривалим у часі процесом, результативність якого зумовлена професійно-педагогічною спрямованістю викладання дисциплін, що формують високу професійну майстерність учителя ІМ. Такими стосовно мовних дисциплін є практичні заняття з першої і другої іноземної мови, орієнтовані на шкільну програму.

При цьому для добору мовних засобів у різних ситуаціях педагогічного спілкування важливо враховувати **регістр** конкретної ситуації, тобто такі параметри як міжособистісні взаємини між комунікантами, в тому числі й рольові відносини, а також предмет і місце спілкування. Зважаючи на ці параметри, вихідним критерієм добору виразів класного вжитку має бути їхня автентичність і відповідність узусу. Іншими словами, ситуації педагогічного спілкування носіїв ІМ, що вивчається [2; 3, с. 215-216].

Пошук нових шляхів вирішення поставленої проблеми продовжується.

Список використаних джерел та літератури

1. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. 590 с.
2. Роман С. В. Дидактичне мовлення як предмет лінгвометодичної підготовки вчителя іноземної мови початкової школи (на матеріалі англійської мови) // С. В. Роман // Іноземні мови. – 2009. – № 1. – С. 48-52.
3. Роман С. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі: Навчальний посібник – К: Ленвіт, 2009. – 216 с.
4. Winn-Smith B. Classroom Language // English Teaching Professional/ – January 2001. – Issue Eighteen. – P. 13.

Петренко Л.М.

кандидат економічних наук, доцент
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ПРАВОВА ІНФОРМАТИКА – ІННОВАЦІЙНИЙ НАПРЯМОК
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА

Реформа економічного і політичного устрою в країні неможлива без доступу мільйонів громадян і сотень тисяч підприємств до правової інформації. В умовах глобальної інформатизації найважливішим чинником суспільного розвитку і засобом підвищення результативності всіх сфер діяльності виступають сучасні інформаційні технології, направлені на забезпечення ефективних способів представлення інформації споживачеві, що актуалізує проблему підготовки юридичних кадрів, котрі задовольняють вимоги сучасного суспільства.

Здатність орієнтуватися у величезному потоці інформації, здійснювати швидкий пошук необхідних даних, з максимальним ефектом використовувати відомості, отримані з різноманітних інформаційних джерел, – саме такі вимоги висувають сьогодні до випускників вищих учбових закладів замовники освіти – представники ринку праці. З розвитком науки і постійним ускладненням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій зростають у свою чергу вимоги до рівня інформаційної підготовки майбутніх юристів.

Система вищої юридичної освіти в Україні нині набуває нового змісту і змінюється відповідно до нових суспільних потреб (державно-правових, політичних, економічних, культурно-освітніх). Актуальним завданням стає пошук інноваційних форм і методів підготовки юристів: від розроблення і введення в навчальні плани нових перспективних дисциплін до впровадження інноваційних методик викладання правничих наук. На сьогодні інформаційні технології – це не лише інструмент в практичній діяльності юриста. Аналіз інформаційного поля діяльності майбутніх юристів показує, що сучасному правнику для організації його професійної діяльності

необхідні знання про правову інформацію, способи її розповсюдження, можливості використання довідкових правових систем як джерел інформації, принципи побудови правових баз даних та їх особливості, про способи захисту правової інформації.

Інтенсивне зближення інтересів права й інформатики є об'єктивним і закономірним процесом, викликаним нагальною необхідністю у взаємному використанні новітніх досягнень цих наук, який має два взаємозв'язані аспекти: прикладний і змістовий – використання останніх досягнень у галузі інформаційних технологій, пристосованих або спеціально розроблених для розвитку й функціонування юридичної науки і практики, з одного боку, і юридичне закріплення питань, пов'язаних з упровадженням у певну сферу суспільних відносин цих інформаційних технологій, – з іншого.

В інформаційному законодавстві, що активно формується, юристам необхідно провести правове регулювання нових суспільних стосунків, що складаються з приводу таких об'єктів як «інформаційні ресурси», «інформаційні системи», «інформаційні технології», «інформаційно-телекомунікаційні мережі», «роботизовані системи» та ін. Для цього потрібне чітке розуміння сутності цих інформаційних об'єктів, їх особливостей і принципів функціонування. Заслуговують на увагу механізми та новітні технології, які допомагають готувати висококваліфікованих, конкурентоспроможних правників, здатних виконувати складні науково-дослідні, фахово-прикладні й творчі завдання. Ці питання знаходять відображення в змісті такої наукової і навчальної дисципліни як права інформатика.

В Україні розробка і впровадження навчального курсу «Правова інформатика» знаходиться на стадії формування і розвитку. Саме тому виникає необхідність розробки авторських програм, визначення кола питань, які повинні стати основою структури курсу правової інформатики як учбової дисципліни. Правова інформатика як науковий напрям і навчальна дисципліна почала формуватися з початку 90-х років минулого століття.[1, 2, 3].

Правова інформатика – це міждисциплінарна галузь знань про закономірності і особливості інформаційних процесів у сфері юридичної діяльності, про їх автоматизацію, про принципи побудови і методики використання автоматизованих інформаційних систем, створюваних для вдосконалення і підвищення ефективності юридичної діяльності та вирішення правових завдань на базі комплексного використання теорії і методології правових наук, засобів і методів математики, інформатики і логіки. Окремо необхідно зупинитися на питаннях інформаційно-правової грамотності та компетентності юриста.

Інформаційно-правова грамотність майбутнього юриста – сукупність знань, умінь і навичок, необхідних для використання сучасних інформаційних технологій з метою пошуку, відбору і зберігання правової інформації.

Інформаційно-правова компетентність майбутнього юриста – здатність до реалізації можливостей пошуку, відбору, зберігання, оброблення і систематизації правової інформації з використанням сучасних інформаційних технологій для вирішення завдань професійної діяльності; до передбачення наслідків інформаційно-правової діяльності.

Тому побудова системи навчання правовій інформатиці майбутніх юристів повинна ґрунтуватися на використанні методологічних підходів, що дозволять розкрити цілісність досліджуваної системи, виявити механізми та зв'язки, що її забезпечують. Сучасні засоби і методи опрацювання даних характерні тим, що дозволяють використовувати нову високопродуктивну технологію інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності юриста і тому потребують широкого і конкретного вивчення на стадії навчального процесу підготовки фахівців-юристів у ВНЗ. Без оволодіння засобами та методами правової інформатики успішна робота фахівця в галузі права, державного управління та багатьох інших – неможлива.

Список використаних джерел та літератури

1. Андреев Б.В. Правовая информатика: учеб. пособие. / Б.В. Андреев / М.: ИМП, 1998.
2. Акопов Г.Л. Правовая информатика: современность и перспективы: учеб. Пособие / Г.Л. Акопов / Ростов-на-Дону: «Феникс», 2005.
3. Гаврилов О.А. Курс правовой информатики: учебник для вузов / О.А. Гаврилов / М.: НОРМА, 2000.

Полина А.В.
кандидат филологических наук, доцент
Украинский гуманитарный институт

РЕЛИГИОЗНАЯ РЕКЛАМА И РЕЛИГИОЗНЫЕ КОНЦЕПТЫ В РЕКЛАМЕ

The work focuses on the peculiarities of the Christian advertisements, taking into account the ambiguous status of the church in the world. The similarities and differences between commercial and Christian advertisements were considered.

Key words: commercial advertisement, Christian advertisement, ambiguity, communicative laws.

Работа посвящена особенностям христианской рекламы с учетом неоднозначного статуса церкви в мире. Были рассмотрены сходства и различия между коммерческой и христианской рекламой.

Ключевые слова: коммерческая реклама, христианская реклама, неоднозначность, коммуникативные законы.

Актуальность предложенного исследования обусловлена существующим интересом к феномену функционирования элементов одного типа дискурса в рамках другого, совершенно отличного от него, анализ их взаимоисключающих и, одновременно, взаимодополняющих, характеристик. Такими взаимопроникающими видами дискурсов могут быть религиозный и экономический, которые взаимно дополняют, взаимно организуют (в определенных ситуациях), а также взаимно обуславливают тематику и логику текстов друг друга. Поэтому темой данного исследования, являются особенности христианской коммерческой рекламы как одной из форм религиозной коммуникации, а также способы спекуляции религиозными идеями в разных видах коммерческой рекламы.

Реклама как феномен – вещь чрезвычайно неоднозначная. Она уже воспринимается в научном мире не столько как эффективная маркетинговая стратегия, «двигатель торговли», в соответствии с популярной цитатой, сколько как полноценный элемент культуры. И, как следствие, она приобретает национально-специфические черты. Как показывают актуальные ныне исследования рекламного дискурса, «реклама может не только отражать новейшие тенденции в культуре, но и служить способом восстановления, сохранения, развития и распространения культурных традиций» [1]. Более того, она успешно манипулирует существующими в обществе и в мире культурными тенденциями, представляя их иногда в традиционном, иногда в неожиданном свете, для достижения своих самых непосредственных целей – маркетинговых. Таким образом, маркетинговые, культурно-психологические и языковые аспекты сплетаются в тексте рекламы в одно неразрывное целое.

Тем не менее, рекламный дискурс неоднороден, поскольку маркетинг актуален не только в сфере экономики, и не только в сфере политики. Существуют различные отрасли рекламы. Кроме привычных нам, классических торговой и политической рекламы, существует научная и даже религиозная реклама. И, если считать христианской рекламой комбинацию религиозных идей и маркетинговых стратегий, то в нее войдут и маркетинговое продвижение религиозных идей, и использование религиозных концептов в различных коммерческих целях.

Если рассматривать первую ситуацию, то деятельность религиозных институтов получила необходимость в рекламировании только в эпоху модернизма, когда религиозное мышление утратило статус ведущего, и тем более в постмодернистский период, когда религия перестала даже быть весомой альтернативой, став одним из многих видов мировоззрения. Именно поэтому, сколь бы парадоксально это ни звучало, реклама является частью религиозного дискурса. А точнее, реклама может быть одной из форм религиозной коммуникации.

Дебаты по поводу того, является ли церковь коммерческим институтом, и до какой степени, ведется в деловых кругах уже давно, например, на страницах и на сайте знаменитого издания *Christianity today* [3]. В частности, там можно прочитать следующее:

«Церкви тоже являются бизнесом. Они, конечно, больше, чем обычный бизнес, но они несут ответственность за качество своей работы и служения. Церкви также должны обязать своих членов нести ответственность за использование своих ресурсов и «брендов» ... Тот факт, что это церковь, не означает, что община не имеет коммерческой ценности, прав на брэндинг или на защиту» (перевод автора)

Это же средство массовой информации проводит постоянный анализ методов евангелизации, их духовной и коммерческой эффективности [2]. А эта эффективность, разумеется, обеспечивается рекламой.

Неудивительно, что церковь, погруженная в общественную жизнь, почти не может представить себе евангелизацию без маркетинговых стратегий. Если у компаний есть слоганы, в которых дают обещания клиентам, они должны быть и у церквей. От «Семейной церкви, где всем рады», до «Места, где происходит перерождение», и до «Всякий день, во

всех отношениях, становясь ближе к Богу»; то есть, что-то в этом роде: «Послание: присоединяйтесь к этой церкви, и вы получите некоторую выгоду». Далее, существует практика рекламы ВИП-гостей: воскресенья, когда клоуны, фокусники или знаменитости приходят в церковь, чтобы привлечь посетителей. И подарки новичкам: кофейные кружки, карты Starbucks, ручки, Библии. А также скидочные карты (хотя мы называем их «Welcome Cards» или «подарочными») для посетителей (перевод автора)

Как мы видим, маркетинговые стратегии, в частности, реклама, приветствуются в церковной работе. С одной стороны, Церковь по-прежнему осознает и декларирует свою миссию распространения вести и принципов Царства Божьего на земле, орудия в руках Бога, чтоб спасти людей для Вечности. С другой стороны, она функционирует в конкретных культурно-исторических условиях, работая в рамках определенного сообщества людей. Небесная, вечная цель плюс земные, изменчивые средства ее достижения предполагают или, по крайней мере, должны предполагать наличие определенных характеристик ее деятельности, в частности, рекламной деятельности.

Поэтому объектом данного исследования стала реклама, которая, так или иначе, соединяет в себе коммерческие цели и религиозные концепты.

Первый тип рекламы – это религиозная, то есть, продвигающая в обществе интересы различных христианских организаций, проводимых ими мероприятий и исповедуемых ими учений. Она относится к двум типам дискурса, построена по их законам, комбинируя в себе элементы обоих (коммерческий дискурс: цель, стратегии, коммуникативные приемы; религиозный дискурс: тип информации, подбор лексики, источники заимствования мыслей и цитат).

Анализ нескольких примеров религиозной рекламы помогает сделать некоторые выводы. Двойственное положение церкви в мире, с одной стороны, статус религиозного института, а с другой, меркантильная и материалистическая культура, в которой она существует, проявила себя здесь:

1) соблюдены правила рекламного текста, визуальное изображение комбинируется с вербальным сообщением. Далее, для адаптации сообщения под восприятие светской публики выбирается привычная и популярная во всех возрастных категориях форма представления. Это делает знакомство с непривычной информацией эмоционально комфортным;

2) данную рекламу не всегда возможно назвать высоко эстетичной, однако определенная гармония ей все же присуща. И заключена она не только в изображении, а и в тексте;

3) императивная функция рекламы прослеживается более четко, чем светской. Вывод о том, что отношение человека к Богу, что бы в это ни вкладывалось, подлежит пересмотру, очень очевиден, призыв поменять это отношение гораздо более настойчив, чем побуждение купить материальный товар;

4) однако, чем принципиально отличается эта реклама от коммерческой, и даже от социальной – промежуточной между бизнес и религиозной – здесь совершенно не прослеживается материально заинтересованное лицо. Речь не идет о кажущейся или реальной выгоде

для объекта рекламного воздействия, и уж тем более отсутствует материальный интерес подателя услуги. Поле этой рекламы лежит вне материальной плоскости, а бенефицианта можно найти только в религиозной сфере: Бог удовлетворит чувство любви к человеку, человек обретет вечную жизнь;

5) и все же, выше изложенная информация очевидна только для религиозного человека. Прямой объект воздействия рекламы будет вынужден искать то место, где ему дадут более подробную информацию, то есть, церковь. И это единственный земной бенефициант, который может стоять за рекламой. А уж степень его меркантильности зависит от чисто человеческого фактора. Действует ли церковь как полу-прибыльная организация или как центр служения, это уже вне сферы рекламы. В первом случае реклама будет такой же коммерческой. Во втором – частью того орудия, которое использует Бог.

Второй тип рекламы, где комбинируются элементы коммерческого и религиозного дискурсов – это обычный маркетинговый текст, с четкими маркетинговыми целями и с аллюзиями на библейский или просто религиозный текст, но используемый не по своему прямому назначению, а чисто в рекламных целях. Исследования на эту тему уже стали проводить в рамках теории коммуникации, хотя сделано не так много. К сожалению, первое место по заимствованию христианской символики занимает индустрия развлечений, используя в рекламе своих услуг или в названиях развлекательных центров элементы концептосферы *РАЙ*, с целью подчеркнуть идеальные качества своих услуг (названия *рай, эдем, парадиз* для развлекательных центров, характеристики *райский, божественный, ангельский* для описания качества товара).

Второе место по мнению исследователей занимает текстильное производство, в частности, реклама одежды. Здесь рекламщики используют не только библейскую лексику, передающую идею идеального качества, но и библейские изречения, в том числе и высказывания Христа и апостолов, помещая их в контекст рекламного императива (призыва воспользоваться товаром или услугами). И на третьем месте, согласно распространенному мнению, стоит реклама продукции пищевой промышленности.

Анализ нескольких примеров такой рекламы также помогает сделать определенные выводы:

1) это не есть христианская реклама, поэтому внешне и по информационному наполнению она соответствует всем канонам коммерческой рекламы. Христианский контент несет не смысловую нагрузку, а чисто вспомогательную, второстепенную, активируя не свой прямой контекст использования, а устоявшийся культурный стереотип, ассоциирующийся с этим символом, вербальным или невербальным;

2) данную рекламу далеко не всегда возможно назвать высоко эстетичной, особенно из-за циничности контекста использования многих религиозных символов и текстов. А, кроме того, из-за общей тенденции на цинизм и скептицизм, который присущ многим рекламным текстам, находящимся в противоречии с христианскими текстами;

3) и все же, выше изложенная информация бесспорна только для религиозного человека. Явное противоречие между христианскими символами и постмодернистским рекламным контентом неочевидна для

массового потребителя, для которого популярные христианские символы и тексты всего лишь элементы массовой культуры.

В перспективе планується продовжити аналіз інтердискурсивної реклами з релігійним компонентом різних типів: чисто текстової, з наявністю візуальних і аудіо компонентів, неопосередкованої і опосередкованої, для деталізації її принципів і суттєвих характеристик, з однієї сторони, і їх універсальності – з другої.

Список использованной литературы

1. Лин Фу. Интертекстуальный анализ отражения национальной культуры в российской туристической рекламе / Фу Лин, Го Лаймэй Далянь, М. Ю. Илюшкина // Политическая лингвистика. – №4 (54). – 2015. – С. 154-158
2. Galli, M. Super Bowl Evangelism [Электронный ресурс] / M. Galli // Christianity Today International (US). – Режим Доступа: <https://www.christianitytoday.com/ct/2011/februaryweb-only/superbowlevangelism.html>
3. Moon, R. Should Churches Trademark their Names and Logos? [Электронный ресурс] / R. Moon // Christianity Today International (US). – Режим Доступа: <https://www.christianitytoday.com/ct/2011/december/churches-trademark-names.html>

Проданюк Ф.М.
кандидат історичних наук, доцент
Київський національний університет технологій та дизайну

ОБРАЗИ ГЕТЬМАНА ІВАНА МАЗЕПИ В ТВОРЧОСТІ ВІДОМИХ РОСІЙСЬКИХ ПОЕТІВ КІНДРАТА РИЛЄЄВА ТА ОЛЕКСАНДРА ПУШКІНА

В роботі аналізуються особливості формування двох образів гетьмана Івана Мазепи в російській літературі XIX ст.

Ключові слова: К. Рилєєв І. Мазепа, О. Пушкін, гетьман, поема.

В сучасних умовах гостру потребу викликає необхідність з'ясування співвідношення історичної та художньої правди про життя та діяльність відомого національного лідера – гетьмана Івана Мазепу. Тому формування різних підходів щодо висвітлення образу гетьмана І. Мазепи потребують подальшого дослідження та переоцінки.

Стан наукової розробки проблеми. Названій проблемі присвячено значну кількість праць. В роки незалежності осмисленню художніх творів про І. Мазепу та його ролі в розвитку історії та культури України, присвячені роботи В. Матвіїшина, Р. Радишевського, Д. Наливайка, М. Сулими, В. Сокола, В. Шевчука, А. Волкова, Н. Гноева, В. Мацапури, С. Павличко, О. Вечірко, О. Кудлей, О. Юрчук, Н. Дуденко, О. Горбонос, О. Ващенко, Л. Ромашенко та ін.

Метою даної роботи є аналіз генези образу гетьмана Івана Мазепи в творчості відомих російських поетів XIX ст.

Виклад основного матеріалу. Характерною особливістю романтизму в російській літературі і мистецтві першої половини XVIII ст. була

міфологізація образу України, української тематики та формування декілька міфів про її лідерів. Значний вплив на їх виникнення мали наукові праці відомих істориків. Зокрема, під впливом праці відомого діяча української історіографії Д. Бантиш-Каменського «История Малой России со времен еѣ присоединения к Российському государству» російський поет Кіндрата Рилєєва (1795-1826) намагався героїзувати минуле України та її народу. Названій темі він присвятив такі свої літературні праці: думу «Петр Великий в Острогжске», поеми «Войнаровський» і «Наливайко», трагедію «Мазепа», твір «Гайдамаки». К. Рилєєв був прихильником ідеї національного визволення України [2, с. 148-149, 3, с. 35-36].

В центрі уваги поеми К. Рилєєва було якутське заслання А. Войнаровського. Ряд дослідників творчості К. Рилєєва вказують на те, що в поемі ряд головних героїв: А. Войнаровський, гетьман І. Мазепа і відомий мандрівник Г. Міллер. К. Рилєєв створив в поемі ще один вигаданий образ дружини А.Войнаровського. Замість реальної дружини Ганни Минович-Забіли, що залишилася в еміграції із своїм сином в Західній Європі, поет створив образ бідної української козачки. Остання добровільно поїхала в заслання за А. Войнаровським [2, с. 149, 3, с. 36].

В своїй поемі К. Рилєєв поєднав два підходи (принципи) історичний і поетичний. Історичний – це короткі правдиві історичні прозові довідки про визначні віхи з життя гетьмана І. Мазепи, а поетичний – це вигадана історія про нібито випадкову зустріч А. Войнаровського з німецьким мандрівником Г. Міллером під час свого 20-річного заслання у Якутську. За допомогою спогадів А. Войнаровського, К. Рилєєв подає читачеві широку панораму козацької боротьби за волю та незалежність України. Поет змальовує гетьмана І. Мазепу як визначного державного діяча та полководця. У другій частині поеми він приділив значну увагу ходу Полтавської битви та поневірянням українських козаків після поразки в ній. Рилєєв звернув увагу читачів на те, що навіть такий трагічний фінал не відвернув від І. Мазепи його прихильників [2, 149-50, 3, с. 37].

Більшість поеми – це монолог А. Войнаровського, мужньої і сильної людини, яка любить свій народ і свою Батьківщину. Його роздуми К. Рилєєв постійно перериває хитаннями і сумліннями, які мають відношення до оцінки діяльності російського царя Петра І та гетьмана І. Мазепи. В поемі Рилєєва Петро І постає в особі тирана, а І. Мазепа та А. Войнаровський – борці з тиранією за національне визволення. І. Мазепа – це «борець за свободу та новий Богдан Хмельницький». В творах К. Рилєєва поряд з формуванням міфу про І. Мазепу чітко простежується формування міфу про Полтавську битву [2, с. 150].

Кваліфіковано до формування позитивного образу Петра І, величі російського війська та створення негативного образу гетьмана І. Мазепи підійшов в поемі «Полтава» відомий російський поет О. Пушкін. Його твір був написаний у 1828 р. Характерною особливістю даної поеми слід вважати те, що в ній одночасно розроблялися не пов'язані між собою три сюжетні лінії чи теми. В поемі акцентовано увагу на боротьбу російського царя-реформатора Петра І за зміцнення Московської держави. В ній головна увага була зосереджена на боротьбі царя Петра І проти наступу «непереможного шведського короля Карла XII». Центральною подією розкриття О. Пушкіним цієї лінії слід вважати Полтавську битву та «тріумф її

переможця Петра I». Поема О. Пушкіна – це гімн «творчому генію, великій і сильній особистості, царю-реформатору Петру I» [2, с. 151, 3, с. 37-38].

Друга тема, яка широко розкривається в поемі «Полтава» – це відношення Росії та росіян до спроб інших народів та їхніх лідерів боротися за національне визволення. Цю тему він розкрив на основі спроб гетьмана І. Мазепи за допомогою шведського короля Карла XII відірвати Україну від Росії.

Відомий російський поет О. Пушкін підтримав оцінки керівництва Росії щодо особистості гетьмана І. Мазепи та створив в російській літературі узагальнений образ гетьмана-антигероя. На відміну від своїх знаменитих європейських колег: Вольтера, Байрона та В. Гюго, О. Пушкін у своїй поемі «Полтава» змалював постать та діяльність гетьмана Мазепи лише з негативних сторін. В поемі присутні два яскраві образи: царя-реформатора Петра I та його антипод – І. Мазепа.

Третя сюжетна лінія в поемі – це тема кохання Мазепи і Марії (Мотрі). Цей епізод в житті гетьмана та його молодого хрещениці був лише побіжно згаданий К. Рилєєвим. Однак О. Пушкін перетворив цю сумнівну подію в одну з головних тем свого твору та намагався довести, що вона займала важливе місце в житті гетьмана І. Мазепи. Таким чином, головним образом цієї вигаданої сюжетної лінії стала «трагічна доля Марії». Пушкіну виявляється мало цієї лінії, яка мала довести читачеві аморальність морально-етичних принципів українського гетьмана [2, с. 151-152, 3, с. 38-39].

Отже, у своїй поемі «Полтава» О. Пушкін створив позитивний образ Петра I та ряд негативних образів його ворогів: «легковажного та сміливого авантюриста» імператора Карла XII, «похмурого ката» Пилипа Орлика, загадкового «гетмана-злодея» та «изменника русского царя» І. Мазепу.

Таким чином, в XIX ст. в російській літературі були сформовані два протилежні образи українського гетьмана Івана Мазепи. Позитивний – в творчості К. Рилєєва та негативний – в творчості О. Пушкіна. Саме останній отримав значне поширення в російській літературі XIX та XX ст.

Список використаних джерел та літератури

1. Кошелєв В.А. Четыре «Мазепы» Пушкинской эпохи. // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Філологічні науки». 2016. – №2 (12) – С. 150–156.
2. Проданюк Ф.М. Образ гетьмана Івана Мазепи в російській літературі першої половини XIX століття /Ф.М. Проданюк // Гуманітарний простір науки: досвід та перспективи: збірник наукових праць за матеріалами XX Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції. М. Переяслав-Хмельницький, 30 листопада 2018 року. – Вип. 20. – «Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Г. Сковороди», 2018. – С.148-153.
3. Проданюк Ф.М. Чотири образи гетьмана Івана Мазепи в зарубіжній та українській літературі / Ф.М. Проданюк // Дослідження проблем гуманітарної освіти: зб. наук. пр. за підсумками дискусій на між кафедральному науковому семінарі (15 листопада 2018 р., м. Київ) / ред. А.В. Сакун, Т.І. Кадлубович, Ф.М. Проданюк, Д.С. Черняк. – Київ: КНУТД, 2018. – С. 30-49.

Стешиц А.В.
викладач кафедри ТМФВ
Український гуманітарний інститут

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ ПОКАЗНИКІВ ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ З ТИПОМ ТІЛОБУДОВИ

Актуальність. В останнє десятиліття спостерігається стійка тенденція до зниження рівня фізичного здоров'я населення України [4]. Серед студентської молоді різко збільшилася кількість різних захворювань, пов'язаних зі структурними аномаліями хромосом. Це впливає на соматотип кожного конкретного студента. У літературі широко представлені роботи, в яких висвітлено дані про особливості соматотипу і фізичного здоров'я при ревматизмі, інфекційно-алергічних захворюваннях, вегето судинної дистонії, вроджених вадах розвитку, нейропатіях різного генезу, а також встановлено вікову і статеву схожість цих показників [2, 3, 6]. Поряд з цим відсутні роботи, в яких би проводився комплексний аналіз фізичного розвитку студентів всіх соматотипів в зв'язку зі станом фізичного здоров'я і рівнем їх фізичної працездатності. Все вищевикладене визначає актуальність нашого дослідження.

Об'єкт дослідження: фізичні можливості та фізичне здоров'я студентів.

Предмет дослідження: взаємозв'язок фізичного здоров'я з типом тілобудови студента.

Мета дослідження: дослідити взаємозв'язок соматотипу з фізичним здоров'ям студентів.

Методи дослідження:

Визначення рівня соматичного здоров'я.

Загальна оцінка фізичного розвитку студента.

Темпи розвитку студента з урахуванням соматотипу.

Результати дослідження. Ми дослідили праці низки авторів [1-4], які відзначають у своїх роботах, що рівень фізичного здоров'я як правило залежить від серцево-судинної системи та її резервних можливостей. Перспективними здаються дані, котрі дозволяють проводити розподіл студентів з урахуванням ступеня розвитку основних антропометричних ознак (ОГК, маса тіла, довжина тіла) на мікро-, мезо- і макросоматиків. Традиційний підхід щодо оцінки здоров'я засвідчує, що фізичний розвиток студентів відповідно до темпових показників може розподілятися на: сповільнений, нормальний і прискорений. Однак існуюча (яку використовували автори) методика оцінки фізичного розвитку недосконала. Ця методика не дає можливості судити про стан системогенеза, оскільки, в першу чергу, відображає кількісні показники/характеристики процес розвитку [2]. Результати проведеного дослідження автором Баскевич А.В. «Взаємозв'язок соматотипу з соматичним здоров'ям студентів» підтверджують це положення. Дещо несподіваним є результат його дослідження показників кореляційного аналізу. Ці показники говорять, що

дівчата з уповільненим темпом розвитку (мікросоматики) мають більш високі резерви сердечно-судинної системи і функціонально розвинені краще. Тому вони мають більш високий рівень фізичного здоров'я в порівнянні з мезо-, і макросоматиками. Це знаходить підтвердження в роботах З.З. Гальперіна і Шаріпова Н.В. з співавторами. Автори відзначають, що відчувають функціональну напругу і мають знижені адаптивні резерви саме юнаки макросоматичного соматотипу. Тому таких студентів слід віднести до групи ризику. Це означає, що вони повинні перебувати під особливою увагою як лікарів, так і педагогів.

Антропометричні показники є одними з найважливіших показників фізичного розвитку студентів. За цими характеристиками вимірюють і оцінюють рівень фізичного здоров'я студентів всіх соматотипів. Результати нашого дослідження літературних даних показали, що аналіз з урахуванням соматотипу свідчить, що у студентів з мікросоматичною статуєю переважають значення нижче середнього, у макросоматиків – вище середнього і високі. Для студентів з мікро- і мезототипом характерний середній ступінь масо-ростового співвідношення. Студенти макросоматики за цим же показником відносяться до категорії вище середнього.

Розрахунок життєвого індексу за дослідженням Баскевича А.В. показав, що студенти мікросоматичного типу мали високі значення цього показника. Середньогрупові значення у мезосоматиків відповідали середньому рівню, у макросоматиків – низькому. Студенти з мікросоматичним типом можуть бути віднесені до групи з уповільненим фізичним розвитком. Однак ці студенти функціонально розвинені краще своїх однолітків з більш високими антропометричними показниками.

Список використаних джерел та літератури

1. Абрамова Т.Ф., Соматотип конституциональные маркеры разного уровня соматического здоровья: Научно-информационный сборник / А.Г. Жданова, А.Г. Никитина. М., 2009. – Вып. 2. – С. 94–95.
2. Автандилов Г. Г. Медицинская морфометрия / Г. Г. Автандилов. – М. : Медицина, 1990. – 384 с.
3. Апанасенко Г.Л. Экспрес-діагностика рівня соматичного здоров'я / Г.Л. Апанасенко. – К., 2002. – 23 с.
4. Борецкий В.М. Соматометрические показатели конституции спортсменов: Научно-информационный сборник / В.М. Борецкий. – М., 2010. – Вып. 2. – С. 96–97.
5. Васірук М. Васірук М. Кучеренко В. Фізичний розвиток та соматотип юнаків 15-17 років Тернополя системи ВПТУ // Оптимізація процесу фізичного виховання в системі освіти: Матеріали Всеукр. наук. конф. – Тернопіль, 2003. –Вып.1. – С. 150–152.
6. Вовченко І. Оцінка рівня фізичного здоров'я студентів / І. Вовченко // Оптимізація процесу фізичного виховання в системі освіти: Матеріали Всеукр. наук. конф. – Тернопіль, 2003.1. – С. 135–137.

Терещенко В.І.
Кандидат педагогічних наук, професор
завідувач кафедри ТМФВ
Український гуманітарний інститут

ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ В СИСТЕМІ ЦІННОСТЕЙ

Здоров'я студентів та школярів займає одне з перших місць в МОЗУ. Основними складовими мети здорового способу життя є: прагнення бути здоровим, гарно виглядати, можливість виявити себе, інтелектуальний і духовний розвиток, наявність азарту й боротьби, досягнення спортивних результатів.

Постановка проблеми полягає у дисонансі між вербально усвідомлюваною цінністю здоров'я та реальною поведінкою, спрямованою на його збереження та зміцнення при умові, що студенти розуміють здоров'я як важливу життєву цінність. Розв'язання протиріччя між прагненням досягнення життєво важливих цілей та об'єктивною необхідністю бути здоровим можливо шляхом змінення умов життєдіяльності та неадекватних установок і стереотипів. Такий підхід передбачає апеляцію до мотиваційної структури особистості, її ціннісних орієнтирів.

Цінність здоров'я набуде достатньої дієвості, якщо ви усвідомлюватиме і практично утверджуватиме себе, своє цілісне (і фізичне, і моральне) «Я» у суспільно значущих справах і поведінці. Така якість «цінність здоров'я» і буде визначати гуманістично спрямовану життєдіяльність суб'єкта. У такій життєдіяльності й формуватиметься особистісна система, де гармонійно функціонуватимуть і цінність здоров'я і морально-духовні цінності людини. Звідси виходить, що виховна робота веде до забезпечення здоров'я студента, вона має бути стратегічно орієнтована на розуміння ним того факту, що бути здоровим – це його обов'язок [5].

Доцільно організований виховний процес має в кінцевому підсумку сформувати у вихованця індивідуальну концепцію здоров'я. Звичайно, подібна концепція не є такою, що суттєво відрізняється від відповідної соціальної моделі, прийнятої у суспільстві. Момент індивідуальності тут виникає завдяки суб'єктивним цінностям і установкам, які створюють неповторність даної особистості [6].

Мета дослідження. Формування мотивацій здорового способу життя засобами освіти та виховання.

Результати досліджень. Саме внутрішньо-особистісні детермінанти стають визначальними між вербально усвідомлюваною цінністю здоров'я та реальною поведінкою.

Мотиви занять тим чи іншим видом рухової активності змінюються з віком та соціальним статусом.

Так, жінок у віці 17-25 років (86%) приваблюють заняття шейпінгом, спортивною аеробікою, ритмічною гімнастикою, танцями. Чоловіків – атлетична гімнастика, що включає фізичні вправи з обтяженнями для

розвитку сили і збільшення об'єму м'язів. Однак у віці після 35 років у 65 % жінок мотиваційно-змістовні структури зміщуються у бік зміцнення здоров'я, проявляється інтерес до оздоровчої гімнастики, оздоровчого плавання, рухів, пов'язаних із музикою, з розмаїтістю рухів. Отже, жінкам особливо потрібні такі види фізичної активності, які активізують аеробні можливості організму, підтримують необхідний тонус м'язової системи, а також пластичність і гнучкість. Для чоловіків у цьому ж віці характерні заняття оздоровчим плаванням, бодібілдингом, тенісом, боулінгом, більярдом, однак для них більше привабливі ігрові види рухової активності, тому що гра сприяє розвитку творчості, активізації інтелекту, когнітивних процесів, знімає емоційні стреси й регулює спілкування [3].

У цілому можна вважати, що чоловіки і жінки у процесі вибору виду рухової активності керуються різними мотивами. Загалом, є націленість тих, що займаються, на одержання задоволення від занять, рухової потреби, на розвиток фізичних якостей. Для досягнення найбільшого ефекту від даних занять доцільно враховувати насамперед вікові особливості тих, що займаються, їх фізичні і психічні можливості, особистісні потреби при виборі рухової активності.

Престижність здорового способу життя зростає в сучасному світі. Стало модним грати в теніс, займатися аеробікою, плаванням та іншими видами спорту, відвідувати тренажери і зали чи мати тренажери в домашніх умовах, стежити за своєю вагою, приймати вітаміни й харчові добавки.

Сучасна теорія і практика фізичного виховання й розвитку підростаючої особистості мусить оперативно відреагувати в плані зміни своєї мотиваційної основи забезпечення навчально-виховного процесу на ту соціально-економічну ситуацію, яка визначає сутність характеристики нашого суспільства і в яку залучатиметься молода людина. Йдеться про втілення принципів ринкової економіки і широке використання відповідних їм важелів управління в усіх сферах суспільного життя, про суттєву децентралізацію в організації і здійснення різних видів соціальної діяльності тощо. Усі ці процеси впливають і на актуалізацію проблем, так чи інакше пов'язаних із людським здоров'ям.

Перед сучасним фізичним вихованням у цьому зв'язку постає проблема забезпечення внутрішньої єдності цінності здоров'я особистості з базовими морально-духовними, сенсожиттєвими цінностями, приведення цих цінностей у єдину систему. У такій системі і цінність здоров'я має бути підпорядкованою сенсожиттєвим цінностям, їх детермінуючою основою.

У період навчання у ВНЗ у студентів не формуються достатньою мірою мотиви, потреби, ціннісні установки на постійне фізичне вдосконалення як невід'ємну рису особистості, як органічно необхідного компонента духовного життя людини.

Специфічною особливістю фізичної культури є одночасна спрямованість на розвиток як фізичних, так і моральних якостей особистості. Неможливо скласти повне уявлення про фізичну культуру, не виділяючи в ній активної творчої діяльності, не розглядаючи людину як суб'єкта і об'єкта цієї діяльності. Будучи суб'єктивним компонентом культури особистості, фізична культура людини проявляється у її ставленні до власного здоров'я, фізичного та морального вдосконалення. Культура особистості виявляється гармонійно пов'язаною з моральною та духовною культурою. Практика фізичного виховання не повинна зводитися лише до фізичного розвитку [6].

Одним з ключових питань теорії і практики психології здоров'я є дослідження і класифікація критеріїв психічного і соціального здоров'я.

Запропоновані тут рішення нерідко вразливі для критики. Зрозуміло, що таке положення справ обумовлене перш за все незвичайно складною організацією психічного світу людини. У розумінні пов'язаних з ним закономірностей функціонування ми все ще далеко від бажаних результатів. Звичайно, якимось одним критерієм не вичерпати всієї суті питання. Швидше за все рішення буде знайдене при комплексному підході до оцінки психічного і соціального здоров'я. Разом з тим у літературі чимало прикладів того, коли для їх характеристики (головним чином психічного здоров'я) пропонують якісь окремі ознаки.

Якщо спробувати виділити серед уже відомих критеріїв психічного здоров'я найбільш важливий, то ми б віддали перевагу психічній рівновазі. З її допомогою можна судити про характер функціонування психічної сфери людини з різних сторін (пізнавальної, емоційної, вольової). Цей критерій органічно пов'язаний з двома іншими: гармонійністю організації психіки та її адаптивними можливостями. Здорова людина – це людина гармонійна. Відповідно аномалії в розвитку особи найяскравіше виявляються в її дисгармонії, втраті рівноваги із соціальним оточенням, тобто в порушенні процесів соціальної адаптації, сполучення із соціумом. Від ступеня вираження психічної рівноваги залежить міра врівноваженості людини та об'єктивних умов, її пристосованість, адаптивність до них. Проте сама по собі врівноваженість, як неодноразово зазначав В.Н. Мясіщев, це не якась мертва, застигла у своєму прояві рівновага, а динамічний процес, поступальна хода життєво важливих біологічних і психічних процесів. При цьому врівноваженість людини й адекватність її реакцій на зовнішні дії мають велике значення у плані розмежування норми і патології. У людини невірноваженої фактично порушена рівновага, гармонійна взаємодія між властивостями, що лежать в основі її особового статусу (С.С. Корсаков, 1901). І навпаки, тільки у психічно здорової, тобто урівноваженої, людини ми спостерігаємо прояви щодо постійності поведінки та її адекватності зовнішнім умовам [1].

Зі зрозумілих причин особливий інтерес являють собою ті роботи, автори яких роблять спробу представити сукупність, ніби зібрати разом найбільш значущі, на їх думку, критерії, тобто з тим або іншим ступенем успіху реалізувати ідею комплексного і підходу до оцінки психічного і соціального здоров'я. Аналіз цих робіт дозволив нам зробити такі висновки.

По-перше, разом з очевидними розбіжностями думок є видима і певна повторюваність у виборі ряду критеріїв психічного і соціального здоров'я. Це можна сприймати як свідоцтво їх не випадковості й особливої значущості.

По-друге, трактувати відомі переліки критеріїв потрібно усього лише як деякі сукупності, бо в них немає якої-небудь класифікуючої ознаки, що дозволила б додати їм можливу внутрішню організацію, наприклад, розподіл критеріїв психічного і соціального здоров'я за структурними складовими особи або якимись іншими підставами.

Критерії оцінки психічного здоров'я – центральне питання для будь-якої повної теорії особистості. Переважна більшість теорій, які ми будемо обговорювати, містять обґрунтування та пропозиції щодо поняття психологічної зрілості. Зокрема, А. Маслоу, вивчаючи людську природу, констатував, що «здорові у психологічному змісті» – це люди з високим

ступенем самоактуалізації. Психологи, практикують у межах гуманістичної психології, активно використовують у такому контексті поняття «психологічного здоров'я» і виділяють його критерії:

Усвідомленість і осмисленість людиною самої себе, свого життя у світі;

Повнота переживання й проживання сьогодення;

Здатність до здійснення найкращих виборів у конкретній ситуації й у житті в цілому;

Відчуття волі, життя «відповідно до самого себе» як стан усвідомлення й послідовності щодо своїх основних інтересів і найкращого вибору в ситуації.

Заняття фізичною культурою повинні мати холистичну (цілісну) спрямованість, тобто розвивати фізичні, психічні та духовні якості особистості. При організації процесу фізичного виховання у ВНЗ таке розуміння проблеми формування особистості не береться до уваги. Вирішуються окремі питання фізичного виховання – розвиток фізичних якостей, і практично не висвітлюються проблеми безпосередньо фізичної культури. Основне завдання виховання вбачається в цілісному оволодінні світом культури. У цьому й полягає, на нашу думку, відвертання від вирішення окремих проблем фізичного виховання до вирішення проблем безпосередньо фізичної культури.

Перспектива. Фізичне виховання ставить проблему забезпечення внутрішньої єдності цінності здоров'я людини з морально-духовними цінностями, прийнятими в суспільстві, і на цій основі – гармонійного розвитку особистості.

Список використаних джерел та літератури

1. Ананьев В.А. Введение в психологию здоровья: [учебное пособие]/ В.А. Ананьев. – СПб., 1998.
2. Брехман И.И. Валеология – наука о здоровье / И.И. Брехман. – М., 1990.
3. Васильева О.С. Психология здоровья человека (эталон, представления, установки): [учебное пособие]/ О.С. Васильева. – М., 2001.
4. Психология здоровья / [под ред. Г.С. Никифорова]. – СПб, 2000.
5. Терещенко В.І. Фізичне здоров'я особистості в сучасній психології. Теорія і практика фізичного виховання. / В.І. Терещенко, Л.І. Коцеруба // Науково-методичний журнал №3-4. – Донецьк, 2011. – с.289-298.
6. Терещенко В.І. Методологія пізнання здоров'я людини. Materialy VIII mezinarodni Vedecko-prakticka Konference «Veda a vznik – 2011/2012» / В.І. Терещенко, Б.В. Руденко // Dil26 Lekarstvi. Telovychova a Sport^ Prana. Publishing House «Education and Science» S.R.O. – 112 stran. с. 88-91 Prana.

Терещенко В.І.
кандидат педагогічних наук, професор
завідувач кафедри ТМФВ
Український гуманітарний інститут

КУЛЬТУРА ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я ЯК НОВА ПАРАДИГМА В КОНТЕКСТІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

Актуальність дослідження зумовлюється наявністю проблем на сучасному етапі розвитку українського суспільства пов'язаних із різким зниженням рівня фізичного здоров'я населення, що певним чином пов'язано із низьким рівнем охоплення фізичною культурою і спортом громадян країни, які потребують всебічної підтримки сфери фізичної культури і спорту з боку держави. До того ж, за рівнем тривалості життя населення України посідає одне з останніх місць в Європі.

Проблемні питання. На даний час, ситуація в сфері фізичної культури та спорту залишається складною. Найгострішою проблемою є низький рівень залучення населення (13%) до занять фізкультурно-оздоровчої спрямованості. За цим показником Україна суттєво поступається: Фінляндії, Швеції, Великобританії, Чехії, Німеччині та деяким іншим країнам. Світовий досвід засвідчує, що оптимальна рухова активність упродовж усього життя кожної людини – найефективніший засіб профілактики захворювань та зміцнення здоров'я.

В цьому контексті, особливо варто відзначити те, що у більшості кандидатів в президенти України в своїх передвиборчих програмах немає жодного натяку на головний пріоритет про розвиток спорту і здоров'я молоді країни. Можливо усі кандидати воліють за краще декларувати такий підхід і, розвиток фізичної культури, спорту і збереження здоров'я громадян, це їх особиста справа, а не державна політика щодо розвитку системи оздоровлення суспільства.

Сьогодні, необхідно звернутися до нового погляду на питання виховання «культури фізичного здоров'я» серед молодих громадян держави через впровадження нової парадигми фізичного виховання на всіх рівнях суспільного життя і буття, починаючи із дітей школи та продовжуючи політику впровадження здорового способу життя серед студентської молоді на теренах вищих навчальних закладів України, при врахуванні відповідного позитивного досвіду країн Європи, застосовуючи його для вивчення становлення та подальшого розвитку фізичної культури та спорту.

Як відомо, профілактика в медицині починається із відповідного ставлення до свого здоров'я громадян, тобто наявності у них насамперед культури фізичного здоров'я.

Культура фізичного здоров'я – поняття багатогранне, оскільки саме поняття “культури” традиційно містить у собі, за визначенням енциклопедичного словника, “історично визначений рівень розвитку суспільства, творчих сил і здібностей людини, виражений в типах і формах організації життя та діяльності людей, а також у створених ними

матеріальних і духовних цінностях; у більш вузькому розумінні – сфера духовного життя людей”.

На нашу думку, культура фізичного здоров'я – одна із складових цього багатопланового життя. Вона пронизує усі сфери діяльності людини, її життєвого побуту, і в той же час, безпосередньо впливає на них, хоч і сама змінюється під їхнім впливом. Як свідчить медична практика, рівень культури здоров'я може як позитивно, так і негативно впливати на всі сфери життя людини. Чим вище рівень культури фізичного здоров'я, тим вища самореалізація людини в суспільному й особистому житті, ефективність її праці, міцніше здоров'я.

Отже, поняття культури має як практичне, так і морально-етичне, духовне вираження. Воно включає в себе принципи здорового способу життя, екологічну грамотність, знання та раціональне використання можливостей свого організму, прагнення до самовдосконалення, духовного та фізичного, викликає потребу в самовихованні, вміле застосування нетрадиційних методик оздоровлення свого організму, пропаганду знань у сфері фізичної культури і спорту.

На думку дослідників, на процес формування культури фізичного здоров'я впливають найрізноманітніші фактори: соціальне середовище; ставлення кожного члена сім'ї до свого здоров'я і здоров'я близьких; засоби масової інформації (телебачення, преса, радіо), до того ж використана в них реклама.

Аналіз учбової, наукової та методичної літератури свідчить, що головним і вирішальним фактором формування культури фізичного здоров'я є вивчення валеологічних дисциплін в усіх навчально-виховних установах. До таких дисциплін у вищих навчальних закладах відносяться такі курси: “Основи медичних знань і охорона здоров'я молоді”, “Вікова фізіологія та валеологія”, “Безпека життєдіяльності”; спецкурс “Культура здоров'я”, спецсеминар “Самооздоровлення”, факультатив “Здоров'я”.

На кафедрі теорії та методики фізичного виховання вивчається можливість викладання нових дисципліни, а також відкриття нових лабораторій, а саме: «Лабораторія анатомії та фізіології людини», «Лабораторія фізичного здоров'я», де вивчаються закономірності формування фізичного здоров'я. Засоби його збереження та зміцнення вивчаються на засадах знань із анатомії, фізіології, біології, психології, екології, педагогіки, фізичного виховання, філософії, тому його можна назвати інтегральною наукою, позаяк дисципліни, на яких воно базується і об'єктом його дослідження є людина.

Заняття студентів на кафедрах фізичного виховання, які проводяться на свіжому повітрі, у спортивному залі, формують у них позитивне ставлення до вивчення тих дисциплін, одним з основних принципів в яких є рухова активність. Це сприяє нормалізації загального фізичного стану і здоров'я студентів: емоційного фону, правильного процесу дихання, усуненню симптомів перевтоми, підвищення життєвого тону тощо.

Безумовно, все це має бути одним з першочергових національних пріоритетів розвитку суспільства. Проте вирішення цих завдань неможливе без удосконалення вітчизняної нормативно-правової бази, наукового, матеріально-технічного та медичного забезпечення, оптимізації системи управління сферою фізичної культури і спорту, інформаційної політики держави щодо сучасного розуміння «культури фізичного здоров'я» через

впровадження фізичної культури і спорту, а також без достатнього рівня фінансування сфери з боку державного та місцевих бюджетів. Такий стан речей має бути унормований чинним законодавством. Реалізація всіх норм законодавства у сфері фізичного виховання і спорту потребує цілеспрямованої злагодженої роботи державних інституцій, територіальних громад, виробничих структур, приватних організацій, громадських об'єднань та фахівців спортивної галузі.

Висновок. Таким чином, заняття фізичною культурою необхідні студентам протягом усіх років навчання, що дозволяє їм адаптуватися до нових умов, усвідомити роль активного способу життя, режиму праці й відпочинку та сприяти виконанню серйозних завдань, які ставляться перед ними системою вищої освіти України, а отже держави. Безперечно, що вирішувати молодим громадянам країни всі поставлені державою завдання для розбудови щасливого та достойного життя для майбутнього покоління можливо тільки при наявності доброго здоров'я.

А тому, як говорили древні: *Mens sana in corporis sano* – В здоровому тілі здоровий дух!

Список використаних джерел та літератури

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (із змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. - № 30. – ст. 141.
2. Про фізичну культуру і спорт. Закон України. – К., 1993. – 24 с.
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР).- 1993. - № 4. – ст. 19.
4. Концепція державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами. Прийнята Колегією Міністерства освіти України 23.06.99. (Протокол № 7/5/7) / Інформаційний збірник Міністерства освіти України. – 1999. – № 19. – С. 14–28.
5. Указ Президента України від 9 лютого 2016 року № 42/2016 «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність - здоровий спосіб життя - здорова нація».
6. Спортивно-розважальне видання «Супер!». – Ч.ІІ, 2009. – с. 2.

Терещенко Л.О.
професор, кандидат економічних наук
Український гуманітарний інститут

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ НА РОЗВИТОК РЕІНЖІНІРИНГУ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ

Будь-яка інформаційна система є відображенням реальної системи управління, яка має тенденцію до постійного розвитку.

Проектування сучасних управлінських інформаційних систем (УІС) вимагає принципово нового підходу, що одержав назву «реінжиніринг». Він визначає радикальне перепроектування ділових процесів (процесів бізнесу) для досягнення значних поліпшень показників вартості, якості, сервісу, темпів розвитку компанії [4, с.95].

Реінжиніринг передбачає, з одного боку, перебудову економічної діяльності економічного об'єкта на базі нової інформаційної технології. [4, с.95].

З іншого боку, реінжинірингу піддаються і самі УІС, їх технічне, програмне, інформаційне забезпечення [4, с.95].

Фундаментальні основи теорії реінжинірингу були закладені роботами М. Хаммера, Дж.Чампі, Д.Росса, Т.Давенпорта, М.Робсона, Ф.Уллаха, А.В.Шера.

Проблемами реінжинірингу бізнес-процесів займалися вітчизняні та зарубіжні вчені Б.Андерсен, Д.О.Баюра, Дж. Брендон, П.В.Брінь, О.В. Віноградова, Г. Джохансон, В.Г. Єлиферов, В.В. Івата, М. Клейн, Р. Манганелі, П. Морріс, Р. Патюрель, Л.М. Таранюк, Л.І. Федулова, Д. Харрінгтон, М.Д. Шапот.

Вперше термін «реінжиніринг процесів» (від англ. business process reengineering, BPR) бізнесу був введений американськими вченими М.Хаммер та Дж. Чампа. [5,с.59], котрі визначають реінженіринг як «фундаментальне переосмислення» та «радикальне перепроєктування» господарських процесів підприємства для досягнення корінних змін в основних актуальних показниках їх діяльності: вартість, якість, сервіс та темпи. [4, с.95].

М. Хаммер визначає бізнес-процес як сукупність видів діяльності, яка має один або кілька видів вхідних потоків і створює вихід, що має цінність для клієнта [1].

М. Робсон та Ф. Уллах зазначають, що реінжиніринг бізнес-процесів – це сукупність методів і засобів, призначених для кардинального поліпшення основних показників діяльності підприємства шляхом аналізу і перепроєктування існуючих господарських процесів [3, с.57].

Спочатку, реінжиніринг розглядався як революційний метод конструювання бізнесу, орієнтований на процеси. За останні роки дотримуються еволюційного підходу до реінжинірингу, оскільки практична реалізація революційного підходу дуже часто не приводила до успіху [1].

Вітчизняні та зарубіжні учені виділяють два основні підходи до реінжинірингу. Перший – це «удосконалення бізнес-процесів», а другий – «перепроєктування бізнес-процесів».

Терміни «реінжиніринг» і «перепроєктування» використовуються як взаємозамінні. На думку Д. Коулсон-Томаса, вдосконалення бізнес-процесів може привести до помітного поліпшення, проте тільки «нарощувального» по відношенню до існуючого рівня ведення бізнесу [6].

Залежно від впровадження виділяють наступні типи реінжинірингу:

- впровадження стандартних бізнес-процесів і під них створення інфраструктури компанії;
- проведення реінжинірингу бізнес-процесів з подальшим впровадженням системи;
- РБП проводиться як самостійний проект, виходячи із концептуальних вимог, на яких впроваджується проект;
- впровадження РБП і системи одночасно, із взаємним впливом один на одного. [2, с.12].

Одна з причин розвитку реінжинірингу бізнес-процесів (РБП) як стратегічного інструмента – це підвищення ролі інформаційних систем

практично в кожній сфері діяльності компанії, а також збільшення потенціалу цих систем [4, с.95].

Сучасні інформаційні системи дають можливість працювати по-новому, а отже, породжують новий підхід до проектування процесів. Вони дозволяють:

- автоматизувати існуючий процес, тобто нова інформаційна система використовується в цьому випадку для автоматизації процесу, а не для його зміни;
- використовувати інформаційні технології як інструмент проведення розрахунків, аналізу;
- цілком змінити технологічний процес обробки інформації;
- виключити по можливості посередників;
- використовувати нові технології, вимагаючи радикальної, творчої зміни бізнес-процесу, а не просто проводити автоматизацію [4, с.95].

У цьому випадку технологія відіграє роль рушійної сили перетворення бізнес-процесу, впровадження сучасних методів роботи [4, с.95].

Способами використання інформаційних систем у реінжинірингу бізнес-процесів, що найбільш часто зустрічаються, є:

- використання єдиних баз даних, що дозволяє позбутися від деяких проміжних етапів документообігу;
- впровадження мережних технологій, що забезпечують встановлення зв'язку з вилученими користувачами;
- впровадження експертних систем, що сприяє заміні експертів і фахівців вузької спеціалізації фахівцями широкого профілю, зменшуючи тим самим кількість працівників, зайнятих у процесі, тим самим, знижуючи кількість затримок і помилок, що виникають у ході взаємодії між людьми;
- впровадження систем підтримки прийняття рішень, що дозволяє, надаючи інформацію й інструменти для її обробки, усунути менеджерів від прийняття тактичних рішень, переданих їхнім виконавцям, на більш низький рівень управління [4, с.96].

Забезпечуючи концептуальне розуміння процесу реінжинірингу ІС, розглядаються наступні основні фази:

- оцінки показників проекту щодо реінжинірингу, зокрема характеристика успадкованої інформаційної системи (фаза оцінки);
- аналіз рішень щодо реінжинірингу, зокрема ухвалення рішення про необхідність проведення робіт по реінжинірингу, супроводу або розробці ІС;
- здійснення реінжинірингу (виконання робіт щодо нього);
- впровадження системи, трансформованої в результаті проведення реінжинірингу [4, с.98].

У контексті з думкою, викладеною вище, сучасні світові тенденції свідчать про все більшу актуальність вдосконалення управління організаціям

В сучасних умовах найновішою концепцією в управлінні є реінжиніринг бізнес-процесів, який активно витісняє всі інші підходи. Саме завдяки реінжинірингу бізнес-процесів суб'єкти господарювання можуть перемогти в сучасних умовах боротьби не лише з конкурентами, а й з кризовими

явищами, які все частіше мають місце в сучасних умовах.

Реінжиніринг бізнес-процесів визнається найбільш радикальним управлінським підходом, і в той же час він може використовуватись як в умовах кризи, так і в умовах успішної діяльності, щоб надати конкурентні переваги.

Реінжиніринг бізнес-процесів – саме той засіб менеджменту, який може допомогти кожному підприємству, а правильне та раціональне застосування ІТ-технологій призводить до радикальних змін існуючих бізнес-процесів в прийнятті ефективних управлінських рішень.

Список використаних джерел та літератури

1. Адамадзе К.Р. Информационные системы и технологии в экономике и управлении: Учебное пособие. – Махачкала: Издательско-полиграфический центр ДГУ, 2001. – 104с.
2. Васильева О. Управление предприятием // Корпоративные системы.– 2000. – №4. – С.23.
3. Робсон М., Уллах Ф. Практическое руководство по реинжинирингу бизнес-процессов. – Москва, 1997.
4. Терещенко Л.О. Управлінські інформаційні системи: /Л.О.Терещенко, С. В. Гужко, А. В. Шайкан// –К.: КНЕУ 2008. – 485с.
5. Хаммер М., Чампи Дж. Реинжиниринг корпорации: Манифест революции в бизнесе. Пер. с англ. –СПб.: Издательство Петербургского университета, 1997. –332с.
6. Матеріали сайту www.bkg.ru, статті ТомасаД. К., КоудиДж.

Чернелевський Л.М.

кандидат економічних наук, професор

Національний університет харчових технологій

ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Сучасний стан розвитку вимагає ефективного використання інформаційних систем (ІС). Фахівці в галузі економічної кібернетики на своїх робочих місцях (підприємствах і фірмах), в першу чергу, вирішують завдання, що пов'язані з придбанням, розробкою, впровадженням і використанням інформаційних систем.

Наразі відбувається етап бурхливого розвитку інформаційних систем (ІС) і ІТ-технологій у сфері економіки та менеджменту. Проблема ефективності ІС є важливою, актуальною і вкрай складною і в даний час не викликає сумнівів.

У практиці управління підприємствами і корпораціями отримали широке розповсюдження ІС розподілені по рівнях управління підприємством.

На думку незалежних аналітиків бізнесу, «оцінка ефективності ІТ-проектів в Україні, та і у всьому світі, на сьогодні не наука, а мистецтво – методики ще тільки відпрацьовуються, постійно корегуються з накопиченням досвіду за кожним конкретним проектом, тому говорити про

єдині підходи до розробки критеріїв і алгоритмів оцінки поки передчасно» [3].

Ефективність – міра того, наскільки добре специфічне завдання виконується в порівнянні з деяким стандартом.

Питання ефективності використання інформаційних технологій та їх оцінка в діяльності підприємств досліджується такими вченими, як: А. Басовський, В. Годін, С. Іляшенко, Ю. Іпатов, Н. Кустова, І. Корнєв, В. Касяненко, Ю. Лисенко, Л. Мельник, В. Плескач, Ю. Рогушина, О. Оліфіров та ін.

Ефективність ІС – це властивість інформаційною системою виконувати поставлені функції і задачі. Ефективність ІС є складним інтегральним показником, цільовою функцією при рішенні задач.

Інформаційні системи, на відміну від виробництва, мають ряд специфічних особливостей, завдяки яким точний підрахунок, вказаних економічних показників за допомогою стандартизованих методик, ускладнений.

Показники ефективності – це параметри ІС, які характеризують ступінь пристосованості ІС до виконання поставлених перед нею задач і є узагальнюючими показниками на стадіях розробки та функціонування ІС.

У працях як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників представлено різноманітні підходи щодо оцінки результатів впровадження інформаційних систем. Серед підходів і методів розрізняють такі: якісний, фінансово-економічний і статистико-ймовірнісний.

Загальноприйнятим підходом визначення ефективності впровадження інформаційних технологій є співвідношення прибутку і загальних витрат щодо підприємства.

Ефективність як відносна величина характеризує рівень економічного ефекту, тому ефективне управління як складне комплексне завдання потребує оптимальної взаємодії різного роду ресурсів.

Ураховуючи сучасні тенденції розвитку економічного рівня бізнес середовища, інформаційні технології набувають усе більшої ваги та займають ключові позиції в діяльності суб'єктів економіки, забезпечуючи не тільки автоматизацію та інформатизацію бізнес-процесів підприємства, а й загальне адаптивне, чітке й ефективне управління взагалі. Упровадження інформаційних технологій у процес управління підприємством здатне забезпечити підвищення його конкурентоспроможності та можливість зайняти більш вигідну позицію серед конкуруючих підприємств, а також адаптуватися до факторів зовнішнього середовища які постійно змінюються [1].

Фахівці, що займаються оцінкою ефективності ІТ-проектів на всіх стадіях реалізації проекту, виділяють загальні принципи і підходи щодо процесу оцінки незалежно від методики оцінки, що використовується:

необхідність усвідомлення і опису цілей оцінного процесу;

усвідомлення і опис пріоритетів бізнес-цілей;

опис позитивних і негативних чинників ІТ-проектів в термінах бізнесу із залученням провідних фахівців і керівництва компанії;

розмежування джерел окупності ІТ-проектів через одноразове зниження розмірів активів компанії і перманентні зміни, що включають зростання продажу і зниження окремих складових виробничої собівартості;

облік чинника часу і вартості [2].

Найбільший ефект від впровадження програмного продукту досягається тоді, коли він не тільки автоматизує всю технологію одного конкретного бізнес-процесу, але і охоплює в комплексі більшість ділових потоків компанії. Позитивні властивості такого підходу зрозумілі:

по-перше, виключається повторне введення інформації, що істотно зменшує трудовитрати і практично зводить до нуля кількість помилок в роботі;

по-друге, досягається висока оперативність інформаційної технології за рахунок відсутності пауз, пов'язаних з перенесенням інформації;

по-третьє, утворюється єдиний інформаційний простір, що дозволяє менеджерам і аналітикам швидко і надійно отримувати інтегровані дані про діяльність компанії як взагалі, так і по кожній одиниці [2].

Таким чином, оцінка економічного ефекту від впровадження інформаційних систем і реалізації кожного конкретного ІТ-проекту потребує чіткого розуміння цілей проведення оцінки, визначення параметрів та системи економічних показників.

Оцінка економічної ефективності ІТ-проекту є обов'язковою складовою його техніко-економічного обґрунтування. І, хоча, конкретний майбутній економічний ефект оцінити непросто, тим не менш, це обов'язково потреба.

Такі наріжні принципами, як: системність, комплексність, обмеженість ресурсів, варіантність, оптимальність, керованість, адаптивність і динамічність – є підґрунтям, за допомогою якого можливо досягнути ефективності.

Список використаних джерел та літератури

1. Батюк А.Є. Інформаційні системи в менеджменті: [навч.посіб.] / А.Є. Батюк, З.П. Двудіт, К.М. Обельовська [таін.// – Львів: Інтелект-Захід, 2004. – 520с.
2. Терещенко Л.О.Управлінські інформаційні системи: /Л.О.Терещенко, С. В. Гужко, А. В. Шайкан// –К.: КНЕУ 2008. -485с.
3. Інтернет-портал для управлінців [Електронний ресурс] // Management.com.ua – Режим доступу до ресурсу: <http://www.management.com.ua>.

Штанько Л.О.
кандидат економічних наук, доцент
Ректор Українського гуманітарного інституту

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СФЕРИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УКРАЇНІ

Актуальність. Охорона і зміцнення здоров'я громадян будь-якої країни – це не лише особиста справа, але одне з найважливіших державних завдань. Особливо важливу роль в цьому контексті відіграють працівники сфери фізичної культури. Безумовно, що вирішення цих питань потребує не тільки підготовки кадрів, але й необхідності мати відповідну матеріально-технічну базу і спортивні споруди.

Проблемні питання. В Україні, на державному рівні не сформовано реальної повноцінної державної політики щодо забезпечення сучасної матеріально-технічної інфраструктури фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи в місцях доступу населення, тобто за місцем навчання або роботи, проживання або відпочинку, а також відсутня вітчизняна спортивна індустрія щодо виробництва високоякісної спортивної форми, інвентарю та обладнання, що здатні скласти конкуренцію провідним закордонним виробникам аналогічної продукції. До того ж, матеріально-спортивна база не відповідає сучасним світовим стандартам сфери фізичної культури і спорту.

Безперечно, що основна частина спортивних споруд збудована за часів Радянського Союзу, без заходів для забезпечення безбар'єрності відвідування спортивних споруд особами з обмеженими можливостями досить мало, в зв'язку з тим, що загальна політика в державі формувала думку, що в радянському суспільстві немає місця інвалідам.

Тільки завдяки правильній і адекватній державній політиці по вихованню молоді у їх відповідальному ставленні до особистого здоров'я мають вирішуватися проблеми фінансового характеру та виділятися достатня кількість коштів на лікування, реалізацію повернення здоров'я для соціуму у більшості випадків, а питаннями реалізації такої політики мають займатися не тільки державні інститути, але й вищі учбові заклади усіх форм власності, громадяни, школа і сім'я. Для правильного вирішення поставлених завдань щодо розвитку здорового суспільства необхідно прийняти відповідні законодавчі акти з метою захисту і забезпечення прав громадян на здоровий спосіб життя.

Протягом останніх років на регіональному та державному рівнях реалізується програма облаштування спортивних майданчиків та інших об'єктів фізкультурно-оздоровчої роботи у місцях компактного проживання населення. Прикладом може слугувати місто Київ та Київська область.

Для покращення сфери фізичної культури і спорту з точки зору матеріально-технічного забезпечення необхідно вжити наступних першочергових:

- затвердити соціальні нормативи забезпечення населення спортивними спорудами;
- розробити типові проекти різноманітних спортивних споруд;
- запровадити систему сертифікації спортивних споруд та єдиного електронного всеукраїнського реєстру спортивних споруд;
- здійснити пошук джерел фінансування заходів, націлених на облаштування сучасних спортивних майданчиків, як за місцем проживання, та й у місцях масового відпочинку, залучивши кошти державного бюджету, місцевих бюджетів, інвесторів тощо;
- покращити або створити умови для безбар'єрного відвідування та відкритого доступу спортивних споруд особам з обмеженими можливостями;
- забезпечити реалізацію комплексних заходів щодо державної підтримки вітчизняних виробників спортивного одягу, взуття, інвентарю та обладнання, впровадити сертифікацію такої продукції.

Виходячи із стратегії змін, які відбуваються в державі щодо регіональної політики та місцевої автономії, першочерговими завданнями для органів місцевого самоврядування є вироблення регіональної стратегії та програм утримання або реконструкції існуючих або будівництва нових об'єктів фізкультурно-оздоровчої діяльності. Обов'язковою є розроблення таких програми для територіальних громад чисельністю, більше 10 тисяч населення. Хоча розробка і реальне впровадження таких програм є досить складною проблемою, позаяк потребує великого фінансового забезпечення.

Враховуючи важливе соціальне значення створення належної матеріально-спортивної бази для надання послуг населенню та забезпеченню умов для ведення активного способу життя у містах проживання та масового відпочинку необхідно запровадити роботу пересувних пунктів прокату спортивного інвентарю та обладнання. Для цієї мети доцільно використовувати ресурси місцевих центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх».

Не вирішеним в Україні залишається питання підготовки спеціалістів зі спортивної медицини, яка становить складову частину системи охорони здоров'я і покликана визначати стан здоров'я фізкультурників, а також здійснювати профілактику і лікування захворювань, пов'язаних із заняттям фізкультурою.

Важливим напрямком у медичному забезпеченні спортсменів є захист їх основного права на участь у змаганнях, іншої спортивної діяльності де не застосовуються медично-біологічні та медичні засоби, методи і речовини, які є потенційно небезпечними або шкідливими для здоров'я людини.

Варто відзначити позитивні зрушення в державі щодо збільшення спортивних майданчиків і фітнес центрів у новобудовах багатьох міст, а особливо побудови нових спортивних залів і споруд приватними закладами вищої освіти в Україні.

Так у Вищому приватному закладі освіти Українському гуманітарному інституті функціонує сучасний спортивний закритий комплекс і закінчується побудова нового спортивного футбольного поля, а також відкриття нової «Лабораторії здоров'я», що є значним вкладом у політику держави щодо підготовки висококваліфікованих фахівців фізичної культури і спорту для виховання здорового покоління держави.

Висновки. Сьогодення вимагає формування нової реальності – «Індустрію здоров'я», яка вже почала формуватися у вигляді фітнес- і

велнес-центрів, SPA, шейпінгів, аеробіки і т.п. Всі ці процеси потребують відповідних фінансових, правових і організаційних механізмів для забезпечення функціонування центрів «Індустрії здоров'я». Побудова таких спортивно-оздоровчих комплексів може бути сформована і реалізована лише на принципах приватно-державного партнерства – ось шлях, який виведе Україну на передові позиції у сфері спортивних досягнень і здорової нації. А організація безплатних спортивних секцій в школах може радикально змінити здоров'я дитячої і підліткової популяції, та й в загальному здоров'я молоді держави.

Список використаних джерел та літератури

1. Джерело: Спортивно-розважальне видання «Супер!»: спец. випуск, присвячений проблемам сфери фіз. культури і спорту в Україні. – Ч. I. - 2009. – С. 15.
2. Конституція України від 28 червня 1996 року (із змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. - № 30. – ст. 141.
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР).- 1993. - № 4. – ст. 19.
4. Указ Президента України від 9 лютого 2016 року № 42/2016 «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація».

Щербакова О.А.

викладач

Український Гуманітарний інститут

АСИМІЛЯЦІЯ ЗАПОЗИЧЕНИХ АНГЛІЦИЗМІВ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Процес збагачення мови за рахунок невідомих одиниць проходить постійно, збагачуючи мову. Поповнення словникового складу мови здійснюється різними засобами (як запозиченням лексичних та фразеологічних одиниць, так і за рахунок розширення значень вже існуючих). Для сучасного етапу взаємодії мов характерно те, що жодна мова не обходиться без великої кількості запозичень [1, с.41].

Предметом дослідження є англіцизми, які за останні роки стали поширеними в засобах масової інформації та в повсякденному вжитку, наприклад, такі як *must have, face-to-face, up-to-date, baby boom, hot line, brainstorm, step-by-step, Think-Tank, deadline, off-line, kill time, Bubble Economy*, а також особливості асиміляції запозичених англіцизмів засобами української мови в різних сферах. Окрім запозичень у сфері економіки та інформаційних технологій, значна кількість англіцизмів має місце у сферах культури, туризму, сучасного мистецтва, медіа, політики, державного управління, побуту.

Для досягнення найбільш повного аналізу запозичених лексичних одиниць збір практичного матеріалу проводився на базі українських текстів

(газета «Коментар», «День», «Дзеркало тижня», журнали «Країна», «Тиждень», «Кореспондент», інтернет-видання «Українська правда»), «Радіо Свобода», радіо- та телетрансляції популярних програм та використання лексикографічного матеріалу сучасних словників, списків англіцизмів, фразеологічних словників та енциклопедій.

Аналіз практичних матеріалів українських засобів масової інформації дає підстави стверджувати, що масштаби запозичень є досить значними і часто їх використання є невиправданим з огляду на те, що українська мова має власні терміни та відповідники. Наприклад, запозичена фразеологічна одиниця *Think-Tank* в мові-оригіналі використовується в таких значеннях: 1) мозговий штурм; 2) «фабрика талантів»; 3) «коло експертів, експертне середовище». Або, наприклад, запозичений фразеологізм *up-to-date* має в англійській мові такі значення: 1) «актуальний»; 2) «в дусі свого часу»; 3) в переносному значенні «піднімати планку».

Функціонування досліджуваних англіцизмів відбувається в різному стилістичному контексті – публіцистичному, науково-технічному, офіційно-діловому та розмовному. Найбільш поширеними є запозичені одиниці, які позначають явища природи, предмети побуту, досягнення науки та техніки, а також слова, які позначають певні характеристики людей та стилю їхнього життя. Інтенсивне запозичення лексичних одиниць та їх широке використання спостерігається в текстах економічної реклами, в проспектах, газетах та журналах, на етикетках товарів, вуличної реклами, в телевізійних та радіопередачах.

Українська мова активно асимілює лексичні та фразеологічні англіцизми, так як вони надають нових семантичних та стилістичних відтінків, тим самим збагачуючи українську мову та надаючи їй більшої виразності. Англіцизми відрізняються своєю незвичністю, метафоричністю, можливістю гри слів та слугують для надання мові більшої наглядності та експресивності. На комунікативному рівні ми сприймаємо мовця, яка використовує в мові запозичення, як більш професійного. Але дуже часто це використання не є виправданим. Тут постає питання про збереження української мови і визначення ступені адаптації англіцизмів в мові, відповідно останнє неможливо без багатоаспектного аналізу на всі рівнях мови (фонетичному, графічному, семантичному, морфологічному).

Досвід країн Східної Європи показує, що попри засилля англіцизмів в професійній сфері, масштаби використання запозичень є в рази меншими, ніж в Україні. Зокрема, польські науковці ведуть дискусії про неприпустимість вживання низки англіцизмів в професійній лексиці, зокрема широко вживане запозичення *poshta elektronichna*. Натомість в українській мові *E-мейл* фактично витіснив словосполучення електронна пошта, а аббревіатура *E-пошта* майже не використовується. Тут потрібно говорити про те, що кількість англіцизмів в побутовій сфері, в сфері реклами та медіа становить загрозові масштаби.

Процес асиміляції англіцизмів у мову відбувається на різних планах, а саме семантичному, фонетично-графічному, морфологічному та граматичному. І є важливим той факт, щоб цей процес відбувався таким чином, щоб в мову потрапляли фонетично та графічно прийнятні запозичення, які не тільки б не суперечили нормам мови-реципієнта, а й збагачували та насичували б мову новими поняттями та реаліями.

В період обговорення суспільно значимих подій, проведення інформаційних та рекламних кампаній низка нововведень в українській мові може пояснюватися через їх використання моральними авторитетами, лідерами громадської думки, відомими людьми. Такі англіцизми, як *Hello guys*, *діджитал*, *батл*, *челендж*, все більш активно використовуються у політичному, медійному дискурсах. Такі нововведення стали активно використовуватися та викликають критику у соцмережах, що безперечно буде сприяти їхній адаптації у мові-реципієнті. Наприклад, активне використання англіцизмів *батл* та *челендж* представниками шоубізнесу призвело до того, що ці слова поступово стають частиною політичного дискурсу, хоча більш прийнятним з точки зору їх семантичної відповідності було б використання слова *дебати*.

Тут постає питання семантичної адаптації запозичення – цей етап асиміляції є найбільш складним та контроверсійним, якщо порівнювати з іншими етапами асиміляції. Існує три види змін семантичної структури запозичення: перенесення, звуження (або спеціалізація), розширення. В залежності від широти засвоєння запозичення відбувається або звуження його значення, або розширення, а також утворення фразеологізмів.

Список використаних джерел та літератури

1. Ажнюк Б.М. Мовні зміни на тлі деколонізації та глобалізації / Б.М.Ажнюк // Мовознавство. - 2001. - №3. - 45 с.
2. Англійські слова в українській мові // Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія. – К.: Наукова думка, 1973. - С.140.
3. Англіцизми // Мала філологічна енциклопедія / Уклали Олександр Скопненко, Тетяна Цимбалюк. - Київ: Довіра, 2007. – 487 с.
4. Зацний Ю.А. Сучасний англійський світ і збагачення словникового запасу / Ю.А.Зацний – Львів: ПАІС, 2007. – 228 с.
5. Олійник А.Д. Роль запозичень-англіцизмів у розвитку сучасної української мікроекономічної термінології. Авт. Дис. К.ф.н. / 10.02.01 – українська мова. Київський національний університет ім. Т.Шевченка. – Київ, 2002.
6. Словник іншомовних слів / наук. ред. С.М. Морозов, ред. Л.М. Шкаралупа. – К.: Наукова думка, 2000.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

УКРАЇНСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ

МАТЕРІАЛИ
XIV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«Антикризовий розвиток соціальних та економічних процесів в умовах
глобалізації»
17 квітня 2019 року

Відповідальні за випуск наукового видання
Штанько Л.О., Понятовський Ф.К.

Комп'ютерний набір і верстка Синчак Б.А.

Підп. до друку 11.11.19. Формат 60x84/16
Папір офс. Гарнітура Arial. Друк офс. Замовлення №195
Друк. арк. 15,19. Обл.-вид. арк. 14,89. Тираж 200 прим.

Видавничий центр науково-організаційного відділу
Українського гуманітарного інституту
08293, Київська обл., м. Буча, вул. Інститутська, 14,
e-mail: conference@ugi.edu.ua

Поліграфія
Видавництво «Міленіум»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 535 від 19.07.2001 р.

м. Київ, вул. Фрунзе, 60
Тел./факс 222-74-35
E-mail: milenium_ofis @ukr.net

УКРАЇНСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ

08292 Київська обл.,
м. Буча, вул. Інститутська, 14
conference@ugi.edu.ua
www.ugi.edu.ua